

Luk

Olo Hungkuno Wopingo loso Luk mti'mokumentisofoho.

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta Luk soswo *teti* (30) mofonepo nto uyakolofahoningki mti'mokumentisofoho. Luk sohwo Jisasiye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Luk sohwo a'amu uyohofaho syohoso wopingo imojo hweho. (Oso hiso Koulousi sohe engo 4 honingkano we'e 14. Osopo weho.) Luk olo iyoswo hiloso komo'no mti'mokumentiso'maho. O'o, kako hano ne'no emoyonto a'amu Jisasimo uhwonimentohofoso mpoyo lutihwahoningkofi kako hungkuno fiso'nji uhu'mokonto mti'mokumentisofoho. Luk sohwo a'amu Juda hwo'maho. A'amufe Hwomu Jisas sohwo a'amu wonyo honingkanomo humentaningkujo somne'no notipemahwosi utimayo'ne pmmentiso hweho. (Oso hiso Luk sohe engo 19 honingkano we'e 10. Osopo weho.)

Iyoswo hiloso Luk a'amu Ngkilik osomne'no mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo Luk mti'mokumentiso hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Luk olo iyoswo hiloso ntipo humanto mti'mokumentisotikeno a'amu fisofe hunoso olenoho. Luk kako Sisaliya humanto mti'mokumentisofoho. Nakumo huno nafohotofo hwapingo neso olenoho. Jisas sohwo nakwo a'amu so'nwi yahino wonyo yontaningkuwhoni asomo netimayo'ne pmmentiso hweho. Oso'no nakwo hungkuno homo lomo atofu lihwasi Jisasimo tifi uningkohwano.

Olo mpoyo loso Luk kako hwe engo Tiyoufilosimne'no mti'mokumentisofoho.

1 ¹Nje hwe engo Tiyoufilos sohwosi, kiko nje hungkuno upa'nyo. Kilais kako olo hwaho lopo humamojo sohonta yo'mayo imo'nimentiso somne'no a'amu pi'ningo engo sohwa hofiko nakwo ifalifaliyo womti'mokano lontifi yamofu imentohofofoho. ²Jisasiye inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu so'nji hofiko yo'mayo Jisas imentiso simo'mta'ango somo timo uhwonontifi a'amu nom'ne somo

ulahoningkofi hofiko mti'mokumentohofofoho. ³I, ngko huhwo'ni Jisasiye mpoyoso kikiyepono wolihwatimo lonji mti'mokalokweno. Sikuno pi'ningo engo ngko syoho yokumpohn'nyo yonji hungkuno hiso'no ito'no yasiyo'ne a'amu pi'ningo engo somo yo'mayo simo'mta'ango somne'no ulohononji hungkuno hwapingo neso tipemanji hungkuno ito'nohini kikine'no mti'mokalokweno. ⁴Oseso yo'mayo hungkuno nto lokitihwawo'ningkohofu somne'no nehopitikenohwasoyotikenohwasoyohoji'manji olo hungkuno kikine'no kumti'mokiyalokwe losomo atofu lohoji hungkuno neso wotipema'monnoho.

**A'amu ahwomomjoso kako Sekolaiya sohomo kakoe
hwomu Joun i'mofapone so'no ulimentisofoho.**

⁵Nje mpoyo lomayoso olenoho. Hwe engo Helout sohwo kako hwaho Jutiya mokosyohumamentiso sohonta hwe fihwo kakoe yofe Sekolaiya sohwo kako nohumanto kako tajo engo syoho'njo hweho. Oso syoho imotofo huhwo sohwa hotito'mentohofoso a'amu fehohnjoso Apaija mokosyohumamentisofoho. Sekolaiya hofiko'nji syoho imojo hweho. Sekolaiyafe ape hiye temtitofu huhwa oso syoho imotofofoho. Kako Mousesiye kola'wehwo Elouniye imuyoho. A'mu hisi yofe Elisapetiyo. ⁶Hisiya'u siko Anituye timo sopo wonyohofiyu humamojiyeya'uyoho. Siko Anituye honingkanohungkuno ito'nohino somo iningkawenji honingkanohungkuno ane humamojiyeya'uyoho. ⁷Siko mehomi nihu'no ane yaswoho. Hwapingoso Elisapet kako hwonjo ape humanto siko a'mane imo'nimentisoyeya'uyoho.

⁸⁻⁹Sekolaiyafe a'amu hotito'mentohofu sohwa hofikoe sikuno Anituye angohungkuno somo syohohungkuno iyo'ne i'mofopahoningki hofikohungkuno a'amu uhwasope yahinosoyontifi Sekolaiya sohomo Anituyehungkuno simano sopo lohohungkuno'ne uhwasopohungkuno'mentohofohungkuno. Oseso kako oso angohungkuno ajwo so'mohungkuno Anituyehungkuno angohungkuno liwo'ningkohohungkuno sopo noswontohungkuno hwamno pa'nyohungkuno akino wopingohungkuno'njohungkuno Anitumne'no tikayohungkuno usimokumentisohungkuno. ¹⁰Sekolaiya kako oso tikayohungkuno usimokontaningki a'amu pi'ningohungkuno engohungkuno sohwa hofikohungkuno mempo hohnta'ni nohumantifi Mpohumohungkuno jomohungkuno ulimentohohungkuno. Hofikohungkuno yahinohungkuno ose imotofohungkuno. ¹¹Sekolaiyahungkuno osopohungkuno nohumantohungkuno uhwonimentisohungkuno Anituyehungkuno a'amu ahwomomjohungkuno sohwo kakohungkuno oso epohumayohungkuno tikayohungkuno usimokiyohungkuno aho angohungkuno sohohnta'ni lohohfontaningki uhwonontohungkuno ¹²yomohungkuno engohungkuno yontohungkuno iyohohungkuno unimentisohungkuno. ¹³I oso'no a'amu ahwomomjohungkuno sohwo kakimohungkuno ulimento, Sekolaiyahungkuno, kikhungkuno iyohohungkuno yohotohohungkuno. Anituhungkuno kako jijehungkuno jomohungkuno ujo somohungkuno nto kupahungkuno'nimahohungkuno. Jijehungkuno ape Elisapetisohungkuno kako hwomohungkuno womahungkuno'montonohungkuno. Notipemahosisohungkuno kikhungkuno yofehungkuno ole musohungkuno Jouniyohungkuno. ¹⁴Hwomohungkuno huhwo sohwo i'mofopahoningkuhwosohungkuno sikhungkuno simonyohungkuno engohungkuno uyanjiyohungkuno. I a'amu pi'ningohungkuno engohungkuno hi'njihungkuno simonyohungkuno engohungkuno uyantifehohungkuno. ¹⁵Hwomohungkuno huhwo sohomo Anituhungkuno kako yofehungkuno engohungkuno mulonefohohungkuno.

Kako yo'mayo mijo yokumpohn'nyoso noningkuhwoloho. Kako kona'wohiye simeho mo'mo mnawentaningkuhwoso sohonta Anituye Towahuno Wopingo uhula'ofonefoho. ¹⁶Kako Anituye hungkuno a'amu Juta somo ulihwoso'no hofiko hofikoe honingkanono wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji hofiko hofikoe Hwe Engo Anitu sohomo apa'no uningkowantifeho. ¹⁷Kako oso a'amu sohomo Ilaija hohonta Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwoe yokumpohn'nyo pa'nyo sohwo nohumahwosi kako oso hwe Anitu nakwoe hwhahopo uhwatimonte'no yoso sohume'no a'amufe honingkanono ito'no esyohumayo'ne hweho. Kako Anituye hungkuno ulihwoso'no hwe sohwa upa'ningkuji hofiko hofikoe mehomi simeho afa apa'no wepufisyantifeho. A'amu simeho afa minyo'njosono Anituye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofoso hofiko a'amu honingkanono wopingo'njo sofe huno apa'no wotipemantifeho. Oseso kako Hwe Engo sohume'no a'amu ito'no wesyo humamontonoho.

¹⁸A'amu ahwomomjo sohwo ose ulahoningki Sekolaiya ulimento, I, pipineto. Ngko a'mane moi'wonoho. Nje ape hi a'mane moi'wonoho. Jije hungkuno ne imo'nyoso ngko huno pipi wanimontolo. ¹⁹Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento, Ngko Ngkepiliyel hwo'nyoho. Ngko Anituye simanopo lohofiwo'ningkohe hwo'nyoho. Olo hungkuno wopingo'ne kilohe loso'no Anitu kako lonihwatimaso'no pmmale hwo'ni ku'mahono. ²⁰I, kiko upa'nyo. Nje hungkuno hilo somo kiko simeho hi'ntnnono mantape so'no jije mango piku'nnyo imo'ningkohoji kiko hungkuno majo'njo uyimonnoho. Oso hopa nohumentaningkohoji yo'mayo kiloheso ne umo'nimontonoho. Yo'mayo nje hungkuno kiloheso kakoe sikuno somo ne imo'ningkuhwoso'no kiko hungkuno apa'no walimonnoho.

²¹Oso hungkuno hiso hnnontaningki a'amu mempo hohnta'ni uhwontohumantifi huno pi'ningo engo syafisyontifi ole hnnimentohofi, Peho u'mahoningki kiyalofoho. Sekolaiya kako Anitu'njopo nohumanto kunto'no moswape'njo yalofoho. Ose hnnimentohofofoho. ²²Hwangku kako noswaponto kako hungkuno hwe moyo'mi somo mujo'njo imentisofoho. O'o kako ilo'nnyo hopa imo'nonto kako kakoe aho'nji'nohini itihwahoningki uhwonontifi ole syafihu'mentohofi, Sekolaiya kako Anituye anga we'e so'mo nohumanto yo'mayo wonyoangkafoso uhwoningkiso hwolikeno. Ose syafihu'mentohofofoho. ²³Kakoe syoho iyo so'no sikuno moi'wo imo'ningkahoningki kako kakoe angopono asomo umentisofoho.

²⁴Tifi sohonta kakoe ape Elisapet simeho ihn'nonto kako hiyaso'mo humentaningki hamno aho fehohnjo hopi'nono uyakolo'mentisofoho. Ilisapet kako simeho'njo honingkanonto ole hnnimento, ²⁵Nje Hwe Engo Anitu kako ngkimo wopingo ntohokwoho. Ngko mehomi mmo'nyo so'no wonimango nnonantanjopo Anitu a'amufe timopo oso tango hiso wae yanimokwoho. Ose hnnonto simonyo imentisofoho.

**A'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo
Jisas imo'none so'no ulimentisofoho.**

²⁶Elisapet simeho'njosi humentaningki hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohinoso uyokolofahoningki Anitu kako kakoe a'amu ahwomomjo Ngkepiliyel sohomo hwaho Ngkalili anga we'e Nasalet sopone'no lihwatimentisofoho. ²⁷Oseso kako ape sijo siyepono umentisofoho. Oso a'mu hisimo kakoe hwehune'no uhwojano lontifi hwsopehinyoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofeso Jousepiyoho. Hofiyakwosa hwe engo Ntefitiye temtifofo mta'ango hweho. Oso a'mu siye yofeso Maliyafoho. ²⁸Ngkepiliyel kako oso hisi'njo sopo i'mofawento ulimento, Nje mupe mofehi'nyo'njoho. Anitu kako wopingo kilohofalofoho. Kako kiko'nji humaho. ²⁹Maliya oso hungkunoso nupa'nonto kako huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. Oso hungkuno njiso hiso hwapingo neso pipineto. ³⁰Ose syofisyahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento, Maliya, kiko huno pi'ningo syafisyohotoho. Iyoho kinyo'eno. Anitu kako kikine'no simeho wopingo umo'nalofoho. ³¹Upa'nyo. Kiko simeho ihn'ningkiji hwomu aswo woma'monnoho. Hwomu huhwo sohomo kakoe yofeso Jisasiyo muso.

³²Kako hwe engo umo'nimontonoho.

A'amu kakine'no ole wolantifeho.

Olo hwe lohwo yo'mayo hopi'nonohino somo hwofilo'nnyo Anituye Hwomu hweho.

Ose wolantifeho.

Olo hwe lohomo kakoe ajuyohwo Ntefit yofe engo'njo hwaho mokosyohumamojo hopo sopo Anitu uhumatimontonoho.

³³Kako a'amu Juta somo ne'no mokosyohumantihwone hweho.

Kakoe sikuno mokosyohumayo'neso moi'wo mmo'nonehoho. Engolopohamo wawo'mtonoho.

³⁴Ose ulahoningki Maliya ulimento, Oso hiso pipi umo'nimontolo. Ngko hwehwo manimahn'nyoho.

³⁵Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo sohwo ulimento,

Hwangku Anituye Towahuno Wopingo kikiyepono pihwosi

Anitu yo'mayo somo hwofilo'nnyo sohwoe yokumpohn'nyoso ufehu'mokakohumontonoho.

Oseso hwangku oso hwomu aswo majo huhwo sohune'no a'amu ole wolantifeho.

Hwomu wopingo sohwo Anituye Hwomu Ne hweho wolantifeho.

³⁶Ose ulikwato lohofonto ole ulimento, Upa'nyo. Jije a'amu Elisapet a'manesi kako simeho'njoho. A'amu kakine'no hwonjo apefoho limotofosi kako simeho ihn'ningkahoningki hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni anga'nohinoso uyakolo'masofoho. ³⁷Yo'mayo hopi'nono a'amu

miyiwo'ningkiyohofoso Anitu kako yo'mayo hwapingo sohwo yososo ne umo'nimontonoho. ³⁸Ose ulahoningki Maliya ulimento, Ihwoni, ngko Anituye syoho ulohofi'nyoho. Kiko ngkimo hungkuno ntohinoso nolohino hopaso Anitu kako ngkimo wantohofono. Ose ulahoningki a'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo uliko'ma'mentisofoho.

Maliya Elisapetimo uhwonamentisofoho.

³⁹Oso hohosohonta Maliya kako yo'mayoso ito'no esyohumanto nolikafonto kako hwofiki'nyo pone'no komo'no simentisofoho. Oso hwaho Jutiya anga we'e sopo si'mofapmmentisofoho. ⁴⁰Si'mofaponto Sekolaiya sohwoe angomo noswonto Elisapetimo nje a'amuyo ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁴¹Elisapet Maliyafe mampaho upa'nonto kakoe mehomi simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo kako yomo imentisofoho. Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo Elisapetimo uhula'mo'mentisoso ⁴²Elisapet kako mango engo ole ulimento, Anitu kako moya'mi hopi'nonohino sofamo wopingo ulohofiwo'ningkiso somo kako kikimo wopingo kilohofoso yakolo'nnyo kiyoho. Oso mehomi jije simeho mo'mo mnawojo sohwo Anitu kako wopingo uloho'nnyo hweho. ⁴³Nje Hwe Engofe na'u siki ngkiyepono peho'no pohino. Ngko yo'mingi'ni'maho. Anitu kako wonyoangkafo ntohofantofoho. ⁴⁴Upa'nyo. Ngko jije mampaho ngkine'no ntohinoso upa'nonji nje simehomjo mehomi mnawojo sohwo nolikafonto simonyo yohoho. ⁴⁵Oso hungkuno Anitu kilimaso somo kiko simeho hi'ntnnono uyimahno so'no simonyo fiyo. Oseso Hwe Engo sohwo nokilimaso hopaso wakiloho'montonoho. Elisapet ose ulimentisofoho.

Maliya kako Anituye yofe ho'nomayo'ne ta limentisofoho.

⁴⁶Maliya ulimento,

Nje mampahoso Anituye yofe ho'nomalokweno.

⁴⁷Nje huyo'mango Anitu nefo'mawo'ningkiso sohune'no simonyo yalokwemo.

⁴⁸Ngko Anituye syoho ulohofiyohn'ni yo'mingi'ni'maho.

I oso'no kako ngkimo wonyoangkafo ntohofantofoho.

Olohonta nihu hwangu no'mo nihu a'amu Anitu kako ngkimo simeho wonyoangkafo ntape so'no wolantifeho.

⁴⁹Anitu kako Yokumpohn'nyo Hwofilo'nnyo sohwo kako ngkimo wopingo ntohoho so'no ngko kakoe yofe wopingo'nohinoso woho'nima'mo.

⁵⁰Anitu kako a'amumne'no hitoho ulofahoningki a'amu kakoe hungkunomo enjwa'mo humawo'ningkohofoso hofiko Anitu kakoe hitohomo humalofo.

Hofiko'nohini'maho. O'o, hofikoe imu hwanji ne'no imu hwanjimo ne'nohini wentihwonefoho.

51 Anituye yokumpohn'nyo itihwahoningki a'amu kakine'no yokumpohn'nyo imo'niwo'ningkohoho somo Anitu kakoe aho yokumpohn'nyo engo so'nji ilojaofososo hofiko kengo'mo humpopitnnefoho.

52 Anitu kako hwe yofe engo hwaho mokosyohumamotofo sohwo monje yasyihwosi a'amu yofe engo ane somo ho'nomawo'ningkisofoho.

53 A'amu mijoho unyo somo Anitu kako yo'mayo wopingo wonyoangkafo uyimontonoho.
A'amu yo'mayo ho'yango pi'ningo'njo somo kako nom'ne wopingoso muyonehoho.

54 Kako kakoe a'amu Juta hn'nimo hofiyo nefe'mawo'ningkiso hweho. Oso hungkuno wopingo Anitu hitoho ulofone hofikimo uyimentiso so'no kako iningo momofalofiyoho.

55 Kako neyakwosamo Apiloham sohwo'nji kakoe imu sohwatne'no hitoho ulofahoningki oso hitoho hiso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho.

Maliya ose limentisofoho.

56 Maliya kako Elisapeti'nji nohumentaningki hamno hufa'u sihune memjaofahoningki kakoe angopo ne'no asomo umentisofoho.

Elisapet kako Jounimo aswo ma'mentisofoho.

57 Elisapet kakoe sikuno moi'wo imo'ningkahoningki kako hwomu aswo ma'mentisofoho. 58 Anitu kako oso wopingo hiso Elisapetimo uloho'mentiso so'no ho'ningkahoningki a'amu ango afaponjo so'nji Elisapetiye temtitofa so'nji hofiko Elisapeti'nji simonyo imentohofofoho.

59 Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki a'amu huhwo sohwa hofiko hwomu sohwoe a'apahomo sihu kolofone'entifi uhu'mokumentohofofoho. Hofiko kaningkwowoe yofe Sekolaiyafeso womelompulano lontifi imentohofofoho. 60 Ose yahoningkofi kona'wohi ulimento, O'o, awonoho. Nakwo kakoe yofeso ole womulano. Jouniyoho. 61 Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, I, sikoe a'amu sohwa oso yofe Jouniyo eso hi'njo hwa'maho. Nihu'no awonoho. 62 Ose ulontifi hofiko kaningkwowumo hungkuno mujo'njo mehomife yofe'no aho'nohini upiyo'mentohofofoho. 63 Upiyofahoningkofi Sekolaiya kako iyo feejo so'no ipiyofahoningki umentohofoso kako ole mti'mokumento, Kakoe yofeso Jouniyoho. A'amuso ose uhwonontifi hofiko yomo yontifi huno pi'ningo engo syafihu'mentohofofoho.

64 Oso hohosohonta Sekolaiyafe mango hwosampo lohofonto melanyo ito'no imo'ningkahoningki kako hungkuno lonto kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. 65 Oso a'amu ango afaponjoso hofiko yo'mayo homo somo uhwonontifi yomo yontifi iyoho uningkahoningki pisopisaho

limentohofofoho. Oso yo'mayo imo'nimentiso hiso'no oso hwaho Jutiya hwofiki'nyo'meemjo ango somo ho'nomimentisofoho. ⁶⁶A'amu hopi'nonohino oso hungkuno homo somo upa'nontifi huno pi'ningo engo syafisyontifi hofikoe simeho mo'mo ole hnnimentohofi, Oso hwomu huhwo sohwo kako hwangku pipi wehumamontehwolo. Ose hnnontifi huno ole umento, Anituye yokumpohn'nyoso kakimo umokosyohumaho. Huno ose umentisofoho.

Sekolaiya kako Anituye yofe ho'nomayo'ne ta limentisofoho.

⁶⁷Jouniye kaningkwohwo Sekolaiya sohomo Anituye Towahuno Wopingo ehuhnaofahoningki Sekolaiya kako hungkuno Anitu uyimentisoso ulimentisofoho. ⁶⁸Ole ulimento,

Nakwo a'amu Isilael hn'nwiye Hwe Engo Anitu sohwoe yofe woho'nomano.

Kako kakoe a'amu hn'nwiyepono nefo'mayo'ne ne'manto kako honingkano wonyo somta'ni isihutofonemalofoho.

⁶⁹Kako kakoe syoho ulohofiyi Ntefitiye temtitofo mta'ango hwe yokumpohn'nyo engo nefo'mayo'ne ne'japohoho.

⁷⁰Olo hilo so'no Anitu hohonta kakoe a'amumo hungkuno uyahoningki limotofo sohwa nakumo nalimotofofoho.

⁷¹Ole nalimentohofi, Hwangku kako nakwoe mango sohwafe aho mta'ni wonetima'montonoho.

A'amu nakumne'no simeho wonyo umo'niwo'ningkiso sofe aho mta'ni wonetima'montonoho.

⁷²Ose nalonto nom'nepo ole nalimento,

Kako neyakwosamne'no hitoho engo ne'no ulofiwo'nalofoho.

Oso hungkuno yokumpohn'nyo hohonta neyakwosamo uyimentiso somne'no kako huno akwe'no syafisiwo'ningkiso hweho.

⁷³Anitu neyakwo Apiloham sohomo ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini yokintahopone'no wakilimonne'no yohono.

⁷⁴Ngko sekwoe mango sohwafe aho somta'ni nosetimahm'mo sekwo iyoho masenyonjo nje syoho wontohofiyantifeho

⁷⁵Sekwo sikuno huhwo huhwi songo nohumafikuji sekwo nje timopo sekwo honingkano wonyo ane'njo wopingo'nohini fohumantokuno. Ose ulimentisofoho.

⁷⁶Nje hwomu sohwo, a'amuso ole kilifitnnefoho.

Kiko Anitu yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwoe hungkuno lutihwayo'ne hwasoho.

Oso hwe Anitu nakuyepono uhwatimonte'no yalokuso sohume'no kiko a'amu somo ito'no wesiyohumamonnoho.

⁷⁷Kiko Anituye hungkuno a'amu somo ulohojo'no hofiko huno ole uyimtonoho.

Anitu kako nakwoe wonyo wae enaofihwosi asomo wonetima'monte'ne yohoho. Huno ose uyimontonoho.

⁷⁸ Anitu nakumne'no hitoho engo ulofiwo'ningkiso sohwo simeho ne'njo nejapiwo'ningkiso so'no pomponaho ahwomo mta'ni iyoho longkoniwo'ningkiso hopaso nejapososo nakumo wonalongkonimontonoho.

⁷⁹ Oso pomponaho hiso kako a'amu sikwo'mjoho'mo humalofa so'nji a'amu hofiko poyo pe'nyo so'no iyoho unyo somo wolahumontonoho.

Oso pomponaho hiso honingkano wopingo'nohini ito'no humayo'ne somo womikinjonehwatimontonoho.

Sekolaiya ose ulimentisofoho.

⁸⁰ Oso hwomu Joun huhwo sohwo kako engo wento Anitumne'no simeho uyonto kako hwaho a'amu mohumunyo sopo ne'no humamojoso kako a'amu Isilael somne'no Anituye hungkuno lutihwamne'ento Anituye syoho wema'mo lonto hofiko'njopo utihwa'nyopo i'mofapmmentisofoho.

Maliya Jisasimo aswo ma'mentisofoho.

(Matiyu 1:18-25)

2 ¹ Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho Loum mokosyohumayo sohwo Sisa Oukasitos, kako honingkano songo imofonto ulimento, A'amu angomeemjo sofe yofe nakwoe iyoswomo wamti'mokano.

² Ose ulahoningki oso soswo simo'mjo somo a'amufe yofe ifalifaliyo mti'mokumentohofofoho. Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho Siliya mokosyohumayo sohwo Kwiliniyosiyoho. ³ Oseso hwe moya'mi hopi'nonohino hofikoe anga hwapingopono hofikoe yofe mti'mokiyo'ne humpo'mentohofofoho.

⁴ Jousep sohwo kako Ntefitiye imu hweho. Oso'no kako anga Nasalet hwaho Ngkalili nuliko'manto hwaho Jutiya Ntefitiye pone Mpetilehemne'no umentisofoho. ⁵ Jousep kako kakoe ape ufohoto'mentohofosi Maliya simeho'njosi'nji nekwoe yofe wemapife lonji umentisiyefoho.

⁶ Oso hopo sopo nohumanji Maliyafe sikuno mehomi aswo mayo'ne i'mofapmmentisofoho. ⁷ Kako hwomu tisimaso aswo manto hwapife ekojisasyonto yahu wopayo uyo kompuso so'mo uwotimentisofoho. Hwapingoso a'amu fosyawowo'ningkohofa angoso a'amu nto uhula'mo'mentohofofoho.

A'amu ahwomomjoso a'amu yahu 'sipsip' mokosyohumayo sohwo hungkuno ulimentohofofoho.

⁸ Oso hwaho hopo sopo anga pone engo momingo sohohnta'ni a'amu ahwomo yahu mokosyohumayo sohwa hofikoe yahu oso sikwo'miyo somo

mokosyohumentaningkofi ⁹a'amu ahwomomjoso nu'mahoningki ahwomo mta'ango pomponaho engo losyahoningki a'amu yahu mokosyohumayo sohwa iyoho unimentisofoho. ¹⁰Iyoho yahoningkofi a'amu ahwomomjo fihwo ulimento, Sekwo iyoho ikutoho. Upa'nimno. Ngko hungkuno wopingo a'amu hopi'nonohino somne'no simeho wopingo umo'nyo'ne'nji motapohefoho. ¹¹Olo sikuno lomo Ntefitiye pone engo Mpetilehem sopo a'mu fisi hwomu aswo makwoho. Olo mehomi lohwo a'amu sokumo asomo setimayo'ne hweho. Kako Kilais Hwe Engo huhwo sohomo Anitu uhwsopo'mentiso hweho. ¹²Sekwo nowekuji wotipemantifeho. Hwomu huhwo sohomo hwapifemo ifohumpento yahu wopayo uyo kompusoho somo ho'nasyohoho. Oso hiso nuhwoningkuji sekwo huno ole waseyono. Olohohweho.

¹³Ose ulahoningki nihu'no komo'no a'amu ahwomo mta'ango pi'ningo engoso simo'mjo so'nji utihwa'nyopo i'mofapontifi Anituye yofe ho'nomayo'ne ole ulimentohofi,

¹⁴Anitu ahwomo yokintahopo humaso sohumne'no isamoyoka ulano. Kakoe yofe woho'nomano.

A'amu hwahoponjo humalofoso Anituye simeho wopingo umokalokwofoso hofiko simeho wopingo'nji wohumantifeho.

Ose ulimentohofofoho.

A'amu yahu mokosyohumayo sohwa Jisasimo uhwonamentohofofoho.

¹⁵A'amu ahwomomjoso nuliko'mantifi ahwomomo asomo simentohofohohonta a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ole hnnimentohofi, Nakwo Mpetilehem ne'no kunto'no wohwano. Olo hiloso nakwoe Hwe Engo sohwo nto lonetihwaso so'no uhwonowano. ¹⁶Ose hnnontifi komo'no nowentifi hofiko Jousepi'nji Maliya'nji sikoe hwomu yahu wopayo uyo kompusoho somo wentaningki tipihwonima'nimentohofofoho. ¹⁷Hofiko nuhwonontifi hofiko olo hwomu lohume'no yo'mayo hungkuno a'amu ahwomo mta'ni upa'nimentohofohoho so'no lijwao'mentohofofoho. ¹⁸A'amu hopi'nonohino oso hungkuno a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ulimentohofoso upa'nimentohofohoho so'no huno pi'ningo engo syafihu'mentohofofoho. ¹⁹Olo hungkuno a'amu ahwomomjoso yahu mokosyohumayo sohwaso ulimentohofohoho so'no Maliya nupa'nonto kakoe simehomo memesyonto hunomo moho'nahu'mentisofoho.

²⁰Oso a'amu yahu mokosyohumayo sohwa asomo nowentifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. Yo'mayo upa'nimentohofohoho so'nji yo'mayo a'amu ahwomomjoso nto ulimentohofohoho hopaso uhwonimentohofohoho so'ntnne'no Anitumo isamoyoka ulontifi simonyo imentohofofoho.

Jisas kako'ne yofe mulimentohofofoho.

²¹Hwangku sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki mehomi huhwo sohwoe a'apahomo sihu

kolofontifi hofiko yofe ole mulimentohofi Jisasiyoho. Oso yofe hiso mehomi huhwo sohwoe kona'wohi simeho mmo'nnyo sohonta a'amu ahwomomjo sohwo Maliyamo ulapmmentisofoho.

**Anituye tajo angu engo somo Simeyoun'nji
Ana'nji Jisasimo uhwonimentisiyefoho.**

²² Oso honingkano hungkuno Mouses a'amu somo uyimentisoso olenoho. Moya'mi sofa hofiko aswo mayo sohonta sikuno *fouti* (40) memjaofihwoso'no hofiko Anituye tajo angu engo somo mahufitnehoho. Sikuno hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no hofiko Anitumne'no yo'mayoso wofonjokisyantifeho. Honingkano hungkunoso osenoho.

Oseso Maliyafe sikuno moi'wo imo'ningkahoningki kako kakoe mehomi'nji Jousepi'nji angu Jelusalem sopo Anitumo mehomi utihwayo'ne simentisiyefoho. ²³ Hwapingoso Hwe Engofe hungkuno ole wo'nnyofoho. Mehomi tisimasoso hwomu'manji sekwo Anitumo uyimono. Hofiko Anituye hwafoho. ²⁴ Hungkuno nom'neso olenoho. Mehomi songo utihwayo sohonta yihufu ntolofiyo fa'utikeno kumakumuyo polonyo hufa'utikeno osofa'u Anitumne'no fonjokisasyo. Oseso siko oso hiso Anitumne'no fonjokisasyo'ne simentisiyefoho.

²⁵ Oso hohosohonta hwe fihwo angu Jelusalem humamojo sohwo kakoe yofeso Simeyouniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe wopingo'nohino hweho. Kako sikuno huhwo huhwi Anitumne'no hwomtame ulohofiwoningkiso hweho. Kako oso hwe Anitu a'amu Isilael somne'no uhwatimonnoho limentiso sohune'no sikuno huhwo huhwi oso hwomu huhwo sohomo uhwonyo'ne hontohumayo imojo hweho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo Simeyounimo humamentisofoho. ²⁶ Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako Simeyounimo ole nto ulimentisofoho. Kiko komo'no poyo mape'ntnne hwosoho. O'o, simo'mo kiko oso hwe Anitu uhwatimonnoho selimentiso sohomo kaki'no uhwoningkohoji kiko tifi wape'nimonnoho. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Oseso oso sikuno Jisasiye kaningkwowho'ya'u siko Mousesiye honingkano hungkuno somo ito'no iningkayo'ne Jisasimo Anituye tajo angu engo somo motahumentisiyo sikuno somo Anituye towahuno sohwo kako Simeyounimo Anituye tajo angu engo somo syuyo'ne likofihwatimentisofoho. ²⁸ Simeyoun oso hwomu huhwo sohomo uhwononto nutimanto Anituye yofe ho'nomayo'ne ole ulimento,

²⁹ U, Hwe Engofe, kiko hungkuno ntimentohinoso olohonta ne imokohino.

Oso'no ngko jije syoho kilohofiyo sohwo'ni hungkuno simo'mo ntimentohino hopaso ngko simeho wopingo'njo hwo'ni wape'nimonnoho.

³⁰ Hwapingoso ngko nje timo'nji oso hwomu nakumo asomo netimayo'ne kiko uhwosopo'mentohino sohomo nto uhwoningkohono.

³¹ Kiko olo huhwo lohumo emokosyohumanji hwe moya'mi temtitofo kengo kengo hopi'nonohino somne'no utihwa'nyopo ujo nto ehontojwasyohino.

³² Kako huhwo sohwo pomponaho hopa a'amu hopi'nonohino somo lisyihwosi kako jije yahino wopingoso utihwamte hweho. Jije yofe engo so'nji jije yokumpohn'nyo engo so'nji a'amu Isilael somo utihwamontonoho.

³³ Simeyoun ose ulahoningki Jisasiye kaningkwohwo'ya'u yo'mayo Jisasimne'no ulimentiso so'no upa'nonji yomo yonji huno pi'ningo engo syafihu'mentisiyefoho. ³⁴⁻³⁵ Simeyoun Jisasiye kaningkwohwo'ya'umo hungkuno wopingo'njo aho ulonjimokonto osopo kako kona'wohi Maliyamo ole ulimento,

Olo hwomu lohume'no kiko tango mikunimposo wotipema'monnoho.

Hwapingoso a'amu Isilael pi'ningoso hwomu lohumo uhwoningkuji nakwolaho wolantifeho.

Ose lifijo so'no hofiko nihu'nahone nowahupitnnefoho.

I oseso a'amu nom'ne pi'ningoso hofiko olo hwomu lohume'no yokumpohn'nyo lohofikuji simonyo ifitnnefoho.

Kako a'amufe simeho mo'mo yo'mayo huno mnawojoso utihwa'nyopo ujo wehontojwahumontonoho.

Maliyamo ose ulimentisofoho.

³⁶⁻³⁷ A'mu fisimo Anitu hungkuno uyahoningki limojosi osopo humamentisofoho. Kakoe yofeso Anafoho. Kaningkwohwoe yofeso olenoho. Feenueliyoho. Kako Asyafe temtitofo mta'angiyoho. Kako nihu'no a'maniyoho. Hohonta kako hwehumo uma'nonto hwehwo'nji soswo aho fehohnjo hopinono nom'ne mta'ni hufa'u humamentisiyo sohonta hwehwo poyo pe'ningkahoningki a'musi kako'nohini nohumentaningki soswo *eti-foua* (84) uyakolo'mentisofoho. Kako Anituye tajo ango engo somta'ni noswapiwo'ningkisi'maho. O'o, osopo ne'no humamojiyoho. Sikuno'nji imingo'nji hinjopo sikwo'miyomo kako Anitumne'no hwomtame uloho'mojiyoho. Sikuno fisomo kako wosopayo manyo humanto Mpohumo jomo'nohino ulimojiyoho. ³⁸ Oso hohosohonta kako hisi Jisasimo u'manto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Kako a'amu ango Jelusalem humamotofoso Anitu kako ngko hwe anga'no sekumo asomo setimayo'ne uhwatimonnoho limentiso sohumne'no hontohumentaningkofo somo oso hwomu huhwo sohumne'no hungkuno lujimo'mentisofoho.

Jousepi'ya'u Nasaletne'no asomo umentisiyefoho.

³⁹ Yo'mayo honingkano hungkuno wo'nnyo somo ito'no nto iningkawenji Jousepi'ya'u siko hwaho Ngkalili sikoe ango we'e

Nasaletnne'no umentisiyefoho. ⁴⁰Hwomu sohwo kako engo wento yokumpohn'nyo manto kako huno engo tipema'mentisoso hi'njo hweho. Anituye hitoho engoso kakimo wo'mentisofoho.

Jisas kako usufu sohwo Anituye tajo angu engo somo humentisofoho.

⁴¹Soswo huhwo huhwi Jisasiye kaningkwohwo'ya'u siko angu Jelusalem sopu oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo^a somne'no simojiyofoho. Oso sikuno hiso a'amu Jutafe hofiyakwosamo Anitu kako hofikoe mango sohwafe aho mta'ni isihutofomayo'ne huno syafisiyo'nefoho. ⁴²Jisas kakoe soswo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyokolofahoningki kako hofiko'nji oso Sikuno Engo somne'no simotofo hopaso simentohofofoho.

⁴³Oso Sikuno Engoso moi'wo imo'ningkahoningki hofikoe angu pone'no asomo womentohofofoho. Kaningkwohwo'ya'u angu pone'no ko wahoningki Jisas kako Jelusalem humohumantisofoho. Osohonta kaningkwohwo'ya'u Jisas siko'nji mohumayo so'no huno mosyafihu'mmentisiyefoho. ⁴⁴O'o, huno ole syafihu'mentisi, Jisas kako nom'ne hwomu hwanji emoyalokwofo syafisyonji mofehi'nyo anga'no Jisas ane siko'nohini emoyimentisiyefoho. Mofehi'nyo moi'wo imo'ningkahoningki kaningkwohwo'ya'u siko Jisasimne'no sikoe a'amu'njo so'mo hafihafe wonyopi tipementisiyefoho. ⁴⁵Siko motipemayo'njo yonji siko angu Jelusalemne'no asomo nosonji hafihafe ne'no tipmmentisiyefoho. ⁴⁶Sikuno hufa'u sihune memjaofahoningki Jisas kako Anituye tajo angu engo somo nohumentaningki uhwonima'nimentisiyefoho. Kako a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji humamentohofofoho. Jisas hofikoe hungkunomo upa'nonto yo'mayo hofiko ulimentohofu so'no hofikimo kako aku ulohonimentisofoho. ⁴⁷A'amu huhwo sohwa hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nontifi yomo yontifi kakoe huno engo somne'no pisopisaho limentohofofoho. Yo'mayo hungkuno Jisas hofikimo aku ulimentiso so'no hofiko wonyoangkafofoho syafihu'mentohofofoho.

⁴⁸Kaningkwohwo'ya'u siko Jisasimo notipihwononji kakoe hungkunomo upa'nonji siko hiya'u yomo yonji pisopisaho limentisiyefoho. Maliya Jisasimo ulimento, Olo hwomu lohwo sohwo si peho'no humahnno. Nekwo kikine'no hafihafe we'e motipeeloku yihwoyo. Kiko nekumo me-ejo'njo imahnno so'no nekwoe simeho tango we'yo'maho. ⁴⁹Ose ulahoningki kako ulimento, Siko ngkine'no peho'no ntopeentikasiyo. Ngko nje Mpohwoe angu lomo humayoso hoponoho. Siko huno ose maseyotaho. ⁵⁰Ose ulahoningki siko oso hungkuno hwapingo ne so'no huno mosyafihu'mmentisiyefoho.

^a 2:41 Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

⁵¹ Oseso Jisas kako kaningkwowho'ya'u'nji asomo nowentifi hofikoe ango Nasalet u'mofamentohofofoho. Osopo Jisas kako nohumanto kaningkwowho'ya'uye hungkunomo haloho'no upo'mojo hweho. Maliyasi kako oso yo'mayo hiso'no kakoe simeho mo'mo mnawo'mojofoho.

⁵² Jisas kako engo wento kakoe huno wopingoso engo imo'nimentisofoho. A'amu hopi'nnonohino so'nji Anitu huhwo'nji Jisasimo uhwonimentohofoso wopingo uhwonimentohofofoho.

**Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kako Anituye
hungkuno lijwao'mentisofoho.**

(Matiyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Joun 1:19-28)

3 ¹ Hwe engo yofe hwofilo'nnyo'njo Taipeliyos Sisa sohwo kako hwaho hopi'nono mokosyohumentaningki soswo aho hopi'nono sife nom'ne mta'ni osofosofahu'no uyakolo'mentiso sohonta olo a'amu hwaho we'e we'e mokosyohumamojo sohwa kakimo enjwa'mo humamotofofoho. Pountiyos Pailot kako hwaho Jutiya sopo mokosyohumamojo hweho. Oso hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'nji Tilakounitisi'njimo mokosyohumamojo hweho. Osohonta Laiseniyas kako hwaho Apilene mokosyohumamojo hweho. ² Oso hohosohonta Anasi'nji Kaiyofasi'nji siko a'amu Anituye tajo ango engo mokosyohumayo syoho somne'no yofe engo'njo imo'nimentisiyefoho. Oso hohosohonta Joun, Sekolaiya sohwoe hwomu sohwo, kako a'amu mohumunyopo humamojo sohomo Anitu kakoe hungkuno uyimentisofoho. ³ Oseso Joun kako oso hwaho Mijo Joutan ajwo sopo nowakento nowekaponto yonto kako a'amu oso hopo sponjo somo Anituye hungkuno lutihuku'mo'mentisofoho. Ole ulimento, Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikujono Anitu kako sekwoe wonyo hiso wae yasemofihwoso'no ngko mijo wakiyosema'mo. Ose ulimentisofoho. ⁴ Joun ose imentiso pa'nyoso hohonta Anitu kako Aisaiyamo hungkuno uyahoningki iyoswomo ole mti'mokumento,

Hwaho a'amu mohumunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'nimento,

Hwe Engo sohumne'no honingkano ito'no fehumamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no honingkano hiso ito'no mihwatimno.

⁵ Huyo so'mo ijakipokipe walohopife.

Hwofiki'nyo engo so'nji mno ijisangkisanjo weehufe.

Honingkano ikito'nnyo somo ito'no womuhwatife.

Honingkanopo sojo ipmpingo wo'nnyoso womehu'meeopife.

⁶ Ose ikujo'no hwe moya'mi hopi'nono hofiko oso hwe Anitu asomo netimayo'ne uhwatimonte'no yalokunjo sohomo uhwonantifeho.

Aisaiya oso hungkuno mti'mokumentisofoho.

⁷Hwe moya'mi pi'ningo engo mijo wokiyonemano lontifi hofiko Jounimo u'ma'mentohofofoho. I'mofopahoningkofi Joun hofikimo ulimento, Sekwo homa mehomi soku tihwo selimasoto. Anitu a'amufe wonyo honingkano somne'no tohino mikunimposo uyo somne'no i'waho fiyimno. Ose tihwo selahoningki ni'mahofa kulo. ⁸Sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ukinjaofano lifijo'manji e'wano yahino wopingo'nohini utihwa'nyopo fiyimno. Sekwo ole nohningkutoho. Nakwo Apilohamiye imu hn'nimo oso tohino engo hiso mone'manehoho. Ose nohningkutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Olo sojo loso Anitu kako Apilohamiye imuhwa wamti'mokumo loso'manji kako hopoen wamti'mokumontonoho. ⁹Anitu kako iyomo mingo lofo'ne iwa'mingo ikafe'mo mokosyalohofoho. Iyo ipisayo wopingo minto'nyo'njo somo nolofehwosi tohomo wolofae'mtonoho.

¹⁰Ose ulahoningki hofiko Jounimo ulohonimentohofi, Oso hungkuno nalohino hiso'no nakwo pipi yanehwono. ¹¹Ose ulahoningkofi kako ulimento, Hwe manji'mofo hufa'u'njo sohwo kako hwe fihwo manji'mofo'ne'no umofonyo inyo sohomo anga'no uyono. Oso pa'nyoso a'amu wosopayo wo'nnyo sohwo kako nom'ni hwamo uyono. Ose ulimentisofoho.

¹²A'amu hamniyoho ho'nasyontife mawo'ningkohofa a'amu fehohnjo sohwa mijo wokiyonemano lontifi Jounimo u'mantifi ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo nakwo sohwo'na'ni pipi yanehwono. ¹³Ose ulahoningkofi ulimento, A'amu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwa hamniyoho mayo'ne hungkuno yano sejapiwo'ningkohofa soponohini a'amu mta'ni mapmno. Sekwo nom'ne hamniyoho nakwo'ne womano ose syafisyikutoho.

¹⁴A'amu itokuso'njo fehohnjo sohwa Jounimo ulimentohofi, I, nakwo pipilo. Nakwo peho uyantanto. Ose ulahoningkofi kako ulimento, Sekwo a'amu mta'ni hamniyoho mayo'ne hwasyo hungkuno mijilikutoho. Sekwo a'amu somo siki ikujoho ufonjikutoho. Sekwoe hwe engo sohwo hamniyoho sejapiwo'ningkiso somne'nohini sekwo simeho wopingo wasemo'nono. Nom'ne hamniyoho so'ne'no jomo ulikutoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁵A'amuso Jouniye hungkunomo upa'nontifi hofiko hofikoe hi ulikofahoningki huno pi'ningo syafisyontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitu olo hwaho lopone'no uhwatimo limentiso sohwo'likeno. ¹⁶Ose hningkahoningkofi Joun ulimento, Ngko sekumo mijo'nohini kiyosemawo'ningkohono. Hwangku hwe nom'ne fihwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo yakolo'nnyo sohwo wapmmontonoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyo hwo'nyoho. Kako nopihwosi kako sekumo mijo'nohini makiyosemanehoho. O'o, kako Anituye Towahuno

Wopingo sohwo'nji toho'nji wokiyosema'montonoho. ¹⁷Kako hwaho mno ijiyo'neso mokosyohumunyo hweho. Kako hwaho mno ijihwosi wosopayoso ijomahwosi pahoso wae yaofihwosi wosopayo neso kakoe angomo woho'nahumontonoho. Pahoso toho masimpe'nyo ne'no sijiwo'ningkiso somo woho'nae'montonoho.

¹⁸Oso pahnnimo hungkuno ulonto kako nom'ne hungkuno pi'ningo engo oso pa'nyoso a'amufe hunomo ufohotofo'ne Anituye hungkuno wopingoso lutihwamojo hweho.

**Hwe engo Helout kako Jounimo impo'angomo
impe intofahumentisofoho.**

¹⁹Tifi no'mo nom'ne sikuno somo hwe yofe engo'njo Helout kako hwaho mokosyohumayo sohwo kako koningkwa'wehwoe ape Heloutiyasimo hufo ma'mentiso so'nji nom'ne honingkano wonyo pi'ningo engo imentiso so'ntnne'no Joun kako Heloutimo yoka hungkuno ulimentisofoho. ²⁰Oso hiso'no Helout kako nom'ne wonyo engo imentisoso olenoho. Kako Jounimo impo'angomo impe intofahumentisofoho.

**Joun kako Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho.
(Matiyu 3:13-17; Mak 1:9-11)**

²¹Sikuno fihwi hwe moya'mi pi'ningo engo somo Joun kako mijo nto kiyomanto humohumantohofofoho. Osohonta Jisas kako Jounimo u'mahoningki Joun Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho. Moi'wo nto kiyomahoningki Jisas kako Mpohumo jomo ulontaningki ahwomo mtampo'mentisofoho. ²²Ahwomo nomtompeehoningki Anituye Towahuno Wopingo sohwo yihufu ntolofiyo hopa ponto Jisasimo wekehumapmmmentisofoho. Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole ho'nimento, Kiko nje Hwomu sohwohne'no ngko simeho wopingo mikunimposo kijopalokweno. Kiko yo'mayo wopingo iwo'ningkino so'no nje simeho wopingo nimo'nantofoho.

**Jisasiye hofiyakwosafe yofefoho.
(Matiyu 1:1-17)**

²³Jisas kakoe soswo *teti* (30) uyakolofahoningki kako kakoe syoho neso ema'mentisofoho. Hwe moya'mi hofiko huno ole syafihu'mentohofofoho. Jisas kako Jousepiye hwomu hweho. Ose syafihu'mentohofofoho.

Jousepiye kaningkwohwoe yofeso Heliyoho.

²⁴Heliye kaningkwohwo sohwo Motatiyoho.

Motatiye kaningkwohwo sohwo Lifaiyoho.

Lifaiye kaningkwohwo sohwo Melikiyoho.

Melikiye kaningkwohwo sohwo Janaiyoho.

- Janaiye kaningkwohwo sohwo Jousepiyoho.
- 25 Jousepiye kaningkwohwo sohwo Mototiyasiyoho.
 Mototiyasiye kaningkwohwo sohwo Amousiyoho.
 Amousiye kaningkwohwo sohwo Nahomiyoho.
 Nahomiye kaningkwohwo sohwo Esiliyoho.
 Esiliye kaningkwohwo sohwo Nakaiyoho.
- 26 Nakaiye kaningkwohwo sohwo Matiyoho.
 Matiye kaningkwohwo sohwo Mototiyasiyoho.
 Mototiyasiye kaningkwohwo sohwo Semeniyoho
 Semeniyeye kaningkwohwo sohwo Jousekiyoho.
 Jousekiye kaningkwohwo sohwo Joutafoho
- 27 Joutafe kaningkwohwo sohwo Jouananyoho.
 Jouananye kaningkwohwo sohwo Lesafoho.
 Lesafe kaningkwohwo sohwo Selepapeliyoho.
 Selepapekiye kaningkwohwo sohwo Siyalitiyeliyoho.
 Siyalitiyeliye kaningkwohwo sohwo Neliyoho.
- 28 Neliye kaningkwohwo sohwo Melikiyoho.
 Melikiye kaningkwohwo sohwo Atiyoho.
 Atiye kaningkwohwo sohwo Kousamiyoho.
 Kousamiye kaningkwohwo sohwo Elimotamiyoho.
 Elimotamiye kaningkwohwo sohwo Elifoho.
- 29 Elife kaningkwohwo sohwo Jousiywafoho.
 Jousiywafe kaningkwohwo sohwo Eliyesafoho.
 Eliyesafe kaningkwohwo sohwo Joulimiyoho.
 Joulimiye kaningkwohwo sohwo Matatiyoho.
 Matatiye kaningkwohwo sohwo Lifaiyoho.
- 30 Lifaiye kaningkwohwo sohwo Simeyounyoho.
 Simeyouniye kaningkwohwo sohwo Jutafoho.
 Jutafe kaningkwohwo sohwo Jousepiyoho.
 Jousepiye kaningkwohwo sohwo Jounamiyoho.
 Jounamiye kaningkwohwo sohwo Elaiyakimiyoho.
- 31 Elaiyakimiye kaningkwohwo sohwo Meleyafoho.
 Meleyafe kaningkwohwo sohwo Menafoho.
 Menafe kaningkwohwo sohwo Matotafoho.
 Matotafe kaningkwohwo sohwo Nataniyoho.
 Nataniye kaningkwohwo sohwo Ntefitiyoho.
- 32 Ntefitiye kaningkwohwo sohwo Jesiyoho.
 Jesiye kaningkwohwo sohwo Oupetiyoho.
 Oupetiye kaningkwohwo sohwo Mpouasiyoho.
 Mpouasiye kaningkwohwo sohwo Salimouniyoho.
 Salimouniye kaningkwohwo sohwo Nasounyoho.
- 33 Nasouniye kaningkwohwo sohwo Aminotapiyoho.

- Aminotapiye kaningkwohwo sohwo Atiminiyoho.
 Atiminiye kaningkwohwo sohwo Aniyoho.
 Aniyeh kaningkwohwo sohwo Hesilouniyoho.
 Hesilouniye kaningkwohwo sohwo Pelesiyoho.
 Pelesiye kaningkwohwo sohwo Jutafoho.
- ³⁴ Jutafe kaningkwohwo sohwo Jekoupiyoho.
 Jekoupiye kaningkwohwo sohwo Aisakiyoho.
 Aisakiye kaningkwohwo sohwo Apilohamiyoho.
 Apilohamiye kaningkwohwo sohwo Tilafoho.
 Tilafe kaningkwohwo sohwo Nahouliyoho.
- ³⁵ Nahouliye kaningkwohwo sohwo Selokiyoho.
 Selokiye kaningkwohwo sohwo Leuyoho.
 Leuye kaningkwohwo sohwo Pelekiyoho.
 Pelekiye kaningkwohwo sohwo Epafoho.
 Epafe kaningkwohwo sohwo Syelafoho.
- ³⁶ Syelafe kaningkwohwo sohwo Kainaniyoho.
 Kainaniye kaningkwohwo sohwo Apakisatiyoho.
 Apakisatiye kaningkwohwo sohwo Syemiyoho.
 Syemiye kaningkwohwo sohwo Niwafoho.
 Niwafe kaningkwohwo sohwo Lamekiyoho.
- ³⁷ Lamekiye kaningkwohwo sohwo Metuselafoho.
 Metuselafe kaningkwohwo sohwo Inoukiyoho.
 Inoukiye kaningkwohwo sohwo Jaletiyoho.
 Jaletiyeh kaningkwohwo sohwo Mahololeliyoho.
 Mahololeliye kaningkwohwo sohwo Kainaniyoho.
- ³⁸ Kainaniye kaningkwohwo sohwo Enousiyoho.
 Enousiye kaningkwohwo sohwo Setiyoho.
 Setiye kaningkwohwo sohwo Atamiyoho.
 Atamiye kaningkwohwo sohwo Anituyoho.

Seten kako Jisasimo yamofu uloho'mentisofoho.

(*Matiyu 4:1-11; Mak 1:12-13*)

4 ¹Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasiye simehomo uhumahoningki Jisas kako oso Mijo Joutan nuliko'mahoningki Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasimo hwahw wonyo a'amu mohumunyo sopone'no ipemotawomentisofoho. ²Oso hopo sopo Jisas kako ne'no nohumentaningki Seten kako Jisasimo yamofu ulohofontaningki sikuno *fouti* (40) memjao'mentisofoho.

Oso hohosohonta Jisas kako wosopayo manyo'njo humamojo sohwo kako mijoho engo pe'nimojofoho. ³Seten kako Jisasimo u'manto ulimento, Kiko Anituye Hwomu Nehwosi'manji olo sojo lomo hungkuno ulohojo'no wopayo umo'nono. ⁴Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

A'amu wosopayo'nohini ningkuhwoso sohwo kako ito'no mohumanehoho.

⁵Ose ulahoningki Seten kako Jisasimo hwofiki'nyo pone'no sihwojamentisofoho. Osopo nta'ni Seten kako hwaho hopi'nonohino a'amu yofe engo'njo sohwa mokosyohumawo'ningkohofoso Jisas uhwonono lonto nihu'no komo'no ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶⁻⁷Oseso Seten Jisasimo ulimento, Kiko ngkine'no hwomtame ntohofoho'no ngko oso hwaho hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne yokumpohn'nyo so'nji yofe engo so'nji kikimo wokijapmmonne'no yohono. Yo'mayo uhwoningkohino loso nje'nohinofoho. Ngko hwe fihumo uyimo lime'manji ngko huhwo sohomo uyimo limeso hoponoho. Kiko ngkine'no hwomtame wantoho'monttaho. ⁸Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

Kiko jije Hwe Engo Anitu kakine'nohini hwomtame ulohofu.

Kakine'nohini syoho ulohofiyimno.

Ose ulimentisofoho.

⁹Osohonta Seten kako Jisasimo Jelusalemjo Anituye tajo anga engo yokintaho sopo sihumojawento ulimento, Kiko Anituye Hwomu hwosi'manji kiko olopo nta'ni filikofamofu. ¹⁰Ose ulikwato lohofonto ulimento, Anituye hungkuno ole naliwo'ningki,

Anitu kako kakoe a'amu ahwomomjo somo uluhwoso'no hofiko kikimo hofiyo wokufu'mantifeho.

¹¹Hofiko jije ahomo aho kumakukuji jije sifemo sojo mentofomatnohino. Tohinoso nihu'no momatnohino.

¹²Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole wo'nyofoho.

Kiko jije Hwe Engo Anitu sohomo yamofu nulohofohotoho.

¹³Ose ulahoningki Seten kako Jisasimo yo'mayo yamofoso moi'wo ulohofonto kako nom'ne sikunomo Jisasimo apa'no yamofu uloho'mne'ento uhwati'mo'mentisofoho.

Jisas kako hwaho Ngkalili sopo kako kakoe syoho ema'mentisofoho.

(Matiyu 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴Jisas kako hwaho Ngkalili sopone'no asomo umentisoso kako Anituye Towahuno Wopingofe yokumpohn'nyoso hi'njohwo umentisofoho. Oso hwaho Ngkalili hopo sponjo anga so'meemne'no yo'mayo hungkuno Jisasine'no ho'ningkamentisofoho. ¹⁵Jisas kako tajo anga we'e somo humanto Anituye hungkuno lutihwawo'ningkahoningki hofiko oso hungkuno homo somo upa'nontifi kakoe yofe ho'noma'mentohofohoho.

**Anga we'e Nasalet sponjo a'amuso Jisasimne'no hohujo
ikinjimo'mentohofohoho.**

(Matiyu 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶Jisas kako we'e sohwo humamojo anga Nasalet sopo kako engo wento oso hopo sopo humamentisofoho. Jisas kako oso anga we'e sopo

asomo wento kako sikuno iyoho humayo somo Anituye tajo ango we'e somo syuwo'nimojo somne'no humentisofoho. Oso ango homo somo a'amu humentohofoho somne'no Anituye hungkuno atofu ujo'ne Jisas likofa loho'mentisofoho. ¹⁷Nolohofahoningki hofiko oso hungkuno Anitu Aisaiyamo uyahoningki iyoswomo mti'mokumentisoso Jisasimo uyimentohofofoho. Jisas kako iyoswo hiso nomanto fisaku'mentisoso kako hungkuno ole mti'mokinyoso tipema'mento,

¹⁸ Anituye Towahuno sohwo kako ngkimo nihumanto ngkimo

Anituye hungkuno wopingo a'amu yo'mayo somne'no umofonyo iwo'ningkohofoho somo ujo'ne nihwosopo'mentisofoho.

Olo kakoe hungkuno hiloso ujo'ne nihwatimentiso hwo'nyoho.

Sekwo a'amu impo'angomo into'nawotofo soku sekumo impo'ango somta'ni ngko isihutofosemahm'me'no sekwo fohumpopmno.

Sekwo a'amu timp'i'nyo soku apa'no timo fohonimno.

A'amu yo'mayo tango u'mantesomo ngko sekwoe syoho nohayo semokiyo'ne lonihwatimentiso hwo'nyoho.

¹⁹ Anitu kako kakoe a'amu ne somo asomo utimayo'ne sikuno somne'no ujo'ne lonihwatimentiso hwo'nyoho.

²⁰ Jisas ose ulonto kako iyoswo homo somo popojonto hwe iyoswo hiso mokosyohumawo'ningkiso sohomo uyonto kako ampo humamentisofoho. Tajo ango we'e somjo a'amuso hofiko Jisasimo timo yokumpohn'nyo humuhwontohumantohofofoho.

²¹ Oseso Jisas kako kakoe hungkuno lutihwayoso loma'mentisofoho.

Ole ulimento, Oso Anituye hungkuno mti'mokinyo somjo seloheso sekwo nupa'ningkohofoso ne imo'nalofoho. ²² Jisasiye hungkuno homo somo

upa'nontifi yomo yontifi hofiko kakoe hungkuno wonyoangkafo somne'no huno pi'ningo syafisyontifi kakoe yofe ho'nomantifi hnnimentohofi, Olo huno wopingo loso pipi tipema'masoto. Kako Jousepiye hwomu hwolaho.

²³ Ose hnningkahoningkofi Jisas hofikimo ulimento, Ngko huno niyohoho. Sekwo olo hungkuno hohonta limotofo loso ngkimo wontantifeho. A'amu somo wopingo imokuhwajiwo'ningkino sohwoi kiko kakwo'yohwo sohwoi wopingo hmmokinyo. Hungkuno yolohoso ole wontantifeho. Yo'mayo yahino wonyoangkafo kiko ango Koponeyam humanji imotnno so'no nakwo nto upa'nimalohwone hopaso kiko olo jije hwapingo loponjo a'amu hn'nimo fonalohofoho. ²⁴ Ose ulonto ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwoe a'amu hwapingoponjoso hofiko kakoe hungkuno somo ito'no miningkawo'ningkiyohofoho. ²⁵ U, nehopi. Hohonta Ilaija kako hwaho Isilael humamojo sohonta ifoyo masiyo'njo ne'no nohumentaningkofi soswo hufa'u sihune hamno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni anga'no uyakolo'mentisofoho. Oso hohosohonta mijoho mikunimposo i'mofopahoningki apiwojo sofa

pi'ningo oso hwaho Isilael sopo humamentohofofoho. ²⁶I oso'no Anitu kako Ilaija sohomo kako kakoe hwapingo Isilael sopo apiwojo fisimo ufo'mayo'ne uhwatimentiso'maho. O'o, Anitu kako hwaho Saitoun anga Salefat oso ponjo apiwojo anga'nohino simne'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ngki yohofoso ulohofone'ento uhwatimentisofoho.

²⁷U, nom'ne hungkuno mne'no fisyafisyo. Hohonta Ilaisa Anitu mta'ni hungkuno lutihwa'mojo sohwo humamojo sohonta oso hwaho Isilael sopo a'amu uyo nihu'no wonyoso pi'ningo engo'njo humamotofofoho. I oso'no Ilaisa kako kakoe hwapingoponjo a'amu somo wopingo umokumentiso'maho. O'o, kako hwe anga'no hwaho Siliyanta'ango Naman sohumnohini wopingo umokumentisofoho.

²⁸Jisas ose ulahoningki a'amu oso tajo anga homo somo humohumantohofo a'amuso hungkuno hiso upo'nantifi simeho tohino umnimentisofoho. ²⁹Hofiko nolikafontifi Jisasimo aho kompemotawentifi anga pone engo somo Jisasimo momonyomo uyohotofano lontifi kompemotawomentohofofoho. Oso anga antime hiso hwofiki'nyo yokintahopo molinyofoho. Oso hwofiki'nyo sopo nohumantifi Jisasimo ho'nomehwasi woho'naofano lontifi ko imentohofoso ³⁰Jisas kako hofiko'njo ajwo'mo womentisofoho.

Jisas kako hwe sohomo towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo sohomo wae yao'mentisofoho.

(Mak 1:21-28)

³¹Jisas kako hwaho Ngkalili anga Koponeyam ne'no umentisofoho. Osopo nohumanto kako sikuno iyoho humayo somo a'amu pi'ningo somo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ³²A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nontifi yomo imentohofofoho. Hwapingoso a'amu sikuno iyoho humayo homo somo hungkuno limotofoso hofikoe huno mta'ni majofoho. O'o, nom'ne a'amu ulimotofoso ulimotofofoho. I, Jisas Anituye huno ne somta'ni hungkuno wopingo tipemanto yokumpohn'nyo so'nohini lutihwamentisofoho.

³³Oso tajo anga we'e homo somo hwe towahuno wonyo'njo fihwo nohumanto kako mango mohm'no ole ulimento, ³⁴Hoe, Jisas Nasaletnnta'ango sohosi, kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wopingo Ne hwosoho. ³⁵Ose ulahoningki Jisas kako towahuno wonyo sohomo yoka ulimento, Mampi'nyo fosyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. Ose ulahoningki towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwe sohomo a'amu pi'ningo'njo sopo hwahopo yohotofasyonto uliko'manto hwe sohomo nom'ne tohino muyo'njo imentisofoho. ³⁶A'amu ose uhwonontifi yomo engo yontifi hofiko mjahnnimmentohofi, Olo hungkuno yokumpohn'nyo

hiloso peho hungkuno ulahoningki humpehofo towahuno wonyo sohwafo. Ose hnnimentohofofoho. ³⁷Oseso Jisasimne'no hungkunoso ango'meemne'no ho'nimentisofoho.

Jisas kako Pitafe konemimo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:14-15; Mak 1:29-31)

³⁸Jisas kako oso tajo ango somta'ni swaponto Saimouniye angomo humentisofoho. Saimouniye konemi siye a'apahoso tohohmtnno mikunimposo'njoho. Oso hiso'no hofiko Jisas oso a'mu simo ufo'mayo'no joho lutima'mentohofofoho. ³⁹Jisas kako a'musi fosyowentanjo sopo lohofawento kako a'apaho tohohmtnno hwapingo sohomo yoka ulimento, Kiko mpano. Ose ulahoningki kakoe a'apaho tohohmtnnoso moi'wo imo'nimentisofoho. Moi'wo imo'ningkahoningki a'musi kako komo'no nolikafonto a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

Jisas kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:16-17; Mak 1:32-34)

⁴⁰Mofehi'nyo ikwo'mokahoningki hwe moya'mi hofikoe a'amu mnokino'njo somo Jisasi'njo sopone'no motihu'mokumentohofofoho. Kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo aho kisasyonto kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo wopingo umokumentisofoho. ⁴¹Jisas kako hwe moya'mi pi'ningo engo somta'ni towahuno wonyo wae yao'mentisofoho. Oso towahuno wonyo hiso hofiko joho mohm'no ole ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ulimentohofofoho. Hofiko Jisas Kilais sohwo ahwomo mta'ni Anitu uhwatimentiso hweho huno umentiso so'no Jisas hofikimo yoka ulimento, Sekwo nom'ne hungkuno ulikutoho. Ose ulahoningki hofiko mampi'nyo humamentohofofoho.

Jisas kako ango'meemo syoho iku'mo'mentisofoho.

(Mak 1:35-39)

⁴²Imingo ne so'nji Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto hwaho a'amu mohumunyo sopone'no ngko'nohini we'enehwo wohumamo lonto umentisofoho. I oso'no hwe moya'mi hofiko hafihafe tipm'mantifi u'ma'mentohofofoho. U'mantifi yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakumo nonahwoti'mofohotoho. Kiko nakwo Koponeyam lopo wohumentihwano. ⁴³Ose ulahoningkofi kako ulimento, A'amu ango'meemjo somo Anitu kako wopingo wosemokosyohumamte'no yalokunjo so'no ngko hofikimo hungkuno wopingo hiso wolijumo'monne'no yohono. Anitu kako oso syoho hiso'no nihwatimentiso hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

⁴⁴Oseso Jisas kako Anituye hungkuno wopingoso hwaho Jutiya sponjo tajo ango anga'no anga'nohino somo humolutihuku'mofisofoho.

Jisas kako Saimoun Pitamo hungkuno ulimentiso so'no inaniku pi'ningo engo ifammentisofoho.

(Matiyu 4:18-24; Mak 1:16-20)

5 ¹Sikuno nom'nemo Jisas kako mijo ayo Ngkenesalet^b momingo sopo nohumentaningki hwe moya'mi pi'ningo engoso Anituye hungkuno upo'nano lontifi hofiko Jisasi'njo mofonepo wohumano lontifi yohoto yohotofo mjaloho'nimopmmentohofofoho. ²Jisas kako a'amu homo somo uhwononto uhwonimentisoso yofayokino we'e hufa'u sohwa'u ifohohosasyonji nowentaningki hofekwosa sohwa hofiko inaniku ifamiyo ho'yoso mijo yojijwontaningkofi uhwonimentisofoho. ³Jisas kako Saimouniye yofayokino somo kotasonto Saimounimo ulimento, Yofayokinoso nonje we'enehwo usitofa. Ose ulonto Jisas kako a'amu somo yofayokino mijo sopo wentanjo sopo ampo humanto Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

⁴A'amu somo lutihwa lohofonto Jisas kako Saimounimo ulimento, Yofayokino mijo ajwo nompone'no motayo. Osopo kiko jije a'amu sohwanji inaniku ifamiyo ho'yoso mijo ajwo nompo foho'naopmno.

⁵Ose ulahoningki Saimoun ulimento, Hwe Engofo, olo sikwo'miyo lomo nakwo inaniku ufomeeno lontani syoho yokumpohn'nyo ko yihwoneso wonyopi ihwonefoho. Siki iyoho lonkononasiso hwona'nyoho. I oso'no kiko ntohino so'no ngko inaniku ifamiyo ho'yoso woho'nao'mne yohono.

⁶Ose ulahoningki hofiko ho'nao'mentohofa hiso inaniku pi'ningo engo ifammentohofoso inaniku ifamiyo ho'yoso we'enepe wamtihupo'monto imentiso so'no ⁷hofiko nom'ne yofayokino sponjo a'amu sohwanne'no hofikimo ufo'mayo'ne joho lutima'mentohofofoho. Hofiko mofone lopo nopontifi inaniku ifamiyo ho'yoso ho'noma'mentohofoso oso yofayokino hufa'u sohwa'umo inaniku nojaofonto yofayokino sohwa'u mijomo wemotoswamonto imentisofoho.

⁸Saimoun Pita kako yo'mayo i'mofapmmentiso somo uhwononto kako Jisasiye sifiki'nyo so'mo hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo nihwoti'mofohoji mpano. Ngko hwe wopingohwoni'maho. Wonyo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ⁹Hwapingoso kako oso inaniku ifammentohofa somo uhwononto iyoho uningkahoningki ulimentisofoho. Kako'nohini'maho. O'o, a'amu yofayokinopo humohumantohofa huhwanji iyoho imentohofofoho. ¹⁰Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko Saimoun'nji syoho afa'no imotofa sohwa'u siko huhwa'u uhwononji iyoho imentisiyefoho. Oseso Jisas kako Saimounimo

^b 5:1 Yofe Ngkenesaletiyeso Mijo Ayo Ngkaliline nom'ne yofefoho.

ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Olo inaniku ifamehino hopaso kiko hwangku hwe moya'mi ngko'nji songo ne'no humayo'ne somo utimatnne hwosoho. ¹¹Ose ulahoningki hofiko yofayokino mitimomingo no'mo ifohohosasyontifi hofikoe ho'yango yo'mayoso uliko'mantifi Jisasimo iningkamentohofofoho.

**Hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohumo Jisas
wopingo umokumentisofoho.
(Matiyu 8:1-4; Mak 1:40-45)**

¹²Jisas kako ango fipo nohumanto uhwonimentisoso hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohwo nohumentaningki uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Jisasimo uhwononto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo ipitofawento hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Hwe Engofo, Kiko ngkimo wopingo wanimokumo liso'manji jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ¹³Ose ulahoningki Jisas kako aho kisusyonto hwe sohumo ulimento, Ou wopingo wakumokumonne'no yohono. Kiko wopingo hmmo'nyo. Ose ulimentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no imo'nimentisofoho. ¹⁴Oso moi'wo imo'ningkahoningki Jisas hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko jije a'apaho wopingo kumokohe so'no kiko nom'ne a'amu somo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo angomjo syoho'njo sohumo jije a'apahoso utihwaho. Utihwahoji'no kiko oso yahino Mouses netihwamentisoso ose hopa fiyo. Kiko wosopayo yo'mayoso nomahoji hwe huhwo sohumo uyohojo'no kako Anitumne'no woho'nasyono. A'amu oso homo somo uhwoninkuaji jije a'apaho uyo wonyoso wopingo imo'ningkiso so'no huno wosyofisyantifeho. Jisas ose ulimentisofoho. ¹⁵I Jisas kako ose imentiso hiso'no ango'meemo ho'nimentisofoho. A'amu pi'ningo engo oso hungkuno hiso'no upa'nontifi ole syafihu'mentohofi, Nakwo kakoe hungkuno upo'ningkuhwaso'no kako nakumo wopingo wonamokumontonoho. Ose syafisyontifi hofiko Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ¹⁶I oso'no Jisas kako sikuno pi'ningo engo somo hwaho a'amu mohumunyo sopo nowento kaningkwowho Anitumo jomo ulimjojofoho.

**Hwe fihwo kakoe sife aho pe'nnyo sohumo Jisas kako
wopingo umokumentisofoho.
(Matiyu 9:1-8; Mak 2:1-12)**

¹⁷Sikuno fihumo Jisas kako hwe moya'mi somo Anituye hungkuno lutihwentaningki a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko huhwa humunyoponoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hwaho Ngkalili ango hopo soponta'ango sohwanji hwaho Jutiya ango hopo soponta'ango sohwanji ango Jelusalem saponjo sohwanji hofiko

Jisasi'njopo u'mantifi humamentohofofoho. Anituye yokumpohn'nyo engoso a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyo'ne Jisasimo wo'mentisofoho. ¹⁸A'amu fehohnjoso hofiko hwe fihwo sife aho pe'nnyo sohomo ijempohopo Jisasiyepono itokwapmmentohofofoho. Itokwapontifi anga ne mo'mo Jisas humentanjo sopo utofosyano lontifi ko imentohofoso ¹⁹hwe moya'mi pi'ningo engo anga huhwo sohwi nto uhulo'ofahoningkofi hofiko mitofomoji'mofayo'njo imentohofofoho. Oseso hofiko anga antifepo kotosantifi iku'yo fehohnjo nofentifi hwe mnokino'njo huhwo sohomo kakoe ijempoho hi'nji antifepo nta'ni anga mo'mne'no impe monje intofuyoho'mokumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohomo Jisasiye simanopo meho'nahumentohofofoho. ²⁰Jisas kako uhwonimentisoso oso a'amu itokwapmmentohofoho sohwa hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyahoningkofi Jisas uhwononto hwe mnokino'njo sohomo ulimento, Nje a'amu sohwo ngko jije honingkano wonyoso wae nto yakumofohono.

²¹Ose ulahoningki a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasiye hungkunomo upa'nontifi hungkuno pi'ningo hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitumne'no sitofo ulalokunjo lohwo sohwo tihwolo. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi a'amufe honingkano wonyo wae yimofon'neso hopo'maho. O'o, Anitu kako'nohino hoponoho. ²²Ose hnnontaningkofi Jisas kako hofikoe huno somjo hungkuno so'no huno uyahoningki ulimento, Ngko Anitumne'no sitofo ulalokwe somne'no sekwo huno peho'no syofisikomo'nalokwofo. ²³⁻²⁴Anitu kako ngkimo a'amumo ufo'mayo'ne nihwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe honingkano wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I oso'no a'amu fihwo jije honingkano wonyo wae weekumo'mo loso sohwoe hungkuno somo ne imo'nyo so'no sekwo simeho mo'mo muhwonifitne kuyoho. Oso yokumpohn'nyo ngko seloheso hi'njo sohwo'ni utihwa'nyopo setihwahn'me'no hungkuno nom'ne kengoso hwe lohomo ulimonne'no yohono. Hofikimo ose ulonto kako hwe mnokino'njo sohomo ulimento, Kiko nolikafohoji jije ijempohoso nomahoji jije angopo ne'no mpano. ²⁵Jisas ose ulahoningki a'amu timo uhwontohumentaningkofi oso hwe huhwo sohwo kako komo'no nolikafonto kakoe ijempohoso nomanto kakoe anga pone'no nowento kako Anituye yofe engoso ho'noma'mentisofoho. ²⁶Oso anga hopo saponjo a'amuso hofiko uhwonontifi hi umo'ningkahoningki hofikoe simeho mo'mo yomo yomo u'mahoningki hofiko Anituye yofe engoso ho'noma'mentohofofoho. Ole limentohofi, Olo wonyoangkafo uhwoningkuhwone loso yahino nihu'no wonyoangkafofoho. Ose mjalimmentohofofoho.

Jisas kako Lifaimo kakimo iningkayo'ne joho ulimentisofoho.

(Matiyu 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷Tifi sohonta Jisas kako hano emoyonto uhwonimentisoso hwe fihwo a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe yofe Lifaiyo sohwo

nohumentaningki uhwononto ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape.
²⁸Ose ulahoningki Lifaiyo nolikafonto kakoe yo'mayoso uliko'manto Jisasimo tifi iningkamentisoso kakoe inomokomoyo imo'nimentisofoho.

²⁹Lifai kako Jisasimne'no kakoe angomo wopayo iloho engo imentisofoho. Oso wosopayo engo hiso'no a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu nom'ne sohwanji Jisas kakoe inomokomoyo huhwanji oso hopo sopo nohumantifi wopayo nimentohofofoho. ³⁰A'amu Falisi sohwanji nom'ne a'amu Falisi huhwa honingkano hungkuno lutihwayo syoho imotofo sohwanji hofiko nohumantifi a'amu wopayo nontaningkofo sohwapo uhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwapo ulimentohofi, Sekwo a'amu mta'ni hamniyoho fehohnjo siki mayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'nji wopayoso peho'no nalokwofo. ³¹Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, A'amu mnokino ane'njo wopingo humalofoso hofiko a'amu uyohofahosiyo'njo sohumo mu'mapitnnehofo. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. ³²Oso pa'nyoso ngko a'amu honingkano wopingo'njo hwona'nyoho liwo'ningkohoho somne'no johu ujo'ne lutimayo'ne pmmentohe hwoni'maho. O'o, ngko a'amu honingkano wonyo'njosohofi hofikoe wonyo somne'no hohujuo ikinjaofikuji ngkimo nningkape-e'ne johu ujo'ne pmmentohe hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

**Hohontajo yahino wopayo manyo humayo so'no Jisas kakoe yahino
 songo somne'no lutihwamentisofoho.
 (Matiyu 9:14-15; Mak 2:21-22)**

³³Ose ulimentisoso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Jouniye inomokomoyo sohwa hofiko sikuno fehohnjo somo hofiko Mpohumo jomo'nohini uliwo'nontifi wosopayo hopi'nonohinoso maniwo'ningkiyohofihwafoho. I a'amu Falisi sohwafe honingkanomo iningkawowo'ningkohoho huhwanji oso yahinoso iwo'ningkohofihwafoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wosopayo so'nji mijo so'nji nonje nonje'nohino niwo'ningkohofofoho. ³⁴Ose ulahoningkofi Jisas kakine'no olo pahnnimo hungkuno loso ulimento, Hwe fihwo kako ape maso sohonta kako kakoe a'amu'nji nohumantifi hofiko kakine'no simonyo iyo so'no wosopayo manyo'njo iwo'ningkohofotaho. O'o, awonoho. Hofiko kakine'no simonyo engo yontifi wopayo engo niwo'ningkohofofoho. ³⁵I oseso hwangku sohonta oso hwe ape maso huhwo sohumo a'amu nom'ne sohwa hofiko kakoe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasyikujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujoso simeho tango'njo humafikuji wosopayo manyo'njo uyantifeho.

³⁶Ose ulonto Jisas kako kakoe yahino songo somne'no pahnnimo hungkuno hufa'u ole ulimento, Hwe fihwo kako manji'mofotantamo imo'nnyo somo wopingo wanti'mokumo lihwosi kako hwapife

yokumpohn'nyo songo somta'ni tifonehwo sisimpehwosi lojwoma lohofihwosi manji'mofo tontamo somo lojwohofojasyososo wopingo umo'nimontolaho. O'o, oso hwapife songoso manji'mofo yofoho somo wohofojahumo lihwosi sisimpemaso somta'ni wonyo umo'nimontonoho. Manji'mofo tontamo huhwo sohomo lojwohofojasyoso hi'nji apa'no wonyo wasisimpo'nimontonoho.

³⁷Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno tiffinjoso ole ulimento, A'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwosi te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. Kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso nihu'nahone wonyo umo'nimontonoho. ³⁸U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho. ³⁹A'amu fehohnjo hofiko hohontajo yahino so'no hi umo'ningkahoningki hofiko yahino songoso nakwolaho lontifi hohontajo somo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkohofofoho. Oso pa'nyoso a'amu hohontajo yahino wopayo manyo humayo iwo'ningkohofoso hofiko nje yahino songo losetihwalokwe somne'no nakwolaho wolantifeho. Jisas ose ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo somo syoho miyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 12:1-8; Mak 2:23-28)

6 ¹Sikuno iyoho humayo fihumo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko syohopo hano humemoyohofofoho. Inomokomoyo huhwo sohwa mijoho uyahoningki wopayo we'e songoso nomantifi aho hwoso'mokontifi pahoso fuyo lafontifi neso nimentohofofoho. ²Ose yahoningkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa uhwonontifi ulimentohofi, Nakwoe honingkano hungkunoso yo'mayo syoho sikuno iyoho humayo somo iyo'neso hano pitofahinyofoho. Oso hiso'no sekwo olo sikuno iyoho humayo losomo wopayo peho'ne mantifi ningkohofoto. ³Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mti'mokumentohofoso atofu majo hwasilaho. Oso sikuno Ntefit kakoe a'amu so'nji mijoho engo humamentohofu sohonta'ne'no selohoningkono. ⁴Ntefit kako Anitumne'no hwapife ango molinyo somo swonto wosopayo Anituye simanopo ho'nahinyoso swoma'mentisofoho. Oso wosopayo hiso a'amu sakinjo somne'maho. O'o, a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nononto kakoe a'amu sohwanu nuyimentisofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofu majo'njo imentohofu so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanu oso hungkuno hiso ulohoningkohofotaho. ⁵Jisas ose ulohononto ole ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko sikuno iyoho humayo'neso hwapingo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

**Sikuno iyoho humayo nom'ne somo Jisas kako hwe aho wonyo'njo
sohumo wopingo umokumentisofoho.**

(Matiyu 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶Sikuno iyoho humayo nom'ne somo Jisas kako Anituye tajo ango we'e sohumo noswonto hwe moya'mi somo Anituye hungkuno ulimentisofoho. Osopo nohumentaningki hwe fihwo aho angahohnjoso songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyoponoho. ⁷A'amu fehohnjo a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko nohumantifi Jisasimo hungkuno ito'no muhwajiyo ango somo ipemotowane'entifi ole syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo lomo hwe aho wonyo'njo sohumo wopingo umokumontolikeno. Ose syafisyontifi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ⁸Jisas hofikoe huno so'mjo yahino so'no huno uyahoningki hwe aho wonyo'njo sohumo ulimento, Kiko nolikafohoji olo ajwo lopo filohofoho. Ose ulahoningki kako nolikafonto ajwopo loho'mentisofoho. ⁹Oseso Jisas kako a'amu huhwo sohwo ulimento, Ngko sekumo waselohonimonne'no yohono. Oso honingkano hungkuno Mouses neyakwosamo uyimentisoso sikuno iyoho humayo lomne'no pehofo nalohoho. Nakwo olo sikuno lomo yahino wopingo uyantantaho. Wonyo uyantantaho. I nom'ne a'amu somo wopingo umokantantaho. Wonyo umokantantaho. ¹⁰Ose ulonto a'amu'njo so'mo timo fe'nihwononto hwe aho wonyo'njo sohumo ulimento, Jije ahaso sihwaho fisipofoho. Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kako kakoe aho sihwaho sipeehoningki wopingo umo'nimentisofoho. ¹¹A'amu huhwo sohwa ose uhwonontifi simano hntotohino umningkahoningki hofiko ole hnnimentohofi, Nakwo Jisasimo pipi ulohofanehwono. Ose hnnimentohofofoho.

**Jisas kako kakoe hungkuno liku'mofho syoho so'no hwe aho hopi'nono
sife mta'ni hufa'uyo sohwo uhwasopo'mentisofoho.**

(Matiyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹²Oso hohosohonta Jisas kako Mpohumo jomo ulimo lonto kako hwofiki'nyo we'e sopone'no simentisofoho. Osopo nohumanto Anitune'no jomo ne'no ulontaningki iyoho longkonimentisofoho. ¹³Mofehi'nyo si'mofopahoningki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no joho ulonto oso hwa mta'ni kako hwe aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo uhwasopo'mentiso sohwo kako yofe mulimentisoso *apouseliyoho* mulimentisofoho. Oso yofe *apouseliso* hungkuno hwapingoso olenoho. Anituye hungkuno liku'mofho syoho'njo hwafoho.

¹⁴Hwe fihwo uhwasopo'mentisoso Saimouniyoho. Oso hwe huhwo sohumo Jisas kako nom'ne yofe Pitafoho mulimentisofoho. Nom'nihwo Entilu Saimoun Pitafe koningkwa'we hweho. Nom'nihwa'u Jemisi'nji

Joun'njoho. Nom'nihwa'u Filipi'nji Mpatoulomiyu'njoho. ¹⁵Nom'nihwa'u Matiyu'nji Toumasi'njoho. Nom'nihwo Jemis Alifiyosiye hwomu hweho. Nom'nihwo Saimouniyoho. Kakoe yofe nom'neso Seloutiyoho. ¹⁶Nom'nihwo Jutas Jemisiye hwomu hweho. Nom'nihwo Jutas Isikaliyoutiyoho. Kako Jisasimne'no kakoe mango sohwa mo tokoyo'of o imentisofoho.

Jisas kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo ufo'ma'mentisofoho.
(*Matiyu 4:23-25*)

¹⁷Oseso Jisas kako hwofiki'nyopo nta'ni kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi hintafo somo u'mofawentifi osopo inomokomoyo pi'ningo engo sohwanji loho'mentohofofoho. Oso hopo sopo nom'ne hwe moya'mi pi'ningo engoso hwaho Jutiyanta'ango so'nji ango Jelusalem so'nji oso ango hufa'u mitimomingo sopenjo molinyo sohwa'u Taiya'nji Saitoun'njonta'ango uhu'mokontifi humamentohofofoho. ¹⁸A'amu hiso nakwo Jisasiye hungkuno upo'ningkuhwasi a'amu mnokino'njo hn'nimo wopingo wonamokono lontifi uhu'mokumentohofofoho. A'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo'njo so'nji Jisasimo u'mahoningkofi kako wopingo umokumentisofoho. ¹⁹Oseso hwe moya'mi hopi'nono hofiko Jisasimo aho wokisyusyano lontifi imentohofofoho. Hwapingoso hofiko Jisasimo aho kisusyahoningkofi yokumpohn'nyo Jisas mta'ni hofikimo umentisoso hofikoe a'apahoso wopingo imo'nimentohofofoho.

**Jisas kako a'amu simonyo iyo'njo humotaho jo'njo
somne'no hungkuno uyimentisofoho.**
(*Matiyu 5:1-12*)

²⁰Jisas kakoe inomokomoyo sohwa mo uhwononto ole ulimento, Sekwo Anitune'no huno engo maseyo'njo soku sekwo Anitumne'no huno wopingo wotipemano lifijo'manji sekwo simeho wopingo wasemo'nono. Anitu sekumo semokosyohumayo hweho.

²¹Sekwo wopayo mijoho pe'nyo soku wopayo'no hi semo'nyo hopaso sekwo Anituye honingkano wopingo mne'no hi semo'noso'manji Anitu kakoe hungkuno sekwoe simehomo wopayo simeho hopaso wosehnnimontonoho. Oseso sekwoe simeho wopingo wasemo'nono.

Sekwo a'amu olohonta humotaho lalokwofo soku sekwo simonyo fiyimno. Hwangku sekwo tikafo wojantifeho.

²²⁻²³Hwangku sekwo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimne'no nningkopalokwofo so'no a'amu nom'neso sehoningkuji hofiko sekune'no simeho nihu'no wonyo umo'nimontonoho. Oso'no hofiko sekumne'no hohujo ikinjasemofikuji sitofo woselantifeho. Hofiko sekune'no hungkuno nihu'no wonyo selikujo'no sekwoe yofeso wopiwahu'montonoho. Yo'mayoso ose selohofikujo'no sekwo simonyo fiyimno. Hwapingoso

sekwo upa'nimno. Sekwo nje yofe somne'no yo'mayo tango olo se'mante so'no sekwoe ho'yango engo yo'mayoso ahwomomo weho. Oso a'amu sekumo wonyo selohofalokwofo hofikoe ajuyohwosa huhwa hohonta a'amumo Anitu kakoe hungkuno uyahoningki limotofo sohwa huhwamo wonyo uloho'motofihwafoho.

²⁴I oso'no sekwo a'amu hamniyoho ho'yango yo'mayoso engo yokumpohn'nyo mokosyohumunyo soku Anitu tohino nejaponoho likuji sekwo iyoho wasenono. Sekwoe simeho wopingo semokiyo'ne yo'mayoso olo hwaho lopo nto mo'malofo kuyoho.

²⁵Sekwo a'amu olohonta wosopayo engo nonontifi simeho nohnnalokwofo soku sekwo Anitumne'no iningo nayonoho likuji iyoho wasenono. Hwangku sekwo mijoho engo nope'nifitne kuyoho.

Sekwo a'amu olohonta tikafo jalokwofo soku hwangku nakwo humotaho engo lihwasi timijo engo neswaponoho likuji sekwo iyoho wasenono. ²⁶Sekwo a'amu soku a'amu nom'ne pi'ningoso hofiko sekwoe yofe ho'nosemawo'ningkohoho so'manji Anitu nakwoe yofe moho'nonemanoho likuji sekwo iyoho wasenono. Hohonta oso a'amu huhwo sohwafe ajuyohwosa huhwa a'amu Anituye hungkuno hwasyo limotofo sohwafe yofe hi ho'noma'motofofoho.

**Jisas kako ole ulimentisofoho. Sekwo sekwoe mango
sohwamne'no wasemo'nono.**

(Matiyu 5:38-48)

²⁷Sekwo nje hungkunomo haloho pewo'ningkohoho soku sekwo upa'nimno. Sekwo sekwoe mango sohwamne'no wasemo'nono. A'amu sekumo simeho wonyo sejapiwo'ningkohoho somo sekwo hofikimo wopingo'nohini ulohopmno. ²⁸A'amu fehohnjoso hofiko sekumo wonyo wosemokano lontifi sifajo selikujo'no sekwo oso a'amu homo somo Anitu kako wopingo ulohoho'ne jomo ulimno. A'amu sitofo selikujo'no sekwo a'amu homo somne'no Anitu ufo'mayo'ne jomo ulimno. ²⁹A'amu fihwo jije manjijohopo kuposihwoso'no jije manjijoho fehohnta'ni utihwaho osopo wakuposono. Hwe fihwo kako jije manji'mofa so'no hi umo'ningkuhwoso'no kumahwoso'no kiko yoka ulohotoho. O'o, jije hwapife hi'nji uyo. ³⁰U, hwe fihwo kako yo'mayo so'no jomo kilihwoso'no kiko yano'nohino uyo. U, hwe fihwo kako jije yo'mayoso wae yakumofihwoso'no kiko apa'no aku kijape-e'ne hungkuno ulohotoho. ³¹Sekwo yo'mayo yahino a'amu sekumo woselohofantife'no yalokwofo hopaso sekwo simo'mo oso yahino hiso hofikimo ulohopmno.

³²A'amu sekumne'no umo'niwo'ningkohoho osomnohini sekwo hofikine'no semo'ningkuwo so'no Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo hi oso hopa yiwo'ningkohofofoho. ³³A'amu sekumo wopingo

selohofiwo'ningkohoho osomnohini sekwo wopingo ulohofikujij'manji oso hiso'no Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'ningkohofoho. ³⁴ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no hwangku aku nejapifitnne'entifi uyiwo'ningkohoho'manji Anitu kako peho wopingo waseloho'montolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'ningkohofoho.

³⁵ O'o, sekwo olo yahino loso fiyimno. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono. Hofikimo wopingo ulohopmno. A'amu sekumo yo'mayo so'no jomo selikujjo'no nakumo aku wonejapife sekwo huno nosyafisyikutoho. Sekwo oso yahino somo iningkafijjo'manji Anitu kako yo'mayo wonyoangkafoso sejapihwosi sekwo Anitu Yokintahopo Humaso sohwoe Mehomi Ne umo'nantifeho. Hwapingoso Anitu kako a'amu kakine'no isamoyoka mujo'njo so'nji a'amu honingkano nihi'no wonyo'njo so'njimo wopingo ulohofiwo'ningkiso hweho. ³⁶ Seningkwowho Anitu sohwo kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofiwo'ningkiso hopaso sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho waselofono.

Nom'ne a'amu somne'no yano ilofone hungkunofoho.

(Matiyu 7:1-5)

³⁷ Sekwo nom'ne a'amufe hunomo yano ilofikujji wonyofoho nulikutoho. Ose ifijjo'manji Anitu huhwo sekwoe huno somne'no wonyofoho maselonehoho. Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no tohino uyikutoho. Ose ifijjo'manji Anitu huhwo sekwoe yahino somne'no tohino mosejaponehoho. A'amu sekumo wonyo selohopijosofo wonyoso sekwo wae feeopmno. Oso wonyo hiso'no apa'no huno nosyafisyikutoho. Ose ifijjo'manji Anitu huhwo sekwoe wonyoso wae yasemofihwosi oso hiso'no kako apa'no huno mosyafisyonehoho. ³⁸ Sekwo yo'mayoso a'amumo uyikujjo'no Anitu huhwo kako sekumo yo'mayoso wosejapmmontonoho. Sekwo a'amu nom'nemo yo'mayoso uyikujjo'no Anitu kako sekumo yo'mayoso sejapososo mangonepo ihwosi nohu'mepiwesyahoningkuhwosi kipo kipo lohofihwosi wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo a'amumne'no yano uyiwo'ningkohoho hopaso Anitu kakoe yo'mayoso aku wosejapmmontonoho.

³⁹ Jisas kako pahnnimo hungkuno'nji ulimentisoso ole ulimento, A'amu timpini'nyo sohwo kako nom'ne a'amu timpini'nyo sohomo honingkano utihwamtolaho. Awonoho. Siko huhwa'u pinimomo woho'ni'mofanjijoho. ⁴⁰ Hwomu sikule syoho iwo'ningkiso sohwo kako a'amu kakimo lutihwawo'ningkiso sohomo uyakolo'montolaho. Awonoho. I oso'no kako syoho yokumpohn'nyo engo ihwosi hwangku kako syoho lutihwayo pa'nyo umonimontonoho.

⁴¹Kiko jije hningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo wojo somo peho'no uhwonalokuno. I, jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nawojo so'no kiko huno makiyotaho. Kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojo so'no manohonyo'njo sohwo ⁴²kiko jije hningkwa'wehmo ole peho'ne ulalokuno. Ningkwahwo jije timomjo hintalinyo wojo we'eso wae weekumo'mo. Ose peho'no ulalokuno. Kiko mango'nohino hwasoho. Simo'mo kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso wae kaki'no feemo'nyo. Ose yohoji kiko timo ito'no uhwoningkohoji hwanguku jije hningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo we'eso wae fiyo.

Iyo wonyo sohwo kako ipisayo wonyoso unto'nimontonoho.

(Matiyu 7:17-20; 12:33-35)

⁴³Iyo wopingoso ipisayo wonyoso minto'nonehoho. Oso pa'nyoso iyo wonyoso ipisayo wopingo minto'nonehoho. ⁴⁴Nakwo iyomjo ipisayo somo uhwoningkuhwasi nakwo huno wonayono. Iyo wopingotaho, iyo wonyotaho. Huno ose wonayono. Nakwo hiyaso somta'ni ikwonjajo momjonanehwono. I nakwo wampeso iyo hiyae somta'ni momjonanehwono. ⁴⁵Hwe wopingo sohwo kakoe simeho mo'mo huno wopingo'njo hweho. Oseso kako yahino wopingo'nohini wotipema'monte hweho. Hwe wonyo sohwo kakoe simeho mo'mo huno wonyo'njo hweho. Oseso kako yahino wonyo'nohini wotipema'monte hweho. Yo'mayo huno simeho mo'mo engo yamo'nyoso mango mta'ni liwo'ningkohoho.

Ango mojo'ne yahino hufa'uyoho.

(Matiyu 7:24-27)

⁴⁶I, sekwo ngkimo Hwe Engofo, Hwe Engofo, peho'ne ntiwo'ningkohoho. Sekwo Hwe Engofo ko ntontifeso sekwo nje hungkunomo tifi monningkayo'njo kuyoho. ⁴⁷A'amu ngkimo ni'manto nje hungkunomo haloho pento tifi nningkawo'ningkiso sohwo kako olo pahnnimo hungkuno loso pa'nyoso wolosetihwamne'no yohono. ⁴⁸Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu fihwo ango wopingo wamolimo loso sohwo pa'nyo hweho. Kako hwosa'imo mno kengomo'mo ijihwosi hwosaho nihu'no yokumpohn'nyo wawontimontonoho. Osopo ango yokumpohn'nyo molososo ango huhwo sohwo wonyo mmo'nonehoho. O'o, ifofo engo ihwosi oso ango huhwo sohwo mojhohafonehoho. Hwapingoso kakwo'yohwo sohwo hwosaho yokumpohn'nyo molinyofoho.

⁴⁹I oso'no a'amu fihwo kako nje hungkunomo ko nupa'ningkuhwosi ngkimo monningkape'njo sohwo kako a'amu ango siki molahinyo pa'nyo hweho. Kako ango hwosaho ne mo'mo mawonjiyo'njo yososo iyo po'nifo'nohini hwaho tojwaponohini wawontimontonoho. Oso hopo sopo ango molihwoso'no ifofo engo ihwosi oso ango moloso hiso wojoha'montonoho.

**A'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyo sohumo
Jisas wopingo u'mokumentisofoho.**

(Matiyu 8:5-13)

7 ¹Jisas kako oso hungkuno hiso hwe moya'mi somo moi'wo ulonto kako angō Koponeyamne'no umentisofoho. ²Hwe fihwo kako a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo kakoe syoho ulohofiyo fihwo kako mnokino engo tipemanto poyo mofonepo wope'nimonto imentisofoho. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyo sohumne'no simaho uyimojo hweho. ³Kako Jisas mofonepo humaho upa'nonto kako Jutafe hwe engo fehohnjo sohwo Jisas a'amu mnokino'njo sohumo wopingo umokiyo'no utimayo'ne lihwatimentisofoho. ⁴Lihwojahoningki hofiko Jisasimo u'mantifi hungkuno yokumpohn'nyo akwe'no ulimentohofi, Olo hwe wopingo'nohino lohwo kako honingkano ito'nohino iwo'ningkiso hweho. Oseso kiko kakimo ufo'maho. ⁵Kako a'amu Loum ko huhwo kako nakwo a'amu Juta sohwo'na'nimne'no hitoho ulofiwo'ningkiso hweho. Kako nakune'no Anituye tajo angō we'eso molimentisofoho. ⁶Ose ulahoningkofi Jisas hofiko'nji umentohofofoho. Kako angō'njo tifonepo i'mofowahoningki hwe yofe engo'njo sohwo kako kakoe a'amu nom'ne sohwo Jisasiyepo lihwatimentisofoho. Hofiko Jisasimo u'mantifi hwe huhwo sohwoe hungkuno motapontifi ulimentohofi, Nje angō ne sopo ni'mayo so'no syoho engo ihnoho. Hwe Engofo, kiko nje angō ko swapihneso ngko hwe wopingo hwo'nyo angō'm'maho. ⁷Oso'no ngko kikiyepo ko pmeso ngko hwe wopingo hwo'nyo maho. I oso'no kiko osopo nohumahoji hungkuno'nohino lisoso nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'nimontonoho. ⁸Ihwoni. Ngko huhwo'ni hwe engo sohwo enjwa'mo humale so'no ngko hofikoe hungkunomo tifi ito'no iningkawo'ningkohe hwo'nyo. U, hofiko ngko huhwo'nimo nom'ni hwa enjwa'mo humalofo. Oseso ngko hwe fihumo Mpano uli'me'no kako wamntonoho. U, nom'ne sohumo Oyomo uli'me'no kako wapmmntonoho. U ngko nje syoho ntohofiyo fihumo, Olo syoho fiyo uli'me'no kako syoho uyimontonoho. Oseso kiko hungkuno'nohino ulohoji'no ngko huno niyohoho. Nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'nimontonoho. Ose ulimentohofofoho.

⁹Jisas kako oso hungkuno hofiko motapmmntonoho homo somo upa'nonto kako yomo yonto kako oso hwe engo huhwo sohumne'no huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. Oso hwe moya'mi pi'ningo engo kakimo iningkamentohofō somne'no Jisas kako ikinjamo lohofonto pisopisaho lonto ulimento, Ngko oso hwe engo huhwo sohumne'no hungkuno waselimonne'no yohono. Ngko a'amu Isilael sofe simaho hi'ntnono ntapinyo yahinoso oso hwe huhwo sohwoe pa'nyoso

muhwonyo'njo hwo'nyoho. ¹⁰Ose ulahoningki oso a'amu hwe yofe engo'njo sohwo luhwatimentiso sohwa hofiko hofikoe angone'no asomo nowentifi uhwonimentohofoso syoho ulohofiyo sohwo kako wopingo nohumentaningki uhwonimentohofofoho.

**Apiwojo angone'no Nainnta'ango siye hwomu poyo pe'nimentiso
sohwo Jisas kako apa'no songo ulika'mentisofoho.**

¹¹Sikuno fehohnjo memjaofahoningki Jisas kako angone'no Nain sopone'no umentisofoho. Kakoe inomokomoyo sohwanji nom'ne hwe moya'mi pi'ningo engo hi'nji umentohofofoho. ¹²Oso angone'no hopo sponjo kuso engo somo i'mofawentifi uhwonimentohofoso a'amu sohwa hofiko a'amu poyo pe'nnyo sohwo itokwapmmentohofofoho. Poyo pe'nnyo sohwoe kona'wohisi kako oso hwomu huhwo sohumnohini ma'mentisofoho. Kakoe hwehwo sohwo hohonta poyo pe'nimentisoyoho. Oso angone'no hopo sponjo hwe moya'mi pi'ningo engoso a'musi'nji nopontaningkofi Jisas uhwonimentisofoho. ¹³Jisas uhwononto a'mu simne'no hitoho engo ulofahoningki a'mu simo ulimento, Kiko humotaho lohotoho. ¹⁴Ose ulonto mofonepo lohofawento a'amu poyo pe'nnyo sohwoe ijempoho sopo aho kisesyahoningki a'amu itokwapmmentohofoso sohwa loho'mentohofofoho. Jisas ulimento, Olo hwomo lohwo, ngko wakilimonne'no yohono. Filikaho. ¹⁵Ose ulahoningki oso hwomu huhwo sohwo songo likafonto hungkuno limentisofoho. Oseso Jisas kako kona'wohimo uyimentisofoho.

¹⁶Ose uhwonontifi hwe moya'mi hopi'nono iyoho yontifi hofiko Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. Ole ulimentohofi, Hwe Engo lohomo Anitu hungkuno uyahoningki najo'ne sohwo nto ifawotoho. Anitu kakoe a'amu ne somo ufo'mayo'ne nto ifawotoho. ¹⁷Oso Jisas imentiso so'no hwaho Jutiya oso'mo ho'nomiwento hwaho angone'no meemo ho'nimentisofoho.

**Joun Jisasimne'no hungkuno luhwatimentisofoho.
(Matiyu 11:2-19)**

¹⁸Yo'mayo hungkuno Jisasimne'no ho'ningkiso so'no Jouniye inomokomoyo sohwa upa'nontifi Jounimo ulimentohofofoho. ¹⁹Joun kako upa'nonto kakoe inomokomoyo hufa'u hwa'umo Jisasiyepone hungkuno lihwatimentisofoho. Hungkunoso olenoho. Hwe tifi wapmmontonoho ho'nimentiso sohwo silaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. ²⁰Ose lihwojahoningki siko Jisasimo u'manji ulimentisiyo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kikimo ole kilahoningkohoho. Kiko hwe tifi wapmmontonoho limentohe sohwo silaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. Jouniye hungkuno ose ulohonimentisiyefoho.

²¹Oso hohosohonta Jisas kako hwe moya'mi mnokino kengo kengo'njo somo wopingo umokumentisofoho. A'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. A'amu timpinyoso apa'no timo honimentohofofoho. ²²Jisas kako Jouniye inomokomoyo sohwa'umo ole ulimento, Siko nuhusisi yo'mayo nuhwonalokusiyo so'nji yo'mayo upo'nalokusiyo so'ntnne'no Jounimo ulohunyo. A'amu timpinyoso timo apa'no honalokwofo. A'amu sife wonyo'njoso apa'no hano ito'no walokwofo. A'amu a'apaho uyo nihu'no wonyo'njoso (*lepila*) hofikoe a'apahoso wopingo imo'ningkohoho. A'amu haloho pikunnyoso apa'no ito'no upo'nalokwofo. A'amu poyo pe'nnyoso apa'no songo likofalokwofo. A'amu yo'mayo so'no umofonyo iyoso Anituye hungkuno wopingoso upo'nalokwofo. ²³A'amu ngkine'no hwahoponta'ango hwolikeno, Anituye hwolikeno, huno ose mosyafisiyo'njo yontifi hofiko simeho hi'ntnnono kenga'no ntopantokwofoso hofiko simonyo uyife. Siko nuhusisi oso hungkuno hiso Jounimo ulinyo.

²⁴Ose ulahoningki oso hwe Joun lihwatimentiso sohwa'u nto wahoningki Jisas kako hwe moya'mi somo Jounimne'no hungkuno ulimentisofoho. Ole ulimento, Hohonta sekwo oso hwaho a'amu mohumunyo sopo umentohofoto sohonta pehomo uhwonano lontifi umentohofoto. Sekwo hwe mohufiyo pa'ningo sohwo ifofo ilojao'mentiso sohomo uhwonano lontifi umentohofotaha. O'o, ose'maho. ²⁵Pehohumo uhwonano lontifi umentohofoto. Hwe fihwo hwapife yo'mayo wonyoangkafo hu'meesisyoso uhwonano lontifi umentohofotaha. O'o, a'amu hwapife yo'mayo wokoso'njo wonyoangkafo sohwa hofiko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoe angomo humawo'ningkohofofoho. ²⁶I, oso'no sekwo pehohumo uhwonano lontifi, umentohofoto. A'amumo Anitu hungkuno uyahoningki hungkuno najo sohomo uhwonano lontifi imentohofotaha. Ou, osohifoho. Upa'nimno. Oso hwe sekwo uhwonimentohofoto sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo Anitu hungkuno uyahoningki nalwo'ningkohofoto somo yakolo'nnyo hweho. ²⁷Oso hwe huhwo sohumne'no Anituye hungkuno kakoe hwomumo ole nalohi,

Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne
woliawatimonnoho.

Oso huhwo sohwo kako kikimo simo'mo kupe-e'ne hweho.

Kako jije honingkanano ito'no esyohumayo'ne hweho.

Ose nalohoho. ²⁸Ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi hopi'nono olo hwaho lopo humalofoso hofiko Jounimo muyakolopitnehofoto. I, oso'no a'amu yofe engo ane sohwo Anitumo enjwa'mo humaso sohomo Joun kako osohumo muyakolofonefoho. Jisas ose ulimentisofoho.

²⁹Hwe moya'mi pi'ningo so'nji a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji hofiko Jouniye hungkunomo upa'nontifi hnnimentohofi,

Anituye yahino nto'nohino somo uningkowano lahoninkofi Joun hofikimo mijo kiyoma'mentisofoho. ³⁰I oso'no a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jouniye mijo kiyomayo so'no nakwolaho limentohofa so'no hofiko oso honingkano wopingo Anitu utihwamentiso somne'no hohujo ikinjao'mentohofofoho.

³¹Oso a'amu huhwo sohwanne'no Jisas ole ulimento, Oso a'amu lohonta humalofo sohwa peho pa'nyo hwasimo waselimonnto. A'amu peho hwalo. ³²Hofiko olo pa'nyo hwafoho. Mehomiso hofiko angopo humantifi nom'ne mehomi somne'no johohole limofiwon'ningkohofa pa'nyo hwafoho.

Nakwo hmpehpepe yoka simonyo'ne kulimokahoningkuhwoni sekwo simonyo miyo kuyoho.

Nakwo wosofe lahoninkuhwoni sekwo humotaho majofoho.

³³Ihwoni. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kako i'mofaponto wosopayo'nji ipisayo mijo pompenjiyo so'nji manyo humohumantiso hweho. Osohumo sekwo uhwonontifi limentohofi, Towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo hweho. ³⁴I, ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni i'mofaponji ngko ahu'mo wosopayo'nji ipisae mijo pompenjiyo so'nji niwo'ningkohe so'no sekwo ngkine'no ole lalokwofo. Uhwonimno. Hwe wopayo pi'ningo engo nyo'njo hweho. Ipisae mijo pompenjiyo pi'ningo engo nyo'njo hweho. Kako a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'njiye a'amu hweho. Oso ngkine'no liwo'ningkohofihwasoho. ³⁵I oso'no hwe moya'mi hofiko Anituye huno engo mawo'ningkohofoso hofikoe honingkano wopingo somo hofikoe ito'no humayo somo a'amu uhwoninkuji ne'njofoho wolantifeho.

**A'mu honingkano wonyo'njosi kako Jisasiye
sifemo hwone mijo ehulohomentisofoho.**

³⁶Falisi fihwo kako ngko'nji wosopayo wonaho lonto Jisasimo johohulimentisofoho. Jisas kako oso Falisi sohwoe angomo noswonto wosopayo nyo'ne humohumantisofoho. ³⁷Oso hopo sopo a'mu honingkano wonyo'njosi humunyoponoho. Kako Jisas Falisiye angomo wosopayo nalofoho upa'nonto kako ahwonte hofiyo hwone mijo akino wonyoangkafo'njosi nomanto Falisi huhwo sohwoe angomo humentisofoho. ³⁸Kako noswonto Jisasiye hohujo hnta'ni sifepo hwomtame ehumanto humotaho sulimentisofoho. Kakoe timijoso Jisasiye sifepo lo'ningkahoningki kako kakoe mijiyon'ji Jisasiye sifemjo yoko'nyoso sosayo usipo'mentisofoho. Ose yonto a'musi kako Jisasiye sifemo hinjohohu'nonto hwone mijo akino wopingon'josi ehulohomentisofoho.

³⁹Oseso oso Falisi Jisasimne'no waponohulimentiso sohwo oso hisimohuhwononto Jisasimne'no huno ole syafihu'mento, Olo hwe lohomo

Anitu hungkuno uyahoningki nalimojo ne hwo'manji kako oso a'mu siye yahinoso huno uyihwonesohilo. Oso a'musi nihu'no wonyiyoho. Oseso ngko huno niyohoho. Kakimo Anitu hungkuno uyahoningki nalimojo ne hwo'maho. ⁴⁰Oso hwe huhwo sohwoe hunomjo Jisas kako huno uyahoningki ulimento, Saimoun, ngko kikine'no hungkuno wakilimonne'no yohono. Ose ulahoningki Saimoun ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwosi, Nohonjo. Ose ulahoningki ⁴¹Jisas ulimento, Hwe fihwo hamniyoho mokosyohumayo sohwo kako hwe hufa'u hwa'umo hamniyoho aku mayo'ne nokiso uyimentisofoho. Hwe fihumo kako *faif hantilet* (500) kina uyonto nom'nehumo *fifiti* (50) kina uyimentisofoho. ⁴²Oso hwe hufa'u huhwo sohwa'u siko aku uyoso hopo'maho. Oseso hwe hamniyoho mokosyohumayo sohwo kako hamniyoho hiso aku mayoso'no sikoe syohofoho lonto siko'ne nihu'nahonefoho, ulimentisofoho. Ose ulimento so'no oso hwe hufa'uyo huhwo sohwa'u siko oso hwe hamniyoho mokosyohumayo sohumne'no simeho umo'nyo engoso tihwolo. ⁴³Ose ulohoningkahoningki Saimoun ulimento, Ngko huno ole syofisyalokweno. Oso hwe *faif hantilet* (500) kina ma'mentiso sohwo kako hwe sohumne'no simeho umo'nyoso engo umo'nimentisofoho. I oso hwe *fifiti* (50) kina'nohini ma'mentiso sohwo kako simeho we'e'nohoni uyimentisofoho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Jije huno nehopi kiyohoho.

⁴⁴Ose ulonto kako a'mu simne'no ikinjamo lohofonto Saimounimo ulimento, Kiko olo a'mu losimo uhwonyo. Ngko jije angomo swapohe sohonta kiko nje sifemo mijo yatiku'nyo'neso montapefoho. I oso'no olo a'mu losi kako kakoe timijo'nji nje sifemo niyotijwantofoho. Kakoe mijiyonji sosayo nisipeentofoho. ⁴⁵Ngko noswopahoningko kiko ngkimo hinjoho manihu'nyofoho. I ngko kahopi swapohe sohonta olo a'mu losi kako nje sifemo hinjoho ne'nohini nihu'ningkohoho. ⁴⁶Ngko noswopahoningko kiko nje mnokinopo hwone mijo mehantohofefoho. I oso'no olo a'mu losi kako nje sifemo hwone mijo akino wopingo'njoso ehontohokwoho. ⁴⁷Oso'no Saimounikimo, ngko ole wakilimonne'no yohono. Olo a'mu losi kako ose ntohofantokuso so'no kiko huno ole wakiyono. Kakoe honingkano wonyo pi'ningo engo'njo ko hisi olohonta ngko wae nto yaofohono. Oseso kako ngkine'no simeho mikunimposo engo umo'nalofoho. U hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo so'nji honingkano wopingo iwo'ningkiso sohumo Anitu kakoe wonyo we'eso wae yaofososo oso hwe huhwo sohwo kako Anitumo simeho we'ene uyimontonoho. ⁴⁸Ose ulonto Jisas kako a'mu simo ulimento, Ngko jije wonyoso wae nto yakumofohono.

⁴⁹Ose ulahoningki oso a'amu kako'nji humohumantohofoso hofiko hofikoe hungkuno ole hnni'mentohofi, Olo hwe lohwo a'amufe wonyo wae yaofiwo'ningkiso lohwo sohwo tihwolo. Ose hnnimentohofofoho.

⁵⁰Jisas kako a'mu simo ulimento, Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no kiko Anituye a'amu ne imo'ningkohino. Oseso kiko simeho wopingo'nji fosophumantono.

**Hwoya'mi fehohnjo sofa Jisasimo
iningkamentohoho so'ne hungkunofoho.**

8 ¹Hwangku sohonta Jisas kako ango ho'mo ho'meemo uku'mo'mentisofoho. Oso a'amu homo somo Anitu a'amu kakimo enjwa'mo humawo'ningkohoho somo hofiyo umokosyohumawo'ningkiso so'no liku'mo'mentisofoho. Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwa kako'nji hano umentohofofoho. ²I, hwoya'mi fifa hofiko tifi iningkamentohofofoho. Oso hwoya'mi fehohnjo sofa Jisas kako towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. Fifa mnokino'njo sofamo wopingo umokumentisofoho. A'mu fisi kakoe yofe Maliya. Oso hihne'no Maliya Makitola nta'angiyoho limentohofofoho. Hohonta oso a'mu simo towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso ehuhnamo'nnyo simo Jisas kako wae yao'mentisofoho. ³Nom'nesi Jouanafoho. Oso a'mu siye hwehwo sohwo kakoe yofe Husafoho. Kako hwe engo Heloutiye angomo mokosyohumayo syoho'njo hweho. Nom'nesi Susanofoho. Oso fanji nom'ne moya'mi pi'ningo sofanji hofiko Jisasimo tifi iningkamentohofofoho. Oso moya'mi hoho sofa hofiko Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo ufo'mano lontifi hofikoe hamniyoho yo'mayoso uyimentohofofoho.

**Hwe sohwo ufongoyo fisosomokafo so'ne pahnnimo hungkunofoho.
(Matiyu 13:1-9; Mak 4:1-9)**

⁴Hwe moya'mi pi'ningo engo Jisasi'nji nohumantifi nom'ne hwe moya'mi ango ho'mo so'mta'ni hofiko'nji uhu'mokahoningkofi Jisas olo pahnnimo hungkuno ulimento, ⁵Hwe fihwo kako kakoe syohopo ufongoyo fisosomokafo'mentisofoho. Fisosomokofahoningki ufongoyo neso fehohnjoso honingkanopo piwahu'mentisofoho. Oso homo somo a'amu nopontifi hwotoho hmentohofofoho. Fehohnjoso yihufu sohwa nimentohofofoho. ⁶Ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njopo piwahu'mentisofoho. Oso hiso nofokafonto hwaho mijo ane imo'nonto oso ufongoyo hiso yofoho imentisofoho. ⁷Ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njopo piwahu'mentisofoho. Nantipe hiso ufongo hiso'nji sofoka'mentisoso nantipe sohwo kako ufongomo kingkulo'mentisofoho. ⁸Ufongoyo fehohnjoso hwaho afoko'njopo piwahu'mentisoso nofokafonto ipisayo ne pi'ningo engo into'nimentisofoho. Ufongoyo anga'nohino somta'ni pi'ningo engo imo'nimentisofoho. Jisas ose ulonto kako mohm'no ole ulimento, A'amu fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pahnnimo hungkuno peho'ne ulimentisoto.

Hwapingoso olenoho.

(Matiyu 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹Jisasiye inomokomoyo sohwa oso pahnnimo hungkuno homo somne'no hwapingo so'no Jisasimo ulohonimentohofofoho. ¹⁰Jisas ulimento, Anitu kako a'amumo mokosyohumayo yahino somne'no hiyaso wo'mojoso sekwo sohwasimo nto setihwamentisofoho. I oso'no hwe moya'mi nom'niso hofiko pahnnimo hungkuno'nohini upa'niwo'ningkofofoho. Oseso hofiko yo'mayo somo timo ko uhwonantifeso yofe mihwofe'njofoho. Hofiko yo'mayo somo haloho ko upa'nontifeso hofiko hwapingo neso huno muyofoho.

Ufongoyo fisosomokafo'ne pahnnimo hungkuno hwapingofoho.

(Matiyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹Ose ulonto Jisas ole ulimento, Oso pahnnimo hungkuno seloheso olenoho. Oso ufongoyo hiso Anituye hungkunofoho. ¹²Oso ufongoyo honingkanopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso Anituye hungkuno upo'ningkahoningkofi tifi Seten hwe wonyo sohwo hofikoe simehomjo hungkuno somo wae yaofiwo'ningkiso hweho. Seten kako huno ole syofisyalofoho. A'amu Anituye hungkuno simehomo mnawe'manji hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyikujo'no Anitu hofikimo asomo utimanoho. Ose syafisyonto wae yaofiwo'ningkisofoho. ¹³Oso ufongoyo hwaho sojo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo meho'nasyontifi simonyo iwo'ningkohofofoho. I oso'no oso hungkuno meho'nasyoso pmpongo muhwatnnyo pa'nyofoho. Oso a'amu hiso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono we'enehwo uyontifi yo'mayo tango u'mante so'no hofiko iyoho uningkahoningki hofikoe simeho hi'ntnnono uyo we'eso ho'naofiwo'ningkohofofoho. ¹⁴Oso ufongoe nantipe yongo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi Anitumo ko iningkowahoningkofi yo'mayo hwahoponjo tangoso u'manteso hofiko hamniyoho so'no huno pi'ningo engo syafisyontifi hofiko hofikoe a'apahomnohini syafisyahoningkofi oso yo'mayo hiso hofikoe simeho umo'nyo kingkulofiwo'ningkisofoho. Oso'no hofikoe ipisayoso mojo miyonefoho. Hofiko nom'ne a'amu somo Anituye honingkano tipemayo'ne mufo'mapitnnefoho. ¹⁵I oso'no oso ufongoe hwaho afo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amuso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo meho'nasyontifi yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkohofofoho. Oso a'amu hiso hofikoe humayoso ito'nohinofoho. Hofiko nom'ne a'amumo Anituye hungkunomo iningkafitnne'entifi lutihwawo'ningkohofofoho.

**Sikiloho nomongkujikuji hiyae ifoho'ofasiyo'ne
pahnnimo hungkunofoho.**

(Mak 4:21-25)

¹⁶ A'amu sikiloho'njoso hofiko nomongkujikuji ahwonte'mo wokipitofosyantihm'maho. Epohumayo enjwa'mo woho'nosyantihm'maho. Awonoho. Hofiko ijempoho tojwapo ifoho'ofahufijoso a'amu oso ango homo somo swapifijo somo oso pomponahoso hofikimo walohumontonoho. ¹⁷ Oso pahnnimo hungkunoso olene'no lonetihwalofoho. Yo'mayo hiyaso wojoso hwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no uhwonantanoho. Yo'mayo simeho mo'mjo hiyaso mokosyohumalohwoneso hwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu hopi'nono uhwonantifeho. ¹⁸ Sekwo Anitumo iningkawentifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo sokumo, Anitu kako engo'no engo'no wosejapmmontonoho. I oso'no hwe fihwo kako Anitumo simeho we'e uyo sohwo, Ngko Anituye hungkuno nom'ne upa'nyoso peho'neto. Nta'noho, loso sohwo oso simeho we'e uyalokuso somo wae weeo'mtonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisasiye kona'wohi'nji koningkwa'wehwosanjiye hungkunofoho.

(Matiyu 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Oso hohosohonta Jisasiye kona'wohi'nji koningkwa'wehwosanji kakiye pono pmentohofofoho. I oso'no hwe moya'mi pi'ningo engo Jisasi'njopo uhu'mokumentohofoho so'no hofiko Jisas pone neso m'mofapifitnnehofo. ²⁰ Oseso hwe fihwo Jisasimo ulimento, Hnna'wohi'nji hningkwa'wehwosanji hofiko yoloho'mo lohofontifi kikimo woku'mano lontifi humohumantohofofoho. ²¹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu Anituye hungkunomo haloho pentifi iningkawo'ningkohofoso hofiko nje na'uja nje ningkwahwosafoho.

Jisas kako ifoho engo sohomo moi'wo hmmo'nyo ulimentisofoho.

(Matiyu 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Sikuno fihumo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko yofayokinomo kotasontifi Jisas ulimento, Nakwo mijo lomo nongkihnta'ni woekano. Ose ulahoningki nihu'nahone yofayokino hano imentisofoho. ²³ Nowekontaningkofi Jisas kako saho fosyawo'mentisofoho. Nofosyowentaningki ifoho engo nto yahoningki oso yofayokino homo somo mijo ufehu'mokahumonto yahoningki yofayokino hiso mijo womuhulo'mto imentisofoho. ²⁴ Inomokomoyo sohwa hofiko Jisasimo komo'no ulikafontifi ulimentohofi, Hwe Engofo, Hwe Engofo, we'enepi nakwoe yofe moi'wo umo'nontane'no yalokuhwono. Ose ulahoningkofi Jisas nolikafonto ifoho so'nji mijo so'njimo hungkuno ulahoningki ifoho'nji

mijo'nji moi'wo imo'ningkahoningki mijo apa'no songo songo miyo'njo nihu'nahone lofawo'mentisofoho. ²⁵Oseso Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Sekwoe simeho hi'ntnnohinoso nti'mo weho. Ose ulahoningki hofiko yomo yontifi iyoho yontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo kako ifofo'nji mijo'njimo yoka ulisolo haloho'nohini isolo tihwoe huhwolo.

**Hwe sisi'masoho'njo sohumta'ni Jisas kako towahuno
wonyo wae yao'mentisofoho.
(Matiyu 8:28-34; Mak 5:1-20)**

²⁶Hofiko hwaho Ngkalili sopo nta'ni mijo ayo somo nowakentifi hwaho Ngkekesa sopo ki'mofamentohofofoho. ²⁷⁻²⁹Oso hopo sopo Jisas kako yofayokino mta'ni ifohohosyosyahoningki oso ango sopenjo hwe fihwo u'ma'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohumo towahuno wonyo sohwa kakimo ehuhnnamo'nnyo hweho. Sikuno pi'ningo engo somo kako he ane hweho. Kako ango ne so'mo mohumayo hweho. O'o, kako a'amufe pijafo sokimomo ho'nasiyo sopo humemmojo hweho. Sikuno pi'ningo engo somo oso towahuno wonyoso oso hwe huhwo sohumo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkohoho sohonta a'amu angoponjoso aho kesyohumantifi ahwomo nano so'nji kakoe sife ahomo ko kilofontife sohwo kako ahwomo nano hiso mtihupewo'ningkisofoho. Towahuno wonyo homo somo hwaho a'amu ane sopone'no ipemotawowo'ningkohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Jisasimo uhwononto johohom'no lamofonto Jisasiye sife ki'nyo'mo piwasoyonto mango engo ulimento, Jisas kiko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwosoho. Kiko ngkimo peho wontoho'monne'nelo. Hungkuno yokumpohn'nyo wakilimonne'no yohono. Kiko ngkimo tohino nontapohotoho. Oso hungkuno ulimentiso hwapingoso olenoho. Jisas kako oso towahuno wonyo sohumo ulimento, Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. ³⁰Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Jije yofe pihwo'nyo hwosilo. Ose ulahoningki ulimento, Nje yofeso *Ami* hwo'nyoho. (Nakwoe hungkuno ole, Sisihwayo pa'ningo, pi'ningo engofoho.) Hwapingoso towahuno wonyo pi'ningoso oso hwe huhwo sohumo ehuhnnamo'nnyofoho. ³¹Towahuno huhwo sohwo hofiko Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko tohino mayo so'no tikano somne'no nolonehwajohotoho.

³²Oso hwofiki'nyo mofone sopo yahu pi'ningo engoso hofiko mno ijontaningkofo somne'no towahuno wonyo sohwa Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko timo'nohino fohononehwajo. Nakwo oso yahu nongkwafe pone'no wohwontane'no yihwono. Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo timo honohwatimentisofoho. ³³Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohumo nuliko'mantifi yahu somo

ehuhnnao'mentohofofoho. Ehuhnnaofahoningkofi yahu hiso hofiko hano kunto kunto'no wentifi iwo'mangomo mtiku'nontifi mijomo nihu'nahono mihulo'mentisofoho.

³⁴Oso yahu mokosyohumayo sohwa yo'mayo somo uhwonontifi hano kunto kunto'no wentifi hwe moya'mi ang'o eng'o sopo'ngo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno hiso lijwaofahoningkofi ho'nimimentisofoho. ³⁵Oso hungkuno hiso ho'ningkahoningki hwe moya'mi hopi'nonohinoso uhwonano lontifi imentohofofoho. Hofiko Jisasi'nji i'mofapontifi uhwonimentohofoso oso hwe towahuno wonyo ulikoma'mentohofoso hwe kako he yofonto kako huno wopingo'njo imo'nonto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo nohumentaningki uhwonimentohofofoho. Ose uhwonontifi iyoho imentohofofoho. ³⁶⁻³⁹Oso a'amu tiffinjo i'mofapmentohofoso somo a'amu hofiko Jisas oso hwe towahuno wonyo uliko'ma'mentohofoso sohomo wopingo umokumentiso somo uhwonimentohofoso so'no mpoyo lutihwamentohofofoho. Ose upa'nontifi oso hwe moya'mi hopi'nono oso hwaho Ngkekeso so'meem mta'angoso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Kiko nakumo noneliko'mahoji nom'ne angopono mpano. Ose ulimentohofoso hwapingoso ole'nefoho. Hofiko iyoho mikunimposo uningkahoningki ulimentohofofoho. Oseso Jisas kako yofayokinopo nokotosahoningki oso hwe towahuno wonyoso uliko'ma'mentohofoso hwe kako Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Ngko kiko'nji wowahontnne'no yohono. Ose ko ulahoningki Jisas ulimento, Kiko jije angopono asomo uhuji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kiloho'maso so'no jije a'amu somo filutihwaho. Ose lihwajonto Jisas kako nihu'nahone asomo wako'mentisofoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo kako kakoe ang'o pone'no asomo nowento hwe moya'mi hopi'nonohinomo yo'mayo Jisas uloho'mentiso so'no lutihwamentisofoho.

Mu poyo pe'nnyosi'nji a'mu mnokino'njosi'njiye hungkunofoho.

(Matiyu 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰Jisas kako mijo ayo nongkihnta'ni asomo wako'mentiso sohonta hwe moya'mi hopi'nono kakine'no humohontohumantohofoso Jisasimo uhwonontifi simonyo imentohofofoho. ⁴¹⁻⁴²Osohonta hwe fihwo kakoe yofe Jailos sohwo kako Jisasimo u'ma'mentisofoho. Oso hwe Jailos huhwo sohwo kako Anituye tajo ang'o we'e somo mokosyohumayo'ne yofe eng'o'njo hweho. Kako mu anga'nohino'njo hweho. Kakoe mu siye soswoso aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'nnyosi kako poyo wope'nimonto mofone sopo kaningkwohwo Jisasimo u'manto Jisasiye sifiki'nyo'mo hwo'mtame ehumanto Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko nje ang'o pone'no wowaho. Ose ulimentisofoho.

⁴³Oso a'amu'njo hopo sopo a'mu fisi kako humunyo'ponoho. Oso hisi kako engolopohamo imoihoso ne'no yontaningki soswo aho hopi'nono

sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. A'amu fihwo kako oso a'mu hisiye mnokino homo somo wopingo umokone sohwo mohumunyoponoho. Kakoe hamniyoho hopi'nono a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyo sohwo nto umojiyoho. ⁴⁴Oso a'mu hisi kako Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kako Jisasiye hwapife tokwajo somo aho upm'mokahoningki a'musi kakoe honiyoso sosayo komo'no sa'nimentisofoho. ⁴⁵Oso hohosohonta Jisas ulimento, Ngkimo aho tihwo nipm'mokantofoho. Ose ulahoningki hofiko anga'no anga'no ulimentohofi, Ngko'maho. Ngko makupm'mokoho yohono. Ose lontaningkofi Pita Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, hwe moya'mi pi'ningo engo kikimo ifehu'mokokumantifi kakupm'mokohofo. ⁴⁶Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu anga'no kako ngkimo aho kisanisyohoho. Nje a'apaho somta'ni yokumpohn'nyo fehohnjoso uhwohoe huno niyohoho. ⁴⁷Ose ulahoningki oso a'mu hisi kako Jisas ngkine'no huno nto uyohoho syafisyonto yomo yomo yonto Jisasiye sifiki'nyo'mo hwomtame ulohofonto a'amu hopi'nonohinofe timopo kako Jisasimo aho kisuhumentiso hwapingo so'no lutihwanto ole ulimento, Nje mnokinoso nihu'no komo'no moi'wo imo'ningkohoho. ⁴⁸Ose ulahoningki Jisas ulimento, Nje mupe, kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no olohonta kiko wopingo imo'ningkino. Kiko simeho wopingo'njo siki uhuji fohumantono.

⁴⁹Ose ulontaningki hwe fihwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosimo u'manto ulimento, Jije mu poyo nto pe'ningkohoho. Oseso kiko olo hwe engo lohomo jije anga'no pone'no peho'no ipemotowalokuno. Kako wohumano. ⁵⁰Ose ulahoningki Jisas kako upa'nonto Jailosimo ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntahopohojo'no jije mu wopingo umo'nimontonoho. ⁵¹Ose ulonto Jisas kako Jailosiye angopo i'mofawento oso hopo sopo Jisas kako Pita, Joun, Jemis oso hwanji kaningkwowho'ya'u'njimo utimanto hofiko'nohini angomo humentohofoho. Nom'ne a'amu somo ole ulimento, Sekwo noswapikutoho. ⁵²Ose ulahoningki hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko mu hisine'no humotaho lopemo'nowentaningkofi Jisas ulimento, Sekwo humotaho likutoho. Kako poyo'maho. Saho fosyaweho. ⁵³Ose ulahoningki a'amu hiso hofiko mu poyo nto pe'nimentiso so'no huno uyahoningki hofiko Jisasimne'no sitofu olontifi tikafo ujimentohofoho. ⁵⁴I oso'no Jisas kako mu poyo pe'nimentiso siye aho manto mango mohm'no ole ulimento, Mupe, kiko filikaho. ⁵⁵Ose ulahoningki oso mu hisiye huyo'mangoso nto umentisoso asomo ponto ka'wohimo uhulo'ofahoningki mu sopi lika'mentisofoho. Nolikofahoningki Jisas kaningkwowho'ya'umo ulimento, Wosopayo uyinyo. ⁵⁶Ose ulahoningki kaningkwowho'ya'u siko yo'mayo somo uhwononji yomo engo imentisiyefoho. Jisas kako kaningkwowho'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Olo hilo so'no siko yolohoso nom'ne a'amumo nulohosiloho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo kakoe syoho somo iyo'ne uhwatimentisofoho.

(Matiyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

9 ¹Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwamo lutimanto yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo so'njimo wae yaofikuji wopingo umokiyo'ne kakoe yokumpohn'nyo uyimentisofoho. ²Jisas hofikimo ulimento, Sekwo ango'meemne humpekuji Anitu kako a'amu somo umokosyohumamonto yalokunjo so'no lutihwafikuji a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumno. ³Ose ulonto ulimento, Sekwo yo'mayo hano emoyo so'ne'no mno, ho'yo, wopayo, hamniyoho manji'mofo nom'neso nomotawekutoho. O'o, hano'nohino fiyikuno. ⁴Sekwo nom'ne angopo i'mofahokuji a'amu fihwo sekumo kakoe angomne'no setimaso sohwoe angomnohini fosyawentifijo sohwaso oso ango hopo sopo nuliko'mafikuji ango nom'nepono nje hungkuno lutihwayo'ne fihwanimno. ⁵Ango fipo i'mofafijoso a'amu mosetimaso'njo mikuji'manji oso ango hopo sopo nuliko'mafikuji hopo sopenjo hwaho semongki'nososo hofiko nosehontohumentaningkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwoninkingkuji hofiko hofikoe yahino somne'no huno ole wosyafihupife. U, nakwo wonyo yihwono. Ose syafisyikuji iyoho unono.

⁶Ose ulonto hofikimo uhwojahoningki hofiko ango'meemne'no humpo'mentohofofoho. Ango ho'mo ho'mmeemo Anituye hungkuno wopingoso liku'mofontifi a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Helout sohwo kako Jisasimne'no hungkuno upa'nimentisofoho.

(Matiyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

⁷Hwe yofe engo'njo hwaho Ngkalili sopo mokosyohumayo sohwo kakoe yofe Heloutiyoho. Oso huhwo sohwo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no upa'nonto kako huno pi'ningo syafihu'mentisofoho. Hwapingoso a'amu fehohnjoso Jisasimne'no ole ulimentohofi, Joun poyo pe'nimentiso sohwo kako pi'nimo mta'ni apa'no songo nto likakwoho. ⁸Nom'ne a'amuso ole ulimentohofi, Ilaija sohomo Anitu hungkuno uyahoningki kako neyakwosamo hohonta lutihwamojo sohwo kako poyo pe'nimentiso sohwo apa'no nto likakwoho. Nom'ne a'amuso ole ulimentohofi, U, nom'ne a'amu hohonta humamojo sohomo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwamojo sohwo nto likakwoho.

⁹Helout oso hungkuno upa'nonto kako syafihu'mento, Nje a'amu lihwatimentoheso hofiko Jouniye ti'wangomo mingo ntofilijwamokwofihweho. Oseso olo hwe lohwo Jouni'manji pipilo. I oso'no

ngko pipine'no upa'ningkohono oso huhweho eso, hungkuno upa'nimaleso tihwolo. Ose syafisyonto kako Jisasimo uhwonimonto imentisofoho.

Jisas kako a'amu 'faif tausen' (5000) sohwaro wopayo uyimentisofoho.
(*Matiyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Joun 6:1-13*)

¹⁰ Jisas kakoe inomokomoyo (*apousel*) uhwatimentiso sohwa asomo nopontifi hofiko yo'mayo imentohoho so'no Jisasimo ulimentohofoho. Nto ulahoningkofi Jisas kako hofiko'nji a'amu nom'ne hopi'nonohino somo uhwati'mofontifi hofiko'nohino ango Mpetisaita ne'no umentohofoho. ¹¹ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso oso hiso'no huno uyahoningki hofiko umentohoho somo iningkamentohofoho. Jisas kako oso hwe moya'mi hiso kakimo nto iningkawahoningkofi uhwononto ulimento, Sekwo oyonimno. Jisas kako Anitu hwe moya'mi somo wopingo umokosyohumamoto iwo'ningkiso so'no hungkuno ulonto a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho.

¹² Oso'no sikuno'nji kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko oso hwe moya'mi somo ango so'mne'no lihwajohoho'no hofiko osopo fosyawekuji wosopayo wotipemapife. Olo humalohwone lopo a'amu ango yo'mayoso aneponoho. ¹³ Ose ko ulahoningkofi Jisas ulimento, O'o, sekwo huhwasi wosopayo uyimno. Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Nakwo wosopayo pi'ningo'njo hwonani'maho. Wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino'nji inaniku hufa'uyo so'ntnnohino mokosyohumalohwono. I kiko ole losyofisyalokuno. Sekwo nowekuji ho'yangho ango mta'ni a'amu hopi'nonohino somne'no wosopayo mpe uyamno. Ose losyofisyalokuno. Ose ulimentohofoho.

¹⁴ Oso a'amu hiso *faif tausen* (5000) hwafoho. Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwaro ulimento, Sekwo hofikimo ulimno. A'amu *fifiti* (50), *fifiti* (50) mihu'mokiningkuji wohumafe. ¹⁵ Ose ulahoningki inomokomoyo sohwa hofiko Jisas ulimentiso hopa mihu'mohu'mingo yihu'mati'mentohofoho. ¹⁶ Jisas kako oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku hufa'uyo so'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyoka nto ulonto kako wopayo hiso kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwaro a'amu somo yano ulofiyo'ne hu'muyimentisofoho. ¹⁷ A'amu hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simeho uhnningkahoningki hofiko wosopayo nilifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somo mohu'memeehumentohofoho.

Pita Jisasimne'no Kilaisiyoho ose lijwao'mentisofoho.
(*Matiyu 16:13-19; Mak 8:27-29*)

¹⁸ Sikuno fihumo Jisas kako'nohino kaningkwohumo jomo ulontaningki kakoe inomokomoyo sohwa mofonepo humohumantohofoho. Jisas

kakoe inomokomoyo sohwaro ulohonimonto, A'amu ngkine'no pehofo mjolimiwalokwofo. ¹⁹Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, A'amu fehohnjo kikine'no ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwohikeno. A'amu nom'ne fehohnjo ole lalokwofo, Ilaijatikeno. I nom'nihwa a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwanto pe'nimentiso sohwo apa'no songo lika'maso hwolikeno. Kikine'no ose mjolimiwalokwofo. ²⁰Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo sohwas, ngkine'no pehofo ntiwo'ningkohofihwasilo. Ose ulahoningki Pita ulimento, Kiko sohwas Anituye Kilaisikiyoho. Anitu nakwoe hwaho lopone'no kuhwotimentiso hwosoho.

**Jisas kako poyo pe'ningkuhwosi apa'no songo likafone
so'no hungkuno ulimentisofoho.**

(Matiyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1)

²¹Pita ose ulahoningki Jisas kako inomokomoyo sohwaro hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Sekwo oso hiso'no nom'nemo lujimofikutoho. ²²Ose ulonto ole ulimento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho sohwanji hofiko ngkine'no nakwolaho ntikuji hohujo ikinjanimofikuji nophonjanihufitnnefoho. I oso'no sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho.

²³Ose ulonto hwe moya'mi hopi'nono Jisasimo iningkamentohoho somo ole ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonningkopano lifijo'manji sekwo sekwoe yo'mayo hi semo'niwo'ningkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahiningkuji sekwo sikuno huhwo huhwi nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofe ne sopo tifi nningkapmno. ²⁴A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'montonoho. Oso'no a'amu fihwo ngkine'no huno uyahoningkuhwosi kakoe humayoso piwasyososo hwangu kakoe humayoso wotipema'montonoho. ²⁵A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho lophonjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. ²⁶A'amu fihwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjanimofoso sohwo ngko oso huhwo sohumne'no tifi no'mo hohujo ikinjimo'mnefoho. Ou, osohonta ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo wopingo'nohini sohwafe yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji olo hwaho lopo asomo pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohune'no ngko hohujo ukinjimo'monnoho. ²⁷Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'nontaningkuji Anitu

a'amumo wopingo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe a'apaho simano nom'ne kengo imo'nimentisofoho.

(Matiyu 17:1-3; Mak 9:2-13)

²⁸Sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahoningki Jisas kako Pitaja Jounja Jemisijamo utimanto kako Mpohumo jomo ulimo lonto hwofiki'nyo we'e sopone'no kotasimentohofofoho. ²⁹Kako Mpohumo jomo ulontaningki kakoe simo'mangoso mofehi'nyo pa'nyo imo'nonto kakoe manji'mofo sawemoso nihu'no halojo pomponaho pa'nyo imo'nimentisofoho. ³⁰Oso hohosohonta hwe hufa'u hohonta pe'nimentisiye sohwa'u kako'njopo i'mofaponji hungkuno hnnimentohofoso Mousesi'nji Ilaija'njoho. ³¹Siko ahwomomjo yokumpohn'nyo so'nji u'manji siko Jisas kako ango Jelusalem sopo yo'mayo Anitu kako Jisas yone'ento uyohotimentiso somo ne imo'nyo'ne poyo umo'nimontonoho, hnnimentohofofoho.

³²Pitajanji nom'ne sohwanji saho humofosyawentohoho sohwa nolikafontifi uhwonimentohofoso Jisasiye pomponaho so'nji hwe hufa'u sohwa'u'njimo uhwonimentohofofoho. ³³Oso hwe hufa'u sohwa'u Jisasimo uhwoti'mofaho lonji imentisiyoso Pita kako huno pi'ningo syofisikaofonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, nakwo olopo humentani sehoningkuhwoneso wopingofoho. Olo hilo so'no syafisiyo'neso ango hufa'u sihune womolantane'no yihwono. Anga'no kiko'nefoho. Anga'no Mousesimnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho. Pita kako oso hiso'no huno ito'no muyahoningki ulimentisofoho. ³⁴Pita ose ulontaningki himo hwahonepo kepijiyofasyonto hofikimo ifeehu'mokosyahoningki inomokomoyo sohwa hofiko iyoho imentohofofoho. ³⁵Oso himo ho'mo so'mta'ni mampaho ole ho'nimento, Olo hwe lohwo sekumne'no uhwosopomentohe sohwo nje Hwomufoho. Kakoe hungkunomo sekwo upa'nimno. ³⁶Oso mampaho hiso moi'wo ho'nikwato lohofahoningki inomokomoyo sohwa uhwonimentohofoso Jisas kako'nohini lohofontaningki uhwonimentohofofoho. Inomokomoyo huhwo sohwa yo'mayo uhwonimentohofoho sohonta hofiko nom'ne sohwo hungkuno mulimentohofofoho. O'o, mampi'nyo humohumantohofofoho.

Hwomu towahuno wonyo ehuhnamo'nyo fihumo

Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷Mo'ningkanta hofiko hwofiki'nyo we'e sopo uliko'mantifi nowentifi hwe moya'mi pi'ningo engo honingkanopo Jisasimo uswo'nimentohofofoho. ³⁸Hwe fihwo kako oso hwe moya'mi pi'ningo engo somta'ni Jisasimo joho ulimento, Hwe Engofo, ngko kikimo jomo

wakilimonne'no yohono. Kiko nje hwomu lohumo timo uhwonyo. Ngko olo hwomu anga'nohino'njo hwo'nyoho. ³⁹Towahuno wonyo sohwo kako hwomu sohomo u'manto aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahoningki hwomu sohwo kako johohom'no liwo'ningkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohomo wonyo kimokonto mohm'no mohm'no ulohofahoningki hwomu sohwoe mango mta'ni makwoangoso sapiwo'ningkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohwoe a'apaho wonyo ne'no umokonto komo'no musya'ofe'njo yonteso hwomu sohwo kakoe a'apahoso kangotnnyo imo'nimojofoho. ⁴⁰Oeso ngko jije inomokomoyo sohwa hofiko towahuno wonyo hiso wae weenimofife lonji humotaho ko loheso hofiko hopo'maho. ⁴¹Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku, sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo kuyoho. Sekwo honingkanoo ito'nohino'maho. Oso yahino hiso ne'no weso'manji ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjanimo'montolikenoo. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'mayoso sikuno alale womemjanimo'montolikenoo. Jije hwomuso ngko'njo lopone'no motape.

⁴²Nomotowentaningki towahuno wonyo sohwo kako hwomu huhwo sohomo hwahopo kelopmmokwajontoo mohm'no hnoojwao'mentisofoho. Jisas kako towahuno wonyo huhwo sohomo yoka ulonto wae yimofontoo hwomu sohomo wopingoo umokumentisofoho. Wopingoo umokontoo kaningkwohumo uyimentisofoho. ⁴³Hwe moya'mi hopi'nonohinosoo hofiko Anituye yokumpohn'nyosoo utihwa'nyopoo uhwonontifi hi ulikofahoningki hofiko yomoo imentohofofoho.

**Jisas kakoe inomokomoyo sohwo kako poyo imo'none
so'no apa'no ulimentisofoho.
(Matiyu 17:22-23; Mak 9:30-32)**

Hofiko Jisas kako imentiso so'no hunoo pi'ningoo engoo syofisyontaningkoo Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, ⁴⁴Sekwo olo hungkuno losoo seli'me'no halohoo ito'no upa'nimno. Sekwo iningoo mofikutohoo. Hwangku we'eneppi ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimoo nje mango sohwoe aho somoo hofiko ngkimo woho'nonisyantifeho. ⁴⁵Ose ulahoningki hofikoo oso hungkuno ulimentiso so'no hunoo mummentisofoho. Hwapingosoo oso hungkuno hisoo hofikine'no hiyasoo wo'nnyoo so'no hofikoo hunoo mosyafisiyo'njoo yontifi hofikoo hwapingoo ne so'no Jisasimoo ujosoo'no iyohoo unimentisofoho.

**Inomokomoyo nom'ni hwamoo yakoloo'nnyosoo tihwolo.
(Matiyu 18:1-5; Mak 9:33-37)**

⁴⁶Inomokomoyo sohwa hofikoo nakwoe hwe yofe engoo'njoo simo'moo yakolosoo, tihwolikenoo sohnnohojikamoo'nontifi ikujohoo

wofongki'nantifi imentohofofoho. ⁴⁷Jisas kako hofikoe huno somjo huno wo'nnyo so'no huno uyahoningki kako mehomi we'eso utimanto, momemokosyohumamentisofoho. ⁴⁸Oseso inomokomoyo sohwo ulimento, A'amu fihwo kako olo mehomi lohomo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'makwoho. A'amu ngkimo nifo'maso sohwo kako hwe engo ngkimo nihwatimentiso sohwo huhumo ufo'makwoho. Hwe fihwo kako kakoe yofe engo somne'no huno mosyafisiyo'njo a'amu nom'nimo ufo'mayo'nohini sohwo kako Anituye timopo hwe engo ne simo'mjo hweho.

**A'amu sekwoe yo'mayo syoho somo mohwempeesemofe
hwo'manji sekwoe a'amu hweho.**
(Mak 9:38-40)

⁴⁹Jisasiye inomokomoyo Joun sohwo kako Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, Nakwo uhwonimalohwoneso hwe fihwo kako jije yofe ulonto towahuno wonyo wae yaofontaningki uhwonimalohwonefoho. I oso'no kako nakwo'nji kikimo mokiningkwaloku yihwono i oso'no nakwo kakimo ulimalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyoso wae yaofohotoho. ⁵⁰Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo ose uloho'malofoso wonyofoho. Sekwo kakoe honingkanomo nopijumofikutoho. A'amu sekwoe syoho somo mohwempeesemofe hwo'manji sekwoe a'amu hweho. Ose ulimentisofoho.

**A'amu Someliyaso Jisas hofikoe angopo wahoningki
hofiko Jisasimo mutima'mmentohofofoho.**

⁵¹Jisasimo Anitu ahwomomne asomo utimayo sikuno mofonepo imo'ningkahoningki Jisas kako Jelusalemne'no we-e'neso huno yokumpohn'nyo syofisyomanto Jelusalemne'no wawomo lonto hano simentisofoho. ⁵²Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jelusalemne'no nowentaningkofi kako kakoe inomokomoyo fihwamo a'amu Someliyafe ango fipone'no Jisas kakine'no ango ito'no esyohumayo'ne ulohasiyo'ne lihwatimentisofoho. ⁵³I oso'no oso ango hopo sponjo a'amuso hofiko Jisasimo hofikoe angomo ipemotasyuyo so'no nakwolaho lontifi mutimmaso'njo imentohofofoho. Hwapingoso kako Jelusalemne hweho lontifi mutima'mmentohofofoho. Hofiko Anitumne'no hwomtame ulohofohahinoso Jelusalemnohini^c uhwonnyoso nakwolaho linyofoho. ⁵⁴Jisasiye

---

^c 9:53 A'amu Someliyaso Hwofiki'nyo Ngkelisim sopo uhu'mokontifi Anituye yofe ho'nomawo'ningkohofofoho. Oso'no a'amu Jutaso hofiko Jelusalem uhu'mokontifi Anituye yofe ho'nomawo'ningkohofofoho. (Jn. 4:20 somo uhwonnyo.) A'amu Someliyaso hofiko huno ole, A'amu Jutaso hofikoe yahino wopingo miningkawo'ningkiyohoho. Oso'no hofiko Jisasimo mufo'maso'njo imentohofofoho.

inomokomoyo hufa'u sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko yo'mayo yo'mayo yahino somo uhwononji ulimentisiyo, Hwe Engofo, nakwo ahwomomjo toho so'no johu lutimehwasi olo a'amu lomo nasiyoso wopingotaho. ⁵⁵⁻⁵⁶Ose ulahoningki Jisas kako sikimo yoka ulimento, Siko sikoe simeho mo'mjo huno wonyoso huno maseyohi yohoho. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko a'amumo wonyo imokiyo'ne pmmmentohe hwoni'maho. O'o, a'amumo ufo'mayo'ne pmmmentohe hwo'nyoho. Ose ulahoningki hofiko nom'ne ango pone'no womentohofofoho.

A'amu Jisasimo tifi iningkayo yahino so'ne hungkunofoho.
(*Matiyu 8:19-22*)

⁵⁷Hofiko honingkanopo noloho'nowentaningkofi hwe fihwo Jisasimo ulimento, Kiko ango nti'mno usoso ngko tifi wokiningkamonnho. ⁵⁸Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sikisiwojo sohwa hofiko hofikoe sokimoso hi'njo hwafoho. Yihufo sohwa hofiko hofikoe aifoso hi'njo hwafoho. I oso'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko ango saho fosyawe'neso ane hwo'nyoho.

⁵⁹Ose ulonto kako nom'ne hwe sohomo ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Ose ko ulahoningki hwe sohwo kako ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape ntohino so'no ngko kikimo wokiningkapmmonnho. I oso'no simo'mo ngko nje mpohumo kaki'no pi'nimo'mo ijopijisyasi'mo peso. Wopingotaho. ⁶⁰Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu ngkimo tifi monningkapifijoso hofiko ujojijisyahufe. Hofikoe syohofoho. I kiko sohwo'ni ngkimo nningkapohoji Anitu a'amumo wopingo umokosyohumamonto yalokunjo so'no kiko a'amu somo Anitu kakoe hungkunoso filijimofoho. Ose ulimentisofoho.

⁶¹Hwe nom'nihwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko kikimo tifi wokiningkamonnho. I oso'no ngko simo'mo nje a'amumo aho nihu'no upeemeso wopingotaho. ⁶²Ose ulahoningki Jisas ulimento, A'amu ngkimo tifi ko nningkapihwosi kako tifi no'mo yo'mayo uliko'maso so'no ikintimantimo mjimiwe'njo sohwo kako Anitu a'amumo mokosyohumayo spono syoho iyo so'no hopo'maho. Ose ulimentisofoho.

**Jisas kako hwe nom'ne 'sefenti-tu' (72) sohwo ango'meemo
kakoe hungkuno lutihwayo'ne lihwatimentisofoho.**

10 ¹Oso hohosohonta Jisas kako nom'ne a'amu *sefenti-tu* (72) sohwo kakoe syoho somne'no uhwosopo'mentisofoho. Kako a'amufe ango ho'mo ho'meemo tifi ngko nu'ma'mne'ento ango ho'mo ho'mne'no hwe hufa'u hufa'u lihwatimentisofoho. ²Simo'mo hungkuno ole ulimento, Pahnnimo hungkuno waselimonne'no yohono. Wopayo syoho sponjo pi'ningo engoso toyo nto imaho. I oso'no a'amu wopayo toyo mjiyo'ne syoho'njo sohwa hopoenohino hwa'maho.

Oseso sekwo olo syoho loso mokosyohumawo'ningkiso kakwo'yohumo jomo ulikujono kako oso wopayo toyo homo somo mjiyo'ne a'amumo lihwajiyo'ne jomo ulimno. ³Sekwo upa'nimno. Ngko sekumo yahu mu hopa sikisiwojo sohwafo angomne'no wokasemo'mji yalokweno. Hofiko sekumo wonyo woselohofantife'no yalokwofo. Sekwo yahu mu hopa yokumpohn'nyo ane'njo sohwhanne'no huno ose ko nyahoningki losehwojalokweno. Oso'no mpanimno. ⁴Sekwo hamniyoho so'nji yo'mayo ho'yango memokomayo'ne so'nji sifikwongofosyo nom'ne so'nji nohu'memokaho'ningkutoho. Sekwo honingkanomo wekuji uhwonifijoso hwe fihwo honingkanopo nohumentaningkuhwosi uhwoningkuji nijwokohumafikutoho. O'o, sekwo kakimo yakolo'nohini ulohofefoho. ⁵Sekwo a'amufe angosopo i'mofahokuji ole ulimno. Anitu kako sekumo wopingo waselohomonto iwo'ningkiso so'no sekwo simeho wopingo'nji fisyohumamno. Ose ulimno.

⁶Hwe fihwo kako yahino wopingo iwo'ningkiso sohwoe angopo i'mofafijoso kako sekumo wopingo selohofihwoso'no Anitu oso a'amu huhwo sohomo wopingo uloho'montonoho. I oso'no a'amu fihwo yahino wonyo iwo'ningkiso sohwoe angopo i'mofafijoso sekwo Anitu wopingo uloho'monto iwo'ningkiso so'no simeho wopingo'njo fisyohumamno, ulifijoso hwe huhwo sohwo ngkilaho selihwosi mosefo'maso'njo ihwoso'no sekwo nom'ne angopo ne'no simeho wopingo'njo hwasi fohumpopmno. Anitu kako sekumo wopingo sefo'mahwosi oso a'amu huhwo sohomo mufo'manehoho. ⁷A'amu fihwo kakoe angommne'no setimahwoso'no sekwo oso angosomo somnohini humafikuji yo'mayo wosopayo'nji mijo'nji sejapikujono sekwo hmnimno. Hwapingoso a'amu kakoe syoho somne'no kako yo'mayo mayoso yahino ito'nohinofoho. Sekwo angosoma'nohino somo fisyawekuji nom'ne angomnononje nonje uyo'eno. O'o, oso angosoma'nohino somtani nje hungkuno filiku'mopmno. ⁸Sekwo angofipo i'mofahokujo'no a'amu hofiko sekumo setimafikuji yo'mayo mijo wosopayo so'nji sekune'no likuji yano selofifijoso sekwo umapmno. ⁹Sekwo oso angohopo sopenjo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokukuji hofikimo ole ulimno, Anitu sekumo wopingo semokosyohumayo'ne mofonepo nto i'mofapohoho. ¹⁰I oso'no sekwo angofipo i'mofahokujo'no a'amuso sekumo mosetimaso'njo miyikuji sekwo oso angohopo sopenjo honingkano sopo lohofikuji ole ulimno, ¹¹Sekwoe angoloponjo hwahohintalinyo namongki'ningkisoso sekwo sekwoe yahino somne'no huno syafisiyo'no nakwo hintalinyo hiso wae yasyihwoneso sekwo'nefoho. Sekwo olo so'no huno ito'no fisyafihupmno. Anitu kako sekumo wopingo wosemokosyohumamonto ko yahoningki oso'no sekwo hohujo ikinjaofiwo'ningkohoho kuyoho. Oseso nakwo tohino manoho likuji Anitu semokosyohumayo so'no huno ito'no fisyafihupmno. Nto i'mofapohoho. ¹²Ose ulonto ole ulimento, Nje

a'amu sohwasu ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amufe yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofo'ne sohonta oso ango Soutommjo a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu sekumne'no hohujo ikinjasemofoso hofikoe tohinoso Soutomjo a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho.

A'amu Anituye hungkunomo simeho miwolo'mokiyo somne'no sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno, Jisas kako ose ulimentisofoho.
(*Matiyu 11:20-24*)

¹³U, a'amu Koulasin sokunonji a'amu Mpetisaitajo sokunonji sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Ngko sekwo angopo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningki yohofoso esetihwamentohe somo a'amu ango Taiya'nji ango Saitoun'nji hohonta humamotofoso hofiko uhwonontifijontentesi hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hulingkwajingo a'apahopo loho'ningkuji hofikoe honingkano wonyo somo hohujo nto ikinjaofikutnesohilo. I sekwo yo'mayo wopingo ngko imalesomo ko uhwonontifi sekwo yahino wonyo somne'no hohujo mikinjao'mmalofu kuyoho. ¹⁴Anitu kako a'amufe honingkano wonyo somne'no yano ilofoso sohonta Taiyajo a'amu so'nji Saitounjo a'amu so'nji hofiko Anituye tohino engo tipemapitnnefoho. I oso'no sekwo tohinoso yakolo'nnyo kuyoho.

¹⁵I oso sikuno homo somo ango Koponeyamjo a'amu humawo'ningkohofu soku ngko sekumne'no pehofu selimnehono. Sekwo sekwo yofu yokintahopo ko ho'noma'niwo'ningkohofu soku sekwo tikanomo ufitne kuyoho.

¹⁶Jisas ose ulonto kako kakoe inomokomoyo sohwasu ulimento, A'amu sekwo hungkuno haloho'no sepewo'ningkisu sohwo nje hungkuno homo haloho'no nipewo'ningkisofoho. A'amu sekwo hohujo ikinjasemofiwo'ningkisu sohwo ngko huhwo'nimo hohujo ikinjanimofiwo'ningkisu hweho. A'amu ngkimo hohujo ikinjanimofiwo'ningkisu sohwo kako Anitu nihwatimentisu sohwo huhumo hohujo ikinjimofalofoho. Jisas ose moi'wo ulonto kako a'amu huhwo sohwasu uhwatimentisofoho.

Jisas kako a'amu kakoe syoho somne'no uhwatimentisu sohwasu asomu i'mofapmentohofoho.

¹⁷Hwangku no'mo a'amu *sefenti-tu* (72) Jisas kakoe syoho somne'no uhwatimentisu sohwasu hofiko asomu i'miwentifi simonyo imentohofoho. Simonyo yontifi Jisasimu ulimentohofi, Hwe Engofu, nakwo towahuno wonyo somo jije yofu ulimalohwone so'no hofiko jije yofu somne'no enjwa'mo paswontifi hiyaso humpo'malofoho. ¹⁸Ose ulahoningkofi Jisas ulimento,

Ngko Seten ahwomo mta'ni emta'mingo hopa yonto piwesyahoningki uhwonimentohefoho. ¹⁹ Sekwo upa'nimno. Ngko nje yokumpohn'nyo sejapmmtohe so'no sekwo homa wonyo so'nji a'nantihwoyo so'njimo sekwo hwotoho fifijoso hopoenohino hwasoho. Sekwo Seteniye yokumpohn'nyo somo uyakolofo'ne yokumpohn'nyo hi'njo hwasoho. Yo'mayoso sekumo wonyo semokoneso awonoho. ²⁰ I oseso sekwo olo so'no simonyo ikuji huno ole syafisyikutoho. Towahuno wonyo sohwa nakwoe hungkunomo enjwa'mo humalofo. Oso'no sekwo simonyo ikutoho. O'o, Anitu sekwoe yofe ahwomomo mti'mokasehumentiso so'no simonyo fiyimno. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwamne'no simonyo yonto Mpohumo isamayoka ulimentisofoho.
(*Matiyu 11:25-27; 13:16-17*)

²¹ Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasiye simeho wopingo umokahoningki Jisas kako simonyo yonto Mpohumo ulimento, U, Mpohwoe, kiko ahwomomjo yo'mayo so'nji hwahoponjo yo'mayo so'nji hwapingo hwosoho. Ngko ole so'no isamayoka kilalokweno. Yo'mayo iwo'ningkinoso kiko a'amu hwahoponjo huno engo tipema'mentohofa somta'ni hiyaso ho'nahumentohinofoho. I a'amu hofiko mehomimne'no simeho kaningkwowho'ya'umo uyiwo'ningkohofa hopa kijopontaningkofi kiko ujo ehontojwahumahnnofoho. Ou, Mpohwo, kiko ose imo'none'enji imentohinoso olohopeho. ²² Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwamo ulimento, Nje Mpohwo kako yo'mayo hopi'nonohinoso nje ahomo ho'nanihumentisofoho. Olo hwaho lophonjo a'amu fihwo kako nje hwapingo sopone'no huno inyoso tihwolo. Awonoho. Nje Mpohwo kako'nohini huno uyohoho. U, Mpohwoe hwapingo sopone'no huno inyoso tihwolo. O'o, ngko kakoe Hwomu hwo'nohini huno niyohoho. U, ngko Mpohumo wosetihwamo uliwo'ningkohe a'amuso hofiko hi'nji ngko'ntnohini huno nayohoho. Ose ulimentisofoho.

²³ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwantnohini humantifi Jisas hofikimnohini ulimento, A'amu yo'mayo yo'mayo sekwo uhwoniwo'ningkohofa somo uhwoningkuji simonyo uyife. ²⁴ Ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Hohontajo a'amu somo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwani a'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo pi'ningo sohwani hofiko yo'mayo sekwo uhwonelokwofo somo uhwonano lontifi ko imentohofosa muhwonimmentohofofoho. Yo'mayo sekwo upo'nalokwofo loso hofiko upo'nano lontifi ko imentohofosa hofiko mupa'nimmentohofofoho. Ose ulimentisofoho.

A'amu Someliyanta'ango sohwo kako kakoe mango sohune'no hitoho ulofahoningki ufo'ma'mentisofoho.

²⁵ A'amu Jutafe honingkanu hungkuno lutihwamojo sohwo kako Jisasimo yamofa ulohom'o lonto nu'manto ulimento, Nje Lontihwayo

sohwosi, ngko songo ne'no humayo'ne yo'mayoso pipi i'mo woma'monnto. ²⁶Ose ulahoningki Jisas ulimento, Mousesiye honingkano hungkuno nejapmmentisoso hungkuno pehofo wo'nnyoto. Atofo lonji huno pipi kiyohoho. ²⁷Ose ulahoningki kako ulimento, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije yokumpohn'nyo hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. Ose yohoji a'amu kiko'njopo mofonepo humawo'ningkohoho somo kiko kikine'no kumo'nivo'ningkiso hopaso nom'ne a'amu somne'no oseno wakumo'nono. ²⁸Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hopi lohino. Kiko oso hungkuno nto'nohino losomo iningkafijo'manji kiko songo ne'no humayo'neso watipihwonimonnoho. Noho fitipemaho. ²⁹Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kako kakoe yofe wopingo umokinimonto yonto ole ulimento, Nom'ne a'amu ngko'njo mofonepo humawo'ningkohoho somo ngko hofikine'no nimo'nyoso pipilo. ³⁰Ose ulahoningki Jisas pahnnimo hungkuno ole ulimento,

Hwe fihwo kako ango Jelusalem uliko'manto ango Jelikou sopone'no womaso hweho. A'amu wonyo hufo'nohino sohwa honingkanopo uhwonima'nontifi hofiko kakoe ho'yango yo'mayoso moi'wo lonte'memantifi kakimo ikujoho fongku'mentohofofoho. Ose ulohofontifi humpo'mentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako honingkanopo nohumanto kako we'enepi poyo wape'nimonto imentisofoho. ³¹Oso hohosohonta hwe fihwo kako tajo ango syoho'njo sohwo kako honingkano homo somo womentisofoho. Kako nowento hwe huhwo sohwo uhwononto kako ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³²Nto uyokolofahoningki hwe nom'ne Lifaiye temtitofa mta'ango sohwo kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwo enjwa'mo syoho iwo'ningkiso sohwo kako hwe huhwo sohwo uhwononto kako huhwo ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³³I oso'no oso hohosohonta hwe nom'ne hwaho Someliyanta'ango sohwo kako oso Jelikou honingkano homo somo nowento uhwonimentisoso hwe huhwo sohwo nohumentaningki uhwononto hitoho ulo'mentisofoho. ³⁴Kako hwe huhwo sohwo'njo mofone sopo nowento hwe ikujoho fongku'mentohofa sohwo ulikafonto mijo iloho emanto yopo'nyo fesyoma'mentisofoho. Fesyomanto kakoe uyo somo fosyo ufohumentisofoho. Nto ufosyonto kako hwe sohwo noho'nomanto kakoe yahupo mihumajonto ango fosyawe'ne somo motawento wopingo umokosyohumamentisofoho. ³⁵Mo'ningkanta kako oso ango engoso mokosyohumawo'ningkiso kakwo'yohwo sohwo sife aho hopi'nonohino kina uyonto ulimento, Kiko olo hwe huhwo lohwo hamniyoho kijapoheso kakine'no yo'mayo mpe yohoji ito'no

mokosyohumaho. Hamniyoho hiso moi'wo imo'ningkuhwoso'no jije hamniyoho ihn'namo'njo'manji ngko hwanguk asomo pmme sohonta ngko kikimo aku wokijapmmonnoho. Ose ulonto umentisofoho.

³⁶Jisas kako oso hungkuno hiso ulonto kako ulimento, Kiko huno pipi kiyohoho. A'amu hufa'u sihune sohwa oso hwe fonjahumentohoho sohumo uhwontopahoningkofi oso a'amumo simeho nehopi a'amu mofonepo humawo'ningkohoho hopaso tihwo u'masohwolo. ³⁷Ose ulahoningki oso a'amu honingkano hungkuno lutihwamojo sohwo ulimento, Olo a'amu lohwo kako kakoe mangohwo ko huhumne'no hitoho ulofahoningki ufo'ma'maso hweho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko nuhuji a'amu somo ose'nohini ulohoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Mota'nji Maliya'nji siko'nopee'ye angomno umentisofoho.

³⁸Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko Jelusalemne'no hano ne'no nosontifi angu fipo i'mofamentohofoso osopo a'mu fisi kakoe yofe Mota kako uhwonimentisoso kako Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo uhwononto kakoe angomno ipemotawomentisofoho. ³⁹Motafe konampiye yofeso Maliyafoho. Jisas kako angomo noswopahoningki Maliya kako Jisasiye sifiki'nyo'mo humanto kakoe hungkunomo haloho humupo'ntohumantisofoho. ⁴⁰Maliya osopo nohumentaningki Mota kako wosopayo nto'no esyohumayo syoho engo yonto kako yo'mayo so'no huno pi'ningo pi'ningo syofisikaofonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, nje nampohwo kako ngkimo monifo'maso'njo ngko'nohini wopayo iloho yo'mayoso yalokweno. Oso yahinoso wopingotaho. Kiko nje nampohumo filihwajo. Ngkimo wonifo'mano. ⁴¹Ose ulahoningki Jisas ulimento, Motafo, Motafo, kiko huno pi'ningo engo syafisyonji jije simeho yo'mayo pi'ningo engo somne'no peho'no kilikakwoho. ⁴²Anga'nohino wonyoangkafoso yo'mayo hwahoponjo somo yakolo'nnyoso wo'nnyofoho. Kiko oso hisomne'no umofonyo yalokuno. Maliya kako oso wopingo hiso woma'monto nje hungkunomo upo'nalofoho. Oso wopingoso kakinta'ni wae meeofanehwono. Ose ulimentisofoho.

Mpohumo jomo ujo'ne yahinofoho.

(Matiyu 6:9-15; 7:7-11)

11 ¹Sikuno fihumo Jisas kako Mpohumo jomo moi'wo ulahoningki kakoe inomokomoyo fihwo kakimo ulimento, Hwe Engofo, hohonta Joun kako kakoe inomokomoyo sohwa mo Mpohumo jomo ujo'ne itihwamentisofoho. Oso hoga kiko olhonta fonetihwaho. ²Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo Mpohumo jomo ulano likujoso sekwo olo pa'nyoso ulimno.

Mpohwo jije yofe wopingo'nohinoso ne'nohini woho'niwo'ningkuhwono.

Oso sikuno kiko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo
nemokosyohumayoso komo'no umo'nono

³ Sikuno huhwo huhwi nakwoe wosopayo fonejape.

⁴ Nom'ne a'amu nakumo wonyo nalohofosofe wonyo somo nakwo wae
yao'malohwone hopaso kiko nakwoe wonyoso wae fenamofo.

Kiko nakumo yamofo nalohofo somo nonehumajohotoho.

⁵ Ose lutihwanto kako Mpohumo jomo ujo'ne nom'ne hungkuno lutihwamento,
Sekwo anga'nohini filhwosi kiko sikwo'miyo kuntoliyopo a'amu kiko'njo mofone
sopo humawo'ningkiso sohwo angomo u'mahoji ulimnoho. Kiko wosopayo
hufa'u sihune ntape. ⁶ Nje a'amu kako honingkanomo noponto ngkimo ni'maso
sohwo ngko wopayo nuyimneso ane hwo'nyoho. ⁷ Ose ulohoji'no kako oso
hwe angomo somjo sohwo kako ole wakilimontonoho. Kiko ngkimo syoho
engo peho'no ntopantokuno. Hoku'yo nto pijwasyonji nje mehomi'nji nakwo
saho fosyawotohwono. Ngko yo'mayoso nolikahm'mo mokijapmnehono. ⁸ Ose
kilihwoso'no kiko pipi uyimonnto. Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Oso
hwe angomo somjo sohwo kako ole wosyafihu'montonoho. Oso hwe huhwo sohwo
kako nje a'amu ko huhune'no ngko molikafe'njo i'mo ngko muyo'njo uyimonnoho.
Ose ko syafisyihwosi kiko johomo ne'no liwo'nontaningkohoji oso a'amu angomo
somjo sohwo kako nolikafihwosi yo'mayo hopi'nonohino kiko umofonyo inyoso
wokijapmntonoho. Hwapingoso kiko kakimo jomo ne'no uliwo'ningkohino
so'no wonimango munyofoho. ⁹ Oso pa'nyoso Mpohumo jomo ujo'ne yahino
wo'nyofoho. Sekwo Mpohumo jomo ne'no ulifijoso kako yo'mayoso
wosejapmntonoho. Sekwo yo'mayo so'no hafihafe tipentankinguji sekwo
oso hiso uhwonantifeho. Sekwo hoku'yopo hwaningo fonjikujo'no Anitu kako
sekumo wosehwosampo'montonoho. ¹⁰ A'amu hopi'nonohino hofiko Mpohumo
yo'mayo so'no jomo ulikujo'no Anitu uyimntonoho. A'amu yo'mayo so'no hofiko
hafihafe tipifijoso wotipemantifeho. A'amu hoku'yopo hwaningo fongkupijoso
Anitu kako wosehwosampo'montonoho.

¹¹ Sekwo mpohwosa sohwaso sekwoe hwomu sohwa inaniku'ne
selifijoso sekwo homa wonyoso uyantifetaho. Awonoho. ¹² I yihu'mno
so'no selifijoso sekwo a'nantihwoyo uyantifetaho. Awonoho. ¹³ Oseso
sekwo honingkanomo wonyo'njo ko huhwaso sekwo sekwoe mehomimo
yo'mayo wopingo'nohini uyiwo'ningkohoho so'no sekwo huno ole
waseyono. Sekwo sekwoe seningkwohwo Anitu ahwomomo humaso
sohumo jomo ulikujo'no kako kakoe Towahuno Wopingoso yo'mayo
hwahoponjomo yakolo'nnyoso wosejapmntonoho. Ose ulimentisofoho.

**Jisas kako Setennta'ango towahuno wonyo wae yafo'ne
yokumpohn'nyo malokuso so'no hwasyo hungkuno limentohofofoho.
(Matiyu 12:22-30; Mak 3:20-27)**

¹⁴ Sikuno nom'nehwi Jisas kako hwe ilo'nnyo sohumta'ni towahuno
wonyo wae yaofahoningki towahuno wonyo sohwo nto li'mofahoningki

hwe huhwo sohwo hungkuno ito'no limentisofoho. A'amu pi'ningo engoso oso homo somo uhwonontifi yomo yontifi pisopisaho mjalimimentohofofoho. ¹⁵I oso'no a'amu fehohnjo sohwa ole limentohofi, Towahuno wonyo hopi'nonohino sohwafe hwe engoso Seteniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe nom'neso Mpelisepuliyoho. Oso humta'ni Jisas kako yokumpohn'nyo nomanto towahuno wonyo homo somo wae yaofalofoho. Ose limentohofofoho. ¹⁶A'amu nom'ne sohwa hofiko Jisasimo yamofu uyano lontifi ulimentohofi, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ngkiyohofoso fonetihwaho. Ose uhwoningkuhwasi Anitu kiko'nji humaho wolano. ¹⁷Ose ulahoningkofi Jisas kako hofikoe huno somo huno moi'wo uyahoningki ole ulimento, Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino humawo'ningkohofoso hofiko hotitopijo sohonta ikujoho fongki'ningkuji hofikoe wopingo fosyohumayo'neso wonyo umonimontonoho. I oso pa'nyoso a'amu hofiko'montohwa hofiko yoka hningkuji hofikoe fosyohumayoso wonyo umonimontonoho. ¹⁸Oseso sekwo olo so'no peho'ne lalokwofo. Ngko Seten mta'ango yakumpohn'nyo towahuno wonyo wae yafo'ne manti'mtentesi Seteniye a'amu sohwa hotitifokujiji ikujoho fongki'ningkutnnesohilo. Ose'manji Seteniye yokumpohn'nyoso pipi umonimontolo. ¹⁹I Seten kako towahuno wonyo wae yafo'ne ngkimo nifo'mantokuso'manji sekwoe inomokomoyo towahuno wonyo wae yaofiwo'ningkohofoso somo tihwo ufo'mahwoso'no weefantifeto. O'o, sekwoe inomokomoyo huhwa towahuno wonyo somo wae yaofalokwofo so'no nakwo huno ole nayohoho. Sekwo ngkine'no hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁰I oso'no ngko Anitu mta'ango towahuno wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyo malokwe'manji oso sikuno Anitu wosemokosyohumamonto isoso nto se'mahoningki sekwo oso hiso'no hohujo ikinjaofalokwofo.

²¹Seten kako kakoe yo'mayo yo'mayo somo kako kakoe mekino sampe yo'mayo so'nji yohofihwontohumawo'ningkisoso nom'nihwo kako yo'mayoso wae meeofonehoho. ²²I oso'no hwe nom'ne Seteniye yokumpohn'nyo yakolo'nnyo sohwo nopihwosi kako Seteniye mekino sampe yo'mayoso kakimo yokumpohn'nyo imokinyo'ne mokosyohumantoso somo wae yaofihwosi kakoe yo'mayoso woma'montonoho.

²³A'amu fihwo kako nje a'amu mmo'nyo'njo yoso sohwo kako nje mango hweho. A'amu nje syoho somne'no monifo'maso sohwo kako syoho homo somo fonifonyo imokalofoho.

**Towahuno wonyo a'amumo nto uliko'maso sohwo
asomo pe-e'ne hungkunofoho.
(Matiyu 12:43-45)**

²⁴Towahuno wonyo kako a'amufe simeho mo'mo humamojo sohwo oso angu somta'ni uliko'mahwosi nom'ne hwaho a'amu mohumunyopo

usijo'no humayo'ne hafihafe wonyopi tipehwosi kakoe ango simo'mjo somne'no asomo wapmmontonoho. ²⁵Asomo nopihwosi oso ango homo somo uhwonososo ango homo somo hintalinyo wae nto yososo wopingomo uhwonimontonoho. ²⁶Ose uhwoningkuhwosi kako nuhwosi nom'ne towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso hofiko hofikoe wonyoso simo'mjo sohwoe yakolo'nnyo somo kako utimahwosi kakoe ango homo somo humayo'ne upemotawomontonoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo simo'mo kako wonyo humamojo sohwo kako olohonta wonyo mikunimposo somo humaho. Ose ulimentisofoho.

Simeho wopingo tipemayo yahino neso olenoho.

²⁷Oso hohosohonta hwe moya'mi pi'ningo engo nohumentaningkofi a'mu fisi nohumanto Jisasimne'no johu ulonto ulimento, Hnna'wohi kikimo kumanto amno kijapmmmentisosi kako kikine'no simonyo uyono. ²⁸Ose ko ulahoningki Jisas ulimento, O'o, simonyo iyo yahino neso olenoho. Hwe moya'mi hofiko Anituye hungkunomo upa'ninyoso iningkafigo'manji hofiko simonyo nehopi uyantifeho.

**Yo'mayo kengo a'amu miyiwon'ningki yohofoso uhwonano lontifi
Jisasimo johu utimentohofofoho.
(Matiyu 12:38-42; Mak 8:11-13)**

²⁹Hwe moya'mi pi'ningo engoso Jisasi'njopo uhu'mokontaningkofi Jisas kako olo hungkuno loso ulimento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku wopingo ku'maho. Hwapingoso sekwo ole ntiwo'nalokwofo, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ningkiyohofoso yohojo'no'manji nakwo nokohoningkuhwasi nakwo huno wonayono. Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ko ntiwo'ningkohofoso ngko oso hiso mutihwamonnehono. O'o, Jouna hohonta humamojo sohwo uloho'mentiso hopaso oso'nohini wosetihwamonneho. ³⁰Hohonta yo'mayo Jounamo u'ma'mentiso somo a'amu Ninifoso uhwonontifi hofiko huno ole umento, Anitu Jounamo lonehwatimentisofoho. Oso hopaso yo'mayo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo ni'mante so'no olohonta a'amu humawon'ningkohofoso nohoningkujo'no hofiko huno ole uyono. Anitu ngkimo nihwatimentiso hwo'nyoho. ³¹Hwangku a'amufe yahino wonyo somne'no Anitu kako yano ilofone sikuno somo i'mofapihwoso'no oso a'mu yofe engo hwaho mokosyohumayo'nesi kako hwaho mongkihnta'ni mokosyohumamojosi kako nolikafihwosi sekwo olohonta humalofo sokumo ole selonefoho. Sekwo Anitumo miningayoso peho'nekulo. Ose selonefoho. Hwapingoso hohonta hwe yofe engo'njo Soulomoun humamojo sohonta oso a'musi kako hwaho ikanoponta'angosi kako Soulomoun Anituye hungkuno wolontihwano lonto kako sappingmentisofoho. I oso'no olohonta hwe

nom'ne Soulomounimo yakolo'nnyo sohwo sekwo'nji olopo ko humaso sohomo sekwo kakimo miningkwalokuyohofo. ³² Anitu kako a'amufe wonyo somjo tohinoso yano ilofiyo'ne sikuno somo a'amu ango Ninifonta'angoso nolikafikuji sekwo olhonta humalofo sokumo ole selifitnnefoho. Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyo'njo peho'no imentohofokulo. Ose selifitnnefoho. Hwapingoso a'amu Ninifoso hofiko oso hungkuno Jouna lijwao'mentiso somo upa'nontifi hofikoe honingkano wonyo somne'no simeho iwolo'mokumentohofohofo. I olo so'no olhonta hwe fihwo Jounamo yakolo'nnyo sohwo sekwo'njo olopo ko humasoso sekwo sekwoe honingkano wonyomne'no simeho miwolo'mokiyofoho.

Pomponahopo humayo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 5:15; 6:22-23)

³³ A'amu fihwa sikiloho mongkujontifi hiyaso'mo u, ahwonte enjwa'mo moho'nasiyo'njo hwafoho. O'o, hofiko ijempoho tojwa sopo ho'nasyontifeso a'amu ango homo somo nosyukuji pomponaho hiso uhwonantifeho. ³⁴ Sekwoe timoso sekwoe huyo'mangofe pomponaho pa'nyofoho. Timo anga'nohino'manji sekwo pomponahopo humalofo. Timo pi'ningo'manji sikwo'mjoho'mo humalofo. ³⁵ Oseso sekwo huno ito'no fisya'fihupmno. Sekwo pomponahopo humalofo soku yahino pi'ningo pi'ningo mafikuji apa'no sikwo'mjoho'mo fosyohumafikutoho. ³⁶ Sekwoe simeho mo'mo sikwo'mjoho ane hwasi'manji pomponaho'nohinopo'manji sekwoe simo'mangoso nom'ne a'amu somo pomponaho hopaso uloho'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako a'amu Falisi sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwayo sohwanjimo yoka hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Jisas kako oso hungkuno ulikwato lohofahoningki a'amu Falisi fihwo kako kako'nji wopayo wonaho lonto Jisasimo joho lutima'mentisofoho. Oseso Jisas kako oso hwe huhwo sohwo angomo noswonto wosopayo niwo'ningkohoho sopo humamentisofoho. ³⁸ Oso a'amu Falisi huhwo sohwo kako Jisas aho mijo miyatiku'nyo'njo yonto wosopayo nyo'ne humahoningki uhwononto yomo yonto huno pi'ningo engo syafihu'mentisofoho. ³⁹ Jisas oso hwe huhwo sohwoe hunomo huno uyahoningki ole ulimento, Sekwo a'amu Falisi sohwaso sekwoe noswanyo yo'mayo somo ko yajijwontifeso sekwoe humayoso kiho'njo hwasoho. Yo'mayo uhwonontifeso hi semo'niwo'ningkohoho. Oso'nji simeho mo'mo yo'mayo honingkano wonyo nom'ne wo'nnyo hwasoho. ⁴⁰ Sekwo huno ane hwasoho. Sekwo mijo yatiku'nyo'ne'nohini syofisyalokwofo. Anitu kako sekwoe paho hohnta'nohini mti'mokumentiso'maho. O'o,

kako sekwoe simeho mo'mo sekwoe huno so'nji mti'mokumentisofoho. ⁴¹ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no aho yokumpohn'nyo kesyohumafikutoho. O'o, sekwo a'amu umofonyo iwo'ningkohoho somo yo'mayoso uyikujono sekwoe simeho mo'mo kiho ane umo'nimontonoho. Ose ifijo'manji a'amu uhwonifijoso hofiko sekwoe simeho mo'mo kiho ane so'no huno uyimontonoho.

⁴² Sekwo a'amu Falisi sohwasi sekwo tohino tipemapitnne so'no ngko hitoho ntokwoho. Sekwo hamniyoho wosopayo yo'mayo mawo'ningkohofoso sekwo hotitofontifi aho hufa'u hopi'nono imo'ningkahoningki anga'no Anitumne'no ko ho'nosyantifeso sekwo honingkano ito'nohino somne'no huno mosyafisiyo'njo yontifeso Anitumne'no masemo'nyo'njo hwasoho. U, sekwo sekwoe yo'mayo wopingo fehohnjoso Anitumne'no ho'nasyiwo'ningkohofoso wopingofoho. I oso'no oso hungkuno selohe somo miningkayo'manji yahinoso wopingo'maho.

⁴³ Sekwo a'amu Falisi sohwasi sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo huno ole seinyo hwasoho. A'amu tajo angomo humawo'ningkohoho sofe simanopo hwe engo sohwoe epohumayo wopingo sopo wohumentanoho semo'nnyo hwasoho. Sekwo hwe moya'mi uhu'mokiyo sopo nje hwe engofo selontife'no yiwo'ningkohofihwasoho.

⁴⁴ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo olo pa'nyo hwasoho. A'mopijohinomo'mo ho'nasyiwo'ningkohoho sopo iyo mowontimofasiyo sopa'nyo hwasoho. Tojwa lopo wopingo sopo a'amu hano emoyontifi hwaho ajwomo'mo pisakino'njo wojo so'no huno muyofoho. Sekwo oso pa'nyo hwasoho.

⁴⁵ Jisas ose ulahoningki hwe fihwo kako honingkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwo Jisasimo ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso hungkuno tango'njo Falisi sohwaso ulohinoso nakwo huhwo na'nnonjimo nelalokuno. ⁴⁶ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho huhwo sohwasi sekwo huhwaso Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. A'amu sekwoe honingkano hungkunomo ito'no iningkayo'ne syoho mikunimposo yiwo'ningkohofihwasoho. Sekwo a'amufe hohujopo tango mikunimposo kisasyohoningkofi hofiko mokoho'nyo'ne syoho yokumpohn'nyo yiwo'ningkohofoho. I oso'no sekwo hofikimo ufo'mayo'ne sekwoe ajo'miyopo tango mokihn'nasewoso hwasoho.

⁴⁷ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Seyakwosa hohonta humamotofo sohwa hofiko a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwaso fonjahumentohofoho. A'amumo fonjahumentohoho huhwo sohwaso pijohino sopo sekwo wokusuyo yo'mayoso hulimotofihwasoho. ⁴⁸ Sekwo ose iwo'ningkohoho

so'no ole itihwalokwofo. Neyakwosa hofiko a'amu huhwo sohwaro fonjahumentohoho yahinoso wopingofoho. Ose lontifi sekwo wokosuyo hulimotofihwasoho. ⁴⁹Anitu kako huno hwapingo'njo sohwo sekumne'no ole selalofi, Ngko a'amu fihwamo nje hungkuno uyahoningko lijwafo syoho'njo (*apousel*) sohwanji sekuyepono lihwatimeso sekwo a'amu fihwamo fonjasyikui nom'ni hwamo wonyo ulohofantifeho. Ose selalofoho. ⁵⁰Oseso a'amu fihwamo Anitu kakoe hungkuno uyahoningki hungkuno hiso lijwafo'ne syoho'njo sohwaro fonjahumentohofoso Anitu nakwoe hwaho mti'mokumentiso simo'mta'ango so'ntnne'no olohonta fonjahumomopmmalofo so'ntnne tohinoso olohontajo hwe moya'mi humalofo soku womantifeho. ⁵¹Kein kako Apelimo fonjahumentiso somta'ni a'amu hofiko Sekolaiya sohomo Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'ningkohoho sopo oso ango Anitu humaho limotofo ajwo sopo fonjahumentohoho oso'ntnne tohinoso a'amu olohontajo humalofo soku womantifeho.

⁵²Sekwo honingkanano hungkuno lutihwawo'ningkohoho sohwaso sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo Anituye hungkuno ne'njo somo miningkayo'njo yontifi hiyaso'mo ho'nahumentohoho so'no a'amu nom'neso hungkuno homo somo uningkowano ko lahoningkofi sekwo hofikoe honingkanomo pijum okosyohumawo'ningkohofihwasoho. ⁵³⁻⁵⁴Jisas ose ulonto oso homo somo uliko'mahoningki oso a'amu honingkanano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko simano likumpentifi oso sikuno homo somta'ni impo'angomo womuhwojano lontifi hungkuno mtitifahumentohofofoho. Oso hiso'no nakwo Jisasiye hunomo yamofu uyano lontifi hwasyo hungkuno wonalono lontifi hofiko yo'mayo so'no Jisasimo ulohoniwo'nimentohofofoho.

Yo'mayo hiyaso'mo mokosyohumawo'ningkuhwone hwasyo yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno.

(Matiyu 10:26-27)

12 ¹Hwe moya'mi nihu'no pi'ningo engo uhu'mokumentohofoso hofiko ito'no humamentohoho'maho. O'o, hofiko nom'ne a'amu sofe sifemo hwotoho wosolongkufinantifi imentohofofoho. Oso hohosohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwaro ikinjamo lohofonto hofikimo simo'mo ole ulimento, Sekwo a'amu Falisi sohware yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Yahino hiso olenoho. Hofiko hofikoe yahino wonyo utihwa'nyopo m'mofape so'no hwasyo hungkuno seliwo'ningkohofihwafoho. Oso yahino so'no selalokweno. ²Yo'mayo hiyaso'mo wojoso hwangu utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Yo'mayo sekwo hiyaso mokosyohumawo'ningkohoho hungkuno hiyaso'mo lontifeso yahino wonyo hiyaso'mo yontifi tifi no'mo utihwa'nyopo

i'mofapihwoso'no a'amu timo uhwonantifeho. ³Oseso yo'mayo hungkuno sekwo sikwo'mjoho'mo lontifeso hwangku mofehi'nyo'nji woho'nimontonoho. Yo'mayo hungkuno sekwo hiyaso'mo hofiyoka lontifeso hwangku utihwa'nyopo mango engo'nji wamjilimiwantifeho.

Yo'mayo so'no iyoho seningkuhwaloho.

Anitumne'nohini iyoho wasenono.

(Matiyu 10:28-31)

⁴Ose ulonto ole ulimento, U, nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Sekwo a'amu poyo semokiyo somne'no sekwo iyoho seningkuhwaloho. O'o, hofiko sekwoe a'apaho poyo semokukuji osopo pipi selohopitnnehofu. O'o, awonoho. ⁵I olo humne'no sekwo iyoho senyo'ne'no waselimonne'no yohono. Anitu kako sekwoe a'apaho poyo semokuhwosi sekwoe huyo'mangoso nihu'nahone tikanomo uhwajiyo'ne yokumpohn'nyo hi'njo hweho. Osohumne'nohini iyoho wasenono. ⁶Sekwo huno seyohoho. Yihufu nihu'no we'e popijamo pa'nyoso a'amu yihufu hiso aho fehohnjo hopi'nonohino somo touya hufa'u somne'no mpe yiwo'ningkohofofoho. I oso'no oso yihufu nihu'no we'e somne'no Anitu kako iningo mamofiwo'ningkiyohoho. ⁷Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso huno'njo hweho. Kako jije mnokinomjo mijiyo kenga'no kenga'nohinoso Anitu kako atofu nto limentisofoho. Oseso sekwo a'amu poyo semokiyo sohwanne'no iyoho seningkuhwaloho. O'o, oso yihufu nihu'no we'e Anitu iningo mamofe'njo hofiyu mokosyohumawo'ningkiso somo sekwo yakolo'nnyo kuyoho.

Jisasimne'no yokumpohn'nyo lohofu'ne hungkunofoho.

(Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸Olo so'no waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako a'amufe timopo ngkine'no hungkuno lijwaofoso sohwo oso humne'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni a'amu ahwomomjo sofe timopo hungkuno wolijwao'monnoho. ⁹I oso'no a'amu fihwo kako a'amufe timo sopo ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohwo oso humne'no ngko huhwo'ni a'amu ahwomomjo sofe timopo hohujo ikinjimom'nefoho. ¹⁰I a'amu fihwo ngkine'no sitofo ntososo kako oso wonyo hiso'no Anitumo wae yaofu'ne jomo ulososo Anitu kako wae weeo'montonoho. I oso'no a'amu Anituye Towahuno Wopingo sohume'no sitofo ulososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meefonehoho. O'o, wonyo hiso ne'no wawo'montonoho. ¹¹A'amu hofiko tajo ango we'e so'mo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji a'amu yofu engo'njo sofe timopo ipesemotasokujo'no sekwo iyoho seningkuhwaloho. Huno ole syafisyikutoho. Hofiko hungkuno nalohoningkujo'no nakwo peho hungkuno ulantanto. Ose syafisyikutoho. ¹²O'o, olo hoholohonta Anituye Towahuno Wopingo kako yo'mayo hungkuno sekwo ujo'ne so'no waselimonnoho.

A'amu hamniyoho engo'njo yo'mayo ho'yango yokumpohn'nyo aho kemokosyohumawo'ningkiso sohwo pahnnimo hungkunofoho.

¹³Hwe moya'mi pi'ningo engo nohumentaningkofi hwe anga'nohino sohwo Jisasimo ole ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, nje mpohwo poyo pe'ningkahoningki nje tatohwo kako ho'yango hopi'nonohinoso ma'mentisofoho. Oseso olo hilo so'no kiko nje tatohumo uso. Ho'yango hiso yano ilofihwosi fehohnjo ngkimo wontapono. Ose lonihwajohoho uso. ¹⁴Ose ulahoningki Jisas ulimento, I pipilo. Seningkwohwoe ho'yango yo'mayoso yano ilofone syohoso tihwo ntapmmentisoto. Awonoho. ¹⁵Ose ulonto a'amu hopi'nonohino somo ole ulimento, Sekwo huno ito'no fisafihupmno. Nom'ne a'amufe yo'mayo somne'no hi semo'nyo so'no yahino so'no i'waho fiyimno. A'amu ho'yango pi'ningo engo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sohwo kako oso ho'yango somta'ni simeho wopingo neso motipuhwonyo hweho.

¹⁶Ose ulonto kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe hamniyoho engo'njo fihwo kakoe wopasyoho somta'ni yo'mayo pi'ningo engo ma'mentisofoho. ¹⁷Ose uhwononto oso hwe hamniyoho engo'njo sohwo hnnimento, Ngko pipi imnehono. Yo'mayo wosopayo ho'nasiyo'ne angoso hopo'maho. ¹⁸Ose syafisyonto ole limento, U, ole uyimonnoho. Nje wosopayo ho'nasiyo'ne angoso we'eso wae yahm'mo nom'ne engo mikunimposo wamolimo. Ose moli'mo ngko wopayo yo'mayoso oso angoso songomo woho'nahumonnoho. ¹⁹Ose i'me'no ngko nje huyo'mangomne'no ole wahnimo, Jije yo'mayo wopingoso pi'ningo weho. Soswo pi'ningo engoso kiyakolofihwoso'no ho'yango yo'mayoso ne'nohino wakuwenti'mtefoho. Oseso syoho engo yohotoho. O'o, iyoho humahoji yo'mayo mijo wosopayo ningkohoji simeho wopingo'njo fisyohumaho. ²⁰Ose ko hningkahoningki Anitu hwe huhwo sohomo ulimento, Kiko huno ane hwasoho. Olo sikwo'miyo lomo kiko poyo wape'nimonnoho. Jije ho'yango engo ito'no esyohumahnoso tihwo woma'mteto. ²¹Oso pahnnimo hungkunoso ulonto ole ulimento, Oso pa'nyoso a'amu ho'yango yo'mayoso pi'ningo engo elofisosyalofonjo sohwo kako Anituye timopo ne so'no umofonyo yone hweho. Oso'no sekwo huno ito'no fisafihupmno.

Yo'mayo yo'mayo so'no huno pi'ningo pi'ningo syafisiyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 6:25-34)

²²Ose ulonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ole ulimento, Oso'no ole selalokweno. Sekwo sekwoe fisyohumayo so'no huno pi'ningo engo syafisyikuji ole nolikutoho. Nakwo peho wosopayo wonantanto. Sekwo sekwoe a'apahomne'no huno pi'ningo engo syafisyikuji ole nolikutoho. Ngko nje a'apahomo peho wekojisyahinimonnto. Ose

syafisyikutoho. ²³Hwapingoso nakwo peho'ne humolawotowono. Wosopayo'netaho. Hwapife'netaho. O'o, oso'ne'maho. ²⁴Sekwo yihufo'ne fisafihupmno. Hofiko wopuyo huliwo'ningkohoho'maho. Hofiko wopayo mehu'meesyiwo'ningkohoho'maho. Hofiko wopayo angoso yo'mayo ho'nasiyo'ne ango hi'njo'maho. I oso'no Anitu kako hofikimo wosopayo yo'mayoso uyiwo'ningkohoho. Sekwo hwe moya'mi soku Anitu kako sekumo sehononteso sekwo yihufo somo yakolo'nnyo kuyoho. ²⁵Hwe fihwo sekumta'ni kako huno pi'ningo pi'ningo syafisyihwosi nje soswo sawemo umokinimne'no yohono lososo ne umo'nimontolo. Awonoho. ²⁶I sekwo oso we'e hiso ifitneso hopoenohini mmo'nyohwasi'manji sekwo nom'ne yo'mayo pi'ningo engo somne'no huno pi'ningo pi'ningo peho'ne syofisyalokwofo. ²⁷Sekwo wokoso fofu so'no huno fisafihupmno. Hofiko yo'mayo syoho anefoho. Hofiko he yo'mayoso mojiyofiwo'ningkiyohofo. I oso'no ole waselimonne'no yohono. Hohonta hwe engo Soulomoun hamniyoho hwapingo'njo sohwo kako kakoe hwapife wonyoangkafo yo'mayo wokoso na'nohino so'nji inonteso kako olo wokoso fofu we'e somo muyakolofonehoho. ²⁸Ou oso wokoso fofu sikuno fihumo syohopo lohofososo mo'ningkanta a'amu nolofekuji tohomo wolofefantifeho. I oso'no oso wokoso fofu Anitu wonyoangkafo mti'mokuwo'ningkiso somo uhwonontaneso wopingofoho liwo'ningkuhwono. Oseso sekwo soku wokoso fofomo yakolo'nnyo hokumo Anitu kako hofiyo wosemokosyohumamontonoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono we'e'nohinoso peho'no uyalokwofo. ²⁹Oseso sekwo wopayo yo'mayo mijo so'no peho wonantane'nunto Ose syafisyikutoho. Huno pi'ningo pi'ningo seyo'eno. ³⁰A'amu olo hwaho lopo Anitumo miningkayo'njo hofiko yo'mayo yo'mayo mayo'ne huno pi'ningo pi'ningo syafisyiwo'ningkohoho. I oso'no seningkwowho Anitu sohwo kako yo'mayo so'no sekwo umofonyo yahoningkohofoso kako huno nto uyohoho. Kako wopingo wosemokosyohumamontonoho. ³¹Oseso simo'mo sekwo Anitumo enjwa'mo humayo'ne hi semo'ningkuhwoso'no Anitu kako yo'mayo yo'mayo umofonyo ifijoso wosejapmmontonoho.

Ahwomomjo ho'yango wojo so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 6:19-21)

³²Nje yahu mehomi soku sekwo yo'mayo so'no iyoho seningkuhwoloho. Anitu kako kakimo enjwa'mo humayo'ne mesehumajiyo'neso hungkuno nto mtito'mentisofoho. Anitu kako sekumo semokosyohumayo so'no simeho wopingo umo'nalofoho. ³³Sekwoe ho'yango yo'mayoso a'amu mpe waselohopife. Sekwo oso hamniyoho hiso a'amu umofonyo iyo somo uyimno. Ose ifijo so'no sekwoe ho'yango neso ahwomomo weho. Ahwomomjo ho'yango wonyo mmo'nonehoho. Oso'no sekwo sekwoe ho'yango engo ahwomomo fohu'meehumno. Oso hopo sopenjo

ho'yangoso mpo'naofe'nefoho. A'amu ho'yangango hufo iyoso aneponoho. Namo, mote, yo'mayoso ho'yangomo wonyo mmokonehoho. ³⁴Ango jije ho'yangango yo'mayo wopingo wojo sopo jije simeho hi oso hopo weho.

Hwe engo sohumne'no ito'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

³⁵Sekwo sekwoe he ito'no yofikuji sikiloho mongkujikuji ito'no fesyohumamno. ³⁶Ose ifijo'manji sekwo olo pa'nyo wohontohumantifeho. A'amufe hwe engo sohwo kako ape mayo'ne wopayo iloho engo somta'ni asomo poso sohonta kako hoku'yopo hwaningo fonjihwoso'no syoho ulohofiyo sohwa hano komo'no wohwosampitimantifeho. ³⁷Oso syoho ulohofiyo huhwo sohwa hofiko saho mofosyawoso uyantifeho. O'o, hofiko hofikoe hwe engo sohumne'no yo'mayo ito'no esyohumentaningkuji hwe engo sohwo poso sohonta hofiko simonyo engo uyantifeho. Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako uhwonososo yo'mayo ito'no esyohumayo somo uhwoningkuhwosi kako huhwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo wopayo niwo'ningkohoho epohumayo sopo uhmajihwosi kako wopayo uyimontonoho. ³⁸I kako sikwo'miyo kuntoliyopo poso'manji u kako yihufu yoka simo'mjo ho'niwo'ningkiso so'nji poso'manji kako kakoe syoho ulohofiyo sohwo uhwonososo hofiko saho mofosyowentaningkuji uhwoningkuhwoso'no hofiko simonyo uyantifeho. ³⁹Hwe engo sohwo kako asomo pe-e'ne mofehi'nyo simo'me so'no huno ito'no seyoso'manji sekwo hopi'nonohino soku ito'no wesyohumantifeho. U, oso hopaso hwe anga mokosyohumayo sohwo kako nom'ne a'amu kakoe anga hopo sopo nta'ni yo'mayo hufo woma'mo lonteso'no sikuno huno uyontentesi kakwo'yohwo oso sikuno somne'no hontohumentaningkuhwosi a'amu hufo imojo sohwo kako yo'mayoso momahwonesohilo. ⁴⁰Oseso sekwo soku sikuno engolopohamo ito'no fesyohumantokuno. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno sekwo huno mosyofisyomokosyohumentaningkuji asomo wapmmonnoho. Ose ulimentisofoho.

Syoho ulohofiyo wopingo sohwo'nji wonyo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 24:45-51)

⁴¹Pita ose upa'nonto Jisasimo ulimento, Hwe engofo, oso pahnnimo hungkuno nalohinoso nakumnohini lonalohino. Hwe moyami hopi'nonohino'nyumo lonalohino. ⁴²⁻⁴³Ose ulohoningkahoningki Jisas kako nom'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hungkuno selalokwe loso olo humnefoho. A'amu fihwo huno wopingo'njo sohwo kakoe hwe engo sohwo osohumo nom'ne syoho ulohofiyo sohwo umokosyohumayo syohoso uyahoningkuhwosi syoho hiso ito'no inyo sohumne'no selalokweno. Oso hwe engo huhwo sohwo kako asomo

pihwosi uhwonososo kakoe syoho ulohofiyo sohwamo mokosyohumayo syoho'njo sohwo wosopayo uyontaníngkuhwosi uhwoníngkuhwoso'no oso syoho ulohofiyo sohwo simonyo uyimontonoho. ⁴⁴Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe yo'mayo hopi'nonohinoso oso syoho ulohofiyo huhwo sohmo enjwa'mo woho'nahumontonoho. ⁴⁵I oso'no oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo kako huno ole wosyafihu'montonoho. Nje hwe engo sohwo kako asomo komo'no maponehoho. Ose syafisyihwosi'manji kako nom'ne syoho ulohofiyo hwe moya'mi sofanjimo ikujoho fonjomasoso kako yo'mayo wosopayo toho'nohini níngkuhwosi kako mijo yokumpohn'nyo níngkuhwosi wonilohofao'montonoho. ⁴⁶Syoho ulohofiyo sohwo ose yoso'manji kakoe hwe engo sohwo sikuno fihumo syoho ulohofiyo sohwo kako huno mosyofisiyo'njo yo'mayo ito'no mesyohontohumentaníngkuhwosi asomo wapmmontonoho. Oso hwe engo sohwo kako syoho ulohofiyo huhwo sohmo tohino engo uyihwosi a'amu kakoe hungkunomo haloho maposo'njo sopo uhumati'montonoho.

⁴⁷Syoho ulohofiyo sohwo kakoe hwe engo yo'mayo syoho yone'ento ulisoso kako huno ko uyahoníngkuhwosi hungkuno homo somo miníngkayo'njo yo'mayoso ito'no mesyohumayo'njo oso hwe huhwo sohwo tohino engo woma'montonoho. ⁴⁸Syoho ulohofiyo nom'nehwo kakwo'yohwo sohwoe huno somo huno muyo'njo so'no kako yahino wonyo ko ihwosi kakune'no huno mosyafisiyo'njo yososo kakwo'yohwo sohwo tohino we'e'nohini uyonefoho. Anítuye syoho ulohofiyo fisomo yo'mayo wopíngo pi'ningo engo u'mante so'no kako Anítumne'no syoho pi'ningo engo uyono. A'amu yo'mayo yo'mayo pi'ningo engo mokosyohumunyo sohwo Anitu kako osohumo nom'ne a'amumo ufo'mayo'ne yo'mayo so'no jomo ulimontonoho.

Jisas kako nakwoe hwahopo pmmentiso

so'no a'amu wohotitofantifeho.

(Matíyu 10:34-36)

⁴⁹Ngko olo hwaho lopo ahwomo mta'ango toho womotapmmo lonji pm'mentohe hwo'nyoho. Oso toho hiso olohonta sijontentesi wopíngo'nesohilo. ⁵⁰Oso toho hiso mosijontaníngkuhwoso sohonta ngko tohino engo woma'monnoho. Oso tohino engo mayo hiso'no nje hi tango mjonimopihwosi oso tohino moi'wo umo'nosojwao'montonoho. ⁵¹Ole losyonifisyantikwofo. Olo hwaho loponjo ikujoho yo'mayo yahinoso moi'wo esojwafo'ne pmmentiso hweho. Ngkine'no ose losyonifisyantikwofo. O'o, sekwo upa'nimno. Ngko a'amu hotitofa'ne pmmentohe hwo'nyoho. ⁵²Olohontajo'nji hwangku nom'ne'ntnne'no hofíko'montohwa a'amu aho fehohnjo hopi'nonohinoso nohotitofahoníngkuji a'amu hufa'uso siko a'amu hufa'u sihune

sohwafe mangohwa umo'nanjiyoho. I a'amu hufa'u siko ngkimo nningkapohosiso'no oso a'amu hufa'u sihune sohwa sikoe mangohwa umo'nantifeho. ⁵³I kaningkwohwo kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomu ngkine'no ngkilaho walimontonoho. I mu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kona'wohi ngkilaho wantimontonoho. U, a'mu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomufe ape mangohwo umo'nimontonoho. Oso hopaso a'amu pi'ningoso hofiko whotitofantifeho. Ose ulimentisofoho.

Yo'mayo imo'nalokuso so'no huno tipemayo'ne hungkunofoho.
(*Matiyu 16:2-3; Mak 8:11-13*)

⁵⁴Olo hungkuno hilo so'nji a'amu homo somo ulimento, Sekwo mofehi'nyo ikwo'mokuwo'ningkiso sohohtanta'ni himo uhwoningkuji ole wolantifeho. Ifoyo wahu'montonoho. Ose likuji ou, nehopi wahu'montonoho. ⁵⁵U, sekwo ifofo yokumpohn'nyo mongkihnta'ni sopahoningkuhwosi uhwoningkuji ole wolantifeho. Mofehi'nyo yokumpohn'nyo walimontonoho. Ose likuji ou, nehopi walimontonoho. ⁵⁶Sekwo yo'mayo hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji uhwonantifi sekwo huno ito'no syafisyiwo'ningkohoho kuyoho. I oso'no yo'mayo olohonta imo'nalokuso somo ko uhwonantifi sekwo sekwoe yahino wonyo somne'no tohino mayoso'no huno maseyo'njo i'waho ito'no miyalokuyohoho. Hwapingoso peho'neto. Sekwo mango'nohino kuyoho.

A'amu fihwo kako kikumne'no simeho tohino umnosu so'no kiko komo'no simeho wopingo hmmokinyo.
(*Matiyu 5:25-26*)

⁵⁷Sekwo huno wopingo syafisyikujahi yahino ito'nohino somne'no yano milofahinyoso peho'neto. ⁵⁸Hwe fihwo kako kikimo impo'angomo wolintofakohumo lihwoosi ipekumotowahoningkuhwosi honingkanopo humahosisi osopo siko'nohino hungkuno ito'no filinyo. Majo'manji hwe engo hungkuno ito'no mihwajiyi syoho'njo sohwo kako impo'angomo womekumahumati'montonoho. ⁵⁹Ose yoso'manji kiko impo'angoso kunto'no uliko'ma'mne hwosi'maho. O'o, simo'mo kiko jije yahino somne'no yo'mayo hamniyohoso woho'nahumonnoho. Ose ulimentisofoho.

A'amu soku sekwoe honingkanu wonyo somne'no simeho miwolo'mokiyomanji sekwo tikanomo ufitne kuyoho.

13 ¹Oso hohosohonta a'amu fehohnjo hofiko nohumantifi Jisasimo ulimentohofi, A'amu Ngkalilinta'ango fehohnjoso hofiko Anitumne'no yahu fonjokisyosyantankingofi hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwo lihwojahoningki hofiko

a'amu Ngkalilinta'ango somo fonjahumentohofofoho. ²Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ose ntohofo so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Oso a'amu Ngkalilinjo hiso hofikoe honingkano wonyoso nom'ne a'amu Ngkalilinta'ango somo yakolo'nnyo so'no oso tango mikunimposo tipema'mentohofofoho. Ose losyofisyalokwofo. ³O'o, sekwo ose syafisyikutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mkinjaopijo'manji sekwo hopi'nono oso tango hopaso notipemapitnne kuyoho. ⁴I oso ango Silouam sopo a'amu aho hufa'u sife fehohnjoho hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune nohumentaningkofi ango yokintahoponjo sawemo engo sohwo piwasyonto a'amu homo somo kilopo'mentisofoho. Oso hwe moya'mi hofo sofe yahino wonyoso Jelusalemjo a'amu somo yakolo'nnyo so'no huno losyofisyalokwofo. ⁵O'o, oso'ne'maho. Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofikujii Anitumne simeho miwolo'mo kiyomanji sekwo hopi'nono oso tango hiso pa'nyoso notipemapitnne kuyoho.

Iyo ipisayo ito'no minto'niwo'ningkiso so'no pahnnimo hungkunofoho.

⁶Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kakoe impojohopo iyo ikwongo hulimentiso so'no kako ikwonjayo ne into'nyo so'no wonyopi uhwonomahoso imojofoho. ⁷Oseso kako syoho mokosyohumayo sohumo ulimento, Kiko upa'nyo. Soswo hufa'u sihune ngko oso ikwonjayo hiso womjimonji potnneso huno uhwonapiwo'ningkohefoho. Oseso oso iyo huhwo sohwo olohonta kiko mingo filofeefo. Kako hwahomjo afofo siki mayoso wopingo'maho. ⁸Ose ulahoningki syoho mokosyohumayo sohwo ulimento, Hwe engofo, olo iyo huhwo lohwo sohwo olo soswo lohomo walohofono. Hwangku ngko kakoe pmpongomo mno iji'mo yahwoyoho ko'meehm'me'no ne ito'no unto'nimontolikeno. ⁹Nom'ne soswomo ne minto'ningkuhwosi wopingofoho. Awo'manji ngko wolofeeo'monnoho. Jisas kako oso pahnnimo hungkunoso ulimentisofoho.

Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako a'mu fisimo wopingo umokumentisofoho.

¹⁰Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako tajo ango we'e somo hwe moya'mimo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ¹¹Oso tajo ango homo somo a'mu fisi towahuno wonyo ehuhnamo'nnyosi kako mnokino'nji ne'no nohumentaningki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune uyakolo'mentiso so'no kakoe hohujoso fahulo'mojiyoho. Oseso kako ito'no likofohumayoso miyommojofoho. ¹²Jisas kako a'mu hisimo uhwononto joho lutimanto

ulimento, A'mu losiyo ngko jije mnokino engo kiwo'ningkiso somta'ni nto isihutofokumahono. ¹³Ose ulonto Jisas kako a'mu hisimo aho kisuhumentisoso a'mu hisiye hohujo fahulo'nnyoso nihu'no komo'no ito'no mulohokumentisofoho. Jisas kako a'mu simo wopingo ose umokahoningki a'mu hisi kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho.

¹⁴Oso sikuno iyoho humayo homo somo Jisas kako a'mu simo wopingo imokumentiso so'no hwe engo oso tajo ango we'e somo mokosyohumayo sohwo kako simeho tohino umningkahoningki a'amu pi'ningo engo somo ulimento, Sikuno aho fehohnjo hopi'nono aho nom'ne mta'ni anga'nohino somo yo'mayo syoho iyo'ne sikunofoho. Sekwo soku a'amu sohwo wopingo wonamokife likuji'manji sekwo soku sikuno syoho iyo somo hm'mofapmno. Sekwoe a'apaho wopingo semokiyo'ne sikuno iyoho humayo losomo nopikutoho. ¹⁵Ose ulahoningki Jisas ulimento, Sekwo mango'nohino liwo'ningkohofu kuyoho. Sikuno iyoho humayo homo somo sekwo sekwoe yahu somo hofikoe ango somta'ni mawentifi mijomne'no ipemotapiwo'ningkohofu kuyoho. ¹⁶Oseso ngko olo Apilohamiye imu simo Seteniye towahunoso kakimo ne'no ehuhnnaofontaningki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune uyakolo'nnyo simo olo sikuno iyoho humayo lomo wopingo umokoheso wonyotaho. ¹⁷Jisas ose ulahoningki Jisasiye mango sohwa upa'nontifi wonimango engo unimentisofoho. I hwe moya'mi pi'ningoso hofiko yo'mayo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no simonyo imentohofoho.

Anitumo enjwa'mo humayo'ne pahnnimo hungkunoso hufa'uyoho.

(Matiyu 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸Jisas kako pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento, Anitumo enjwa'mo humayo yahinoso peho pa'nyoto. Ngko yamofoso pehomne'no esetihwamnehono. ¹⁹Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe *masitet*. Kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, nihu'no we'efoho. Hwe fihwo oso we'e hiso kakoe syohopo hulahoningki engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sopenjo somo yakolonoho. Engo imo'ningkahoningki yihufoso nopontifi kakoe pamo sopo hofikoe aifo syontifi osopo kehumawo'ningkohofoho.

²⁰Ose ulonto ole ulimento, Pahnnimo hungkuno nom'ne Anitumo enjwa'mo humayo yahino so'no ngko yamofoso pehomo esetihwamnehono. ²¹Oso hiso olo pa'nyofoho. A'mu fisi kako wosopayo *polowa*'nji oso wosopayo *polowa* homo somo engo imokiyo'ne hwamno pa'nyo kakoe yofe *yis*, oso'nji iwolo'mokososo oso *polowa* hiso engo umo'nimontonoho.

Anitumo u'mayo'ne hoku'yo we'e so'no pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 7:13-14, 21-23)

²²Jisas kako Jerusalemne wasimonto imentisoso honingkano momingo somo ango pone mjamolimohnyo sopenjo a'amu somo kakoe hungkuno

lutihwamosimentisofoho. ²³Oso hohosohonta hwe fihwo ulimento, Hwe Engofo, A'amu Anitumo u'mayo'neso a'amu anga'no anga'no sifitnnetaho. Hopi'nono sifitnnetaho. ²⁴Ose ulahoningkahoningki Jisas ulimento, Anitumo u'mayo'ne hoku'yoso we'efoho. I sekwo oso hoku'yo we'e homo somo syuyo'ne syoho yokino fiyoho'nimno. Hwapingo so'no yolohoso waselimonne'no yohono. A'amu pi'ningo engoso hofiko oso hoku'yo homo somo woswano lifijoso hofiko yamofo ko ifijoso hofiko hopo'maho. ²⁵Hwangku oso ango homo somjo kakwo'yohwo sohwo nolikafihwosi hoku'yo we'e homo somo wopijwahumontonoho. Nihu'nahone nto pijwasyihwoso'no sekwo mempo hohnta'ni lohofikuji hoku'yopo hwaningo fonjikuji joho ole ulifitnnefoho. Hwe Engofo, hoku'yo fonehwosampofa. Ose ulifijoso kako ole waselimonthonoho. Sekwo nti'mta'ango kulo. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. ²⁶Ose selihwoso'no sekwo ole ulifitnnefoho. Nakwo kiko'nji wopayo'nji mijo'nji nimentihwone lokono. Kiko nakwoe honingkanopo lohofonji nakumo hungkuno lonetihwamentohino lokono. ²⁷Ose ulahoningkuji kako apa'no ole waselimonthonoho. Sekwo nti'mta'ango kulo. Ngko sekune'no huno maniyohoyohoho. Sekwo honingkanono wonyo yiwo'ningkohoho kuyoho. Sekwo ngkimo i'waho ntahopmno. Sekwo mpanimno. ²⁸Ose selihwosi kako sekumo wae yasemofihwoso'no sekwo mempo hohnta'ni humafikuji uhwonifijoso a'amu Anitumo enjwa'mo humalofoso Apiloham, Aisak, Jekoup sohwanji a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwanjimo wosyihwonihwojowantifeho. Sekwo ose uhwoninguji sekwo hulinkwajingo ifaloho'ningkuji humotaho engo lifitne kuyoho. ²⁹Hwe moya'mi hofiko mofehi'nyo si'mofapiso mta'ni sahopikuji mofehi'nyo ningku'niwo'ningkiso mta'ni u'mofapikuji a'amu yaposiyo yohosi yohohnta'ni i'mofapikuji hofiko Anitumo enjwa'mo nohumafikuji Anituye angomo wosopayo nifitnnefoho. ³⁰Oso hohosohonta a'amu fehohnjo somne'no sitofo uliwo'ningkohofoso hofiko yofe engo womantifeho. I a'amu fehohnjo hofikoe yofe olopo ho'nomawo'ningkohofoso hofiko yofe engo ane pa'nyo wohumantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako ango Jelusalemne'no humotaho limentisofoho.

(Matiyu 23:37-39)

³¹Oso hohosohonta a'amu Falisi fehohnjo sohwa hofiko Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko olo ango lopo uliko'mahoji nom'ne angopono fiwano. Hwe yofe engo'njo Helout sohwo kako kikimo wofonjakohumonto yalofoho. ³²Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo nukuji oso hwe wonyo sohwo, Helout, osohumo ngkine'no ole ulimno. Olohontajo'nji mo'ningkajo'nji ngko a'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nyo somo wae yaohm'mo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumonnoho. No'no mo'ningka sikuno hufa'u sihune sohonta ngko nje syohoso

moi'wo wesojwao'monnoho. ³³Oso'no olohontajo'nji mo'ningkajo'nji ne'no mo'ningkajo'nji nje syoho moi'wo i'mo ngko hano Jelusalemne'no wosyi'mo'monnoho. Hwapingoso a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki lutihwayo sohwaso ango nom'nepo fonjasyiwo'ningkohofopo'maho. O'o, ango Jelusalemnohini fonjasyiwo'ningkohofoponoho.

³⁴U, nje a'amu Jelusalem humamopmmotofo sokunonji olohonta humalofa sokunonji sekwo a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki selimotofa sohwaso fonjasyontifi a'amu sekumo sefo'mayo'ne Anitu uhwojiwo'ningkiso sohwaso sojo'nji fonjiwo'ningkohofa kuyoho. Sikuno pi'ningo engo somo ngko sekumo ole hopa womasemoku'monji imalefoho. Yihufoso hofikoe polonyo somo mihu'mokontifi efemokosyawowo'ningkohofa hopaso ngko sekumo wosemokosyohumamonji ko imaleso sekwo nakwolaho limalofofoho. ³⁵Sekwo upa'nimno. Sekwo ango Jelusalem sopo Anitu kako nto uliko'ma'maho. Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo ngkimo manohonyo'njo ne'no yontaningkuji sikuno pi'ningo woseyakolo'montonoho. Tifi no'mo sekwo nakwo oso a'amu Anitu uhwatimentiso sohumne'no yofe woho'nomano lifijo sohonta sekwo ngkimo apa'no wonehonantifeho.

**Jisas kako a'amu a'apaho engo kamkamnyo
sohumo wopingo umokumentisofoho.**

14 ¹⁻²Sikuno iyoho humayo fihwi Jisas kako hwe fihwoe angomo wopayo nimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu Falisi sohwaso hwe engo hweho. Oso hopo sopo hwe fihwo kako a'apaho engo kamkamnyo sohwo Jisasimo mofonepo humunyo hweho. A'amu Falisi sohwa hofiko Jisas sohwo kako hwe a'apaho wonyo'njo sohumo pipi ulohofone kiyohoho lontifi humuhwontohumantohofofoho. ³Jisas kako oso hwe mnokino'njo sohumo uhwononto kako a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohofa sohwani a'amu Falisi sohwanjimo ulimento, Nakwoe honingkano hungkuno sikuno iyoho humayo somne'no nakwo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyoso wopingotaho. ⁴Ose ulahoningki hofiko mampi'nyo humamentohofofoho. Oseso Jisas kako oso hwe sohwoe ahomo nomanto wopingo umokonto, kakoe ango pone'no uhwatimentisofoho. ⁵Ose ulohofonto kako a'amu nom'ne sohwaso ulimento, Sekwo sikuno iyoho humayo somo syoho miwo'ningkiyohofihwasilaho. I sekwoe hwomutaho yahu mutaho sikuno iyoho humayo somo mijo kilofawoso somo usi'mofawesoso sekwo komo'no ukuji utimantifitaho. Ou, utimantifeho. ⁶Ose ulahoningki hofiko kakimo aku hungkuno mulimmentohofofoho.

A'amu hofikoe yofe monje yahino'ne hungkunofoho.

⁷Jisas kako oso ango hopo sopo nohumanto uhwonimentisoso a'amu fehohnjoso oso ango homo somo swontifi hofiko epohumayo

wopingo'nohini so'no hafihafe tipeehoningkofi uhwononto kako a'amu huhwo sohwanne'no pahnnimo hungkuno ole ulimento, ⁸A'amu fihwo kako ape ma'nyo sponjo wopayo engo so'ne'ne kikine'no johu kilososo kiko nuhuji epohumayo wopingo sopo nohumayo'eno. Kiko epohumayo wopingopo humuso'manji ango kakwo'yohwo sohwo kako nom'ne a'amu jije yofe engo somo kiyakolo'nnyo sohomo johu uloso'manji jije yofe engoso monje weekohumontonoho. ⁹Kiko jije yofe we'e'njo sohwo kiko epohumayo wopingopo kaki'no humentankingkiji kohoningkuhwosi oso ango kakwo'yohwo sohwo kako ole wakilimontonoho. Kiko olo epohumayo wopingo loso olo a'amu lohomo uyo. Ose kilihwoso'no kiko wonimango engo kiningkuhwoso'no momingo so'mjo epohumayo sopo wohumamontnnoho. ¹⁰I hwe fihwo kako kikimo kakoe angomo wosopayo nyo'ne johu kiloso'manji kiko noswohoji epohumayo nihu'no momingo sponjo sopo fosyohumaho. Kiko ose humuso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako kikimo nokohoningkuhwosi ole wakilimontonoho, Nje a'amuhwe, kiko olopo fisohumape. Ose kilihwoso'no oso ango homo somjo a'amu wosopayo nontifijo a'amuso nokohoningkujo'no jije yofe engo umo'nimontonoho. ¹¹A'amu kakoe yofe'nohini ho'noma'niwo'nontososo sohomo Anitu kako monje weehumontonoho. I a'amu kakoe yofe somo monje yahiningkuhwoso sohomo Anitu kako wopingo wonyoangkafo ulohofihwosi kakoe yofeso woho'nima'montonoho.

A'amu jije angomo wopayo nyo'ne johu lutimayo yahino neso olenoho.

¹²Oseso Jisas kakimo wopayo nyo'ne johu lutima'mentiso sohomo ulimento, Kiko a'amumne wosopayo iloho iyo sohonta jije a'amu so'ntnne, jije temtitofo so'ntnne, jije angoponjo a'amu hamniyoho engo'njo so'ntnne'no johu lutimahotoho. Kiko ose isoso nom'ne sikunomo jije wosopayo somne'no hofikoe angomne'no johu kilikuji hofiko aku wokijopantifeho. ¹³O'o, kiko a'amumne'no wosopayo iloho yohojoso kiko a'amu yo'mayo umofonyo inyo so'nji a'amu a'apaho wonyo'njo so'nji sife kokato'nnyo so'nji a'amu timp'i'nyo so'njimo johu lutimahoji uyo. ¹⁴Oso a'amu homo somo hofiko jije wosopayo somne'no aku kijapeso hopenohini'maho. Oseso kiko simonyo uyimonnoho. Hwapingoso a'amu Anituye hungkunomo iningkawentife pe'nimentohofoso likapijo sohonta Anitu kako kikimo jije yahino wopingo somne'no yo'mayo wopingoso nokijaponefoho.

Wopayo engo so'no pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 22:1-10)

¹⁵Oso a'amu Jisasi'njopo wopayo nontaningkofi hwe fihwo nohumanto Jisasiye hungkunomo upa'nonto ulimento, A'amu Anitumo enjwa'mo

humasoso kako Anitu'nji humayo so'no simonyo uyono. ¹⁶Ose ulahoningki Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kako wosopayo engo iloho umonto imentisofoho. Oseso oso sikuno wopayo iloho iyo'ne somo pe-e'ne kako a'amu pi'ningo engo somo joho lutima'mentisofoho. ¹⁷Oso sikuno neso i'mofopahoningki kako kakoe syoho ulohofiyo sohomo lihwojahoningki kako a'amu simo'mo nto lutima'mentiso somo ole ulimento, Sekwo oyonimno. Wosopayoso ito'no nto esyohumantono. ¹⁸Ose ko ulahoningki a'amu anga'no anga'nohinoso mape-e'ne hungkuno ulimentohoho. A'amu anga'no kako ole ulimento, Ngko hwaho songo mpe nto imale hwo'nyoho. Ngko oso homo somo uhwonamne'no yohono. Kiko nje a'amu sohomo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ¹⁹U, nom'nihwo ole ulimento, Ngko *mpulimokau* yahu aho hufa'u hopi'nonohino nje hwaho ijiwolo'mokiyo'no mpo'maeso yamofu uloho'monne'no yohono. Oseso kiko nje a'amuhumo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ²⁰Nom'nihwo ole ulimento, ngko olohonta ape songo mahe sohwo'ni mapmnehono.

²¹Ose ulahoningkofi a'amu syoho ulohofiyo sohwo kakoe hwe engo sohomo hungkuno mopanehwono ulimentohoho so'no ulahoningki hwe engo sohwo simeho tohino umnimentisofoho. Simeho tohino umningkahoningki kako kakoe syoho ulohofiyo sohomo ulimento, Kiko komo'no uhuji oso ango sopenjo honingkano engo sopenjo so'nji honingkano we'e we'e sopenjo so'njimo nje wosopayo nyo'ne joho filutimaho. A'amu yo'mayo umofonyo inyo so'nji a'apaho wonyo'njo so'nji timp'i'nyo so'nji sife wonyo'njo so'njimo lutimahoji nje ango lomo fipemotoswape. ²²Ose ulahoningki syoho ulohofiyo sohwo a'amu homo somo ipemotaponto ulimento, Hwe engofo, jije hungkunomo iningkawenji epohumayo fehohnjoso siki weho.

²³Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Kiko honingkano engo somo uhuji syohoponjo toku'mango somo ku'mokwakuji oso ponjo hwe moya'mi pi'ningo engo somo utimahoji fipemotoswape. Ngko nje ango somo a'amu uhula'mopife nningkohoho. ²⁴Ngko kikimo wakilimo, Oso a'amu ngko simo'mo joho lutima'maleso hofiko nje wosopayoso nihu'no momapitnehoho. Oso pahnnimo hungkunoso Jisas ulimentisofoho.

A'amu fihwo kako Jisasimo uningkamo loso sohwo kako kaki'no huno ito'no ikwesiyafihu lohofihwosi yo'mayo nihu'nahone ho'nasyihwosi

Jisasimo uningkaweno.

(Mak 10:37-38)

²⁵Hwe moya'mi pi'ningo engo hofiko Jisasi'nji hano wentaningkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ulimento, ²⁶A'amu fihwo kako ngkimo wonningkapmmo loso sohwo simo'mo kako huno ito'no uyono. Yo'mayo a'amumo kako simeho uyiwo'ningkisoso kaningkwowho kona'wohi kakoe

ape kakoe mehomi koningkwa'wehwo kaisi i, kakoe wopingo humayo hi oso homo somo kako simeho uyiwo'ningkisoso simeho ntap'wo'ningkiso somo yakolo'nnyo'manji kako nje inomokomoyo imo'nyoso hopo'maho. ²⁷A'amu nje syoho somne'no yo'mayo tango ngkimo ni'mante hopaso u'mayo so'no wopingofoho loso sohwo kako nje inomokomoyo ne umo'nimontonoho. I tango hiso ngkilaho loso'manji kako ngkimo monningkape'njo hweho. Oseso kaki'no kako huno ito'no ukwesiyafisyono.

²⁸Sekwo olo pahnnimo hungkuno so'no fisyafihupmno. A'amu fihwo kako ango sawemo engo wamolimo loso sohwo kako kaki'no nofosyohumawosi oso ango huhwo sohune yo'mayo mpe iyo'ne hamniyoho so'no huno ito'no ukwesiyafihu'montonoho. Olo so'no wosiyafisyono, Nje hamniyoho olo ango lomne'no moi'wo esojwaofoneso hopolikeno. Awo'manji mamolomnehono. ²⁹Kako oso hopa huno mosiyafisiyo'manji kako hwosaho nto wonjososo ango neso moi'wo momolosojwaofe'njo'manji a'amu ango homo somo uhwoningkuji tikafo jikuji sitofo ulantifeho. ³⁰Ole wolantifeho. Oso hwe sohwo kako ango molomo'maso sohwo kako momolosojwamofe hweho.

³¹I nom'ne pahnnimo hungkuno fisyafihupmno. Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako nom'ne hwe engo sohwo wofongki'naho lonto inyo sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesiyafihu'montonoho. I nje a'amu itokuso'njo sohwa *ten tausen* (10,000) hwafoho. I nom'nihwo kakoeso *tiwenti tausen* (20,000) hwafoho. I oso'no nakwo hofiko'nji ikujoho fongki'ningkuhwasi nakwo hofikimo wae weefantantikeno. Hofiko nakumo wenaofantifetikeno. ³²Kako mango sohwo moyakolofone so'no syafisyihwosi kakoe mango sohwa ikanopo nohumentaningkuji a'amu simeho pompengo isyimofone woliawatimontonoho.

³³Oso hopaso a'amu fihwo kako ngkimo wakiningkamo ntoso sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesiyafisyono. Kako yo'mayo yo'mayo mokosyohumayoso Anituyefoho lihwoi kako Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo uyimontonoho. Kako nje inomokomoyo ne hweho.

**A'amu fihwo kako Jisasimo uningkamo loso sohwo kako ajwopo
ikinjaofososo kako olo sa pa'nyo umo'nimontonoho.
(Matiyu 5:13; Mak 9:50)**

³⁴Nakwo wosopayo sa'nji niwo'ningkuhwoneso wopingofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'ningkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wopingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. ³⁵Oso sa hiso nakwo syohopo ho'nosyasyoso hwaho afofo'njo umo'nimontolaho. O'o, sa hiso nihu'nahone siki ho'naofiwo'ningkuhwonefoho. A'amu fihwo nje hungkunomo haloho upa'nimo lihwoi'manji haloho'njo hwo'manji haloho upa'nono.

Yahu imo'naofo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(*Matiyu 18:12-14*)

15 ¹A'amu mta'ni hamniyoho hu'memayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'nji hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nano lontifi kakimo u'ma'mentohofofoho. ²A'amu Falisi sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji ose uhwonontifi Jisasimo sitofo ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu honingkano wonyo imofiwon'ningkohofoho so'nji majopohi'nonto wopayo niwo'ningkiso hweho.

³Jisas oso hiso'no huno uyahoningki olo pahnnimo hungkuno ulimento, ⁴Kiko yahu *sipsip wan hantilet* (100) mokosyohumunyo sohwoosi yahu kenga'no isipeeofihwoso'no kiko oso yahu *nainti-nain* (99) hiso hoja nontaninkuji uliko'mahoji isipeeofoso sohune'no hafihafe wotipmonnoho. Hafihafe ne'nohini tipehoji wotipema'monnoho. ⁵Notipemahoji yahu hiso jije sangopo sa'ni kitofohoji simonyo'nji hofiyo womotawomonnoho. ⁶Kiko jije angopo i'mofahoji jije a'amu so'nji jije a'amu afaponjo so'ntnne'no joho lutimahoji'no hofiko nuhu'mokukujo'no kiko ole ulimontnoho. Nakwo simonyo uyano. Nje yahu *sipsip* isopeeo'maso sohwo nto tipemahono. Ose ulimonnoho.

⁷Jisas ose ulonto ole ulimento, Oso hopaso a'amu *nainti-nain* (99) honingkano wopingo iningkuwo'ningkohofoso hofiko simeho miwolo'mokiyo'njo humentaningkofi a'amu ahwomomjoso uhwonontifi simonyo miyofoho. I oso'no a'amu anga'no honingkano nihu'no wonyo'njoso kako honingkano wonyo homo somo hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simonyo mikunimposo uyantifeho.

Hamniyoho impo'naofo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁸A'mu fisi kako hamniyoho aho hufa'u hopi'nono mokosyohumunyosi kako anga'nohino impo'naofososo kako sikiloho mongkujihwosi angomjo hintalinyo hulijusyihwosi timo ito'no fe'nihwoningkuhwosi ne'no tipemihwosi wotipema'montonoho. ⁹Notipemahwosi kako kakoe a'amu so'nji ango hopo saponjo humawo'ningkohofoho so'njimo joho lutimahwoso'no hofiko kakoe angopo i'mofapikujo'no ole ulimontonoho. Nakwo simonyo uyano. Nje hamniyoho impo'nao'mayoso olohonta ngko tipemanji nje simeho wopingo nimo'ningkohoho.

¹⁰Oso pa'nyoso ngko hungkuno waselimonne'no yohono. A'amu fihwo honingkano wonyo'njo sohwo kako kakoe wonyo somne'no hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simeho uyahoningkuhwosi a'amu ahwomomjoso hofiko simonyo engo uyantifeho.

**Hwomu fihwo kako kaningkwohumo uliko'mayo
so'no pahnnimo hungkunofoho.**

¹¹Jisas ose ulonto nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako hwomu hufa'u'njo hweho. ¹²Aku'mu sohwo kaningkwohumo

ulimento, Mpohwo, yo'mayo ho'yangoso hamniyohoso tifi no'mo ejapmmne'enji elofisasyiwo'ningkinoso njeso olohonta ntape. Ose ulahoningki kaningkwohwo eno ulonto kakoe hwomu hufa'u hwa'une ho'yangoso yano ulofiyonto aku'mu sohomo uyimentisofoho.

¹³ Sikuno we'enehwo memjaofahoningki aku'mu sohwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yango nomihu'mokonto kako ango ikano engo sopone'no umentisofoho. Oso hopo sopo nohumanto nom'ne a'amu'nji syohi'nyo yonto mijo yokumpohn'nyo nonilohofonto kako kakoe a'apahomme'no hamniyoho hopi'nonohinosa hu'meeo'mentisofoho.

¹⁴ Kakoe hamniyoho yo'mayoso nto hu'meeofahoningki oso ango hopo sopo mijoho engo i'mofapmmentisofoho. I'mofopahoningki kako honingkanimentisoso kakoe yo'mayoso huno honingkanimentisofoho.

¹⁵ Ose yonto kako hamniyoho syoho umo lonto tipmmentisoso syoho tipema'mentisofoho. Oso hwaho hopo sopenjo hwe fihwoe yahu somo wosopayo uyo syohoso tipema'mentisofoho. ¹⁶ Kakoe yahu sohwa oso jopahoso menontaningkofi uhwononto kako huno ole syafihu'mento, Ngko huhwo'ni womanimo. Ose syofisyahoningki a'amu kakimo mufo'ma'mentohofoho.

¹⁷ Oso hohosohonta kako huno ito'no ikwesiyafisyonto kakoe hunoso ehohosisyahoningki ole hnnimento, Nje mpohwoe syoho ulohofiyo sohwa wosopayo engo nalokwofo. Ngko kakoe hwomu sohwo'ni olopo nohumanji mijoho we'e mope'nalikuyohono. ¹⁸ Ngkilaho. Ngko nolikahm'mo nje mpohwoepono asomo u'mo ole ulimo, Mpohwo, ngko honingkano wonyo imote so'no ngko Anitu'nji kiko'njimo wonyo seloho'malefoho. ¹⁹ Oseso olohonta ngko hwe wopingo hwoni'maho. Kiko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. O'o, kikimo syoho kilohofiyo hwo'ni manimokufo. ²⁰ Ose hnnonto kako kaningkwohwoepono asomo umentisofoho.

Kaningkwohwo kakoe hwomu nopontaningki ikanopo nta'ni uhwonihwojawento kaningkwohwo kakine'no hitoho ulo'mentisofoho. Oseso kako hano kunto kunto'no nowento kakoe hwomumo kapopotohumo lohofonto hinjoho hu'nimentisofoho. ²¹ Ose ulohofahoningki hwomu sohwo ulimento, Mpohwo, ngko honingkano wonyo imentohe so'no ngko Anitu'nji kiko'njimo wonyo seloho'malefoho. Oseso ngko hwomu wopingo hwoni'maho. Kiko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. ²² Ose ko ulahoningki kaningkwohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo ulimento, Sekwo nowekuji manji'mofo sawemo wonyoangkafoso komo'no motapikuji nje hwomumo ulohofano. Ajo'miyomjo wokoso wonyoangkafoso'nji ulohofano. Sifikwongofosyo'nji ulohofano. ²³ Sekwo *mpulimokau* yahu isiku'nnyo engoso fonjasyikuji iloho eningkuhwasi simonyo uyano. ²⁴ Hwapingoso olo nje hwomu lohwo kako poyo nto pe'nimentononji yiwo'ningkohe sohwo olohonta kako

apa'no songo i'mofapohoho. Kako nto isipeeo'maso sohwo ngko apa'no tipemahono. Ose ulahoningki nihu'nahone simonyo ema'mentohofoho.

²⁵Ose yontaningkofi hwomu tisimaso sohwo kako syoho'mo humamentisofoho. Osopo nta'ni kako asomo noponto ango ne so'mo i'mofaponto upa'nimentisoso ta'nji simonyo'nji ho'nowentaningi upa'nimentisofoho. ²⁶Oseso tisimaso sohwo kako syoho ulohofiyo fihumo joho lutimanto ulimento, Hofiko peho yalokwofo. ²⁷Ose ulahoningki ulimento, hningkwa'wehwo sohwo nto i'mofapohoho. Oseso jije mpohwoe *mpulimokau* yahu isiku'nnyo engoso fonjiyontifi simonyo yalokwofo. Hwapingoso hningkwohwo kakoe hwomu huhwo sohomo apa'no mayoso wonyo mmo'nyo'njo ito'no fosyohumayo'nefoho. ²⁸Tisimaso sohwo ose upa'nonto simeho tohino umningkahoningki kako angomo masuyofoho. Oseso kaningkwohwo mempo noswaponto tisimaso sohomo angomo woswapononto hungkuno hofiyo ulimentisofoho. ²⁹Ose ko ulahoningki tisimaso sohwo ulimento, Soswo huhwo huhwi ngko kiko'nji nohumanji kikimo syoho kilohofiyo siki'njo pa'nyo imo'niwo'ningkohe hwo'nyoho. Ngko jije hungkunomo yokumpohn'nyo mmo'nyo kithwayo hwo'nyoho. I oso'no nje a'amu so'nji simonyo niyo'ne kiko yahu *meme* we'eso me aneso ntopahoningkini nje a'amu'nji simonyo nimentihwonetaho. O'o, awonoho. ³⁰I oso'no jije hwomu aku'mu lohwo kako jije hamniyoho ho'yango yo'mayoso hwoya'mi hwa'nte sofamo ihn'nakumo'maho. I olohonta kako apa'no ku'mahoningki kiko simonyo iyo'ne yahu isiku'nnyo me'wampe'njolo fonjiyalokuno.

³¹Ose ulahoningki kaningkwohwo ulimento, Nje hwomu sohwo, sikuno huhwo huhwi nekwo majopohi'niwo'ningkuhwoyo montosa'yoho. Nje yo'mayo hopi'nonohinoso kiko'nefoho. ³²I oso'no hningkwa'wehwo sohwo kako poyo nto pe'nimentononji iwo'ningkohehwo ifiwalofoho. Oseso nakwo simonyo engo ihwasi simeho wopingo'njo wohumano. Kako moi'wo nto imo'nimentiso ko huhwo sohwo nakwo olohonta apa'no tipemahwono. Ose ulimentisofoho.

**Hwe fihwo nom'nihwoe syoho mokosyohumayo so'no
huno'njo sohune'no pahnnimo hungkunofoho.**

16 ¹Jisas kakoe inomokomoyo sohwo pahnnimo hungkuno ole ulimento, Hwe hamniyoho engo'njo sohwo kakoe yo'mayo syoho umokosyohumayo'ne sohwo humunyo hweho. Oso hwe syoho umokosyohumayo huhwo sohune'no a'amu fehohnjo sohwa hwe engo sohomo ole ulimentohofi, Jije syoho kilohofiyo sohwo kako jije hamniyoho yo'mayoso fonifonyo kilohofiwo'ningkiso hweho. ²Ose ulahoningki hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohomo joho lutimanto ulimento, Oso hungkuno kikine'no upa'ningkoheso pipi

imahnne'elo. Kiko nje syoho ntohofiyoso hopoenohini'maho. Jije syoho moi'wonoho. Kiko nje yo'mayo syoho mokosyohumawo'ningkino so'no ngkine'no hungkuno yolohoso iyoswomo mti'mojo.

³Ose ulahoningki hwe huhwo sohwo kako ole hnnimento, Nje hwe engo sohwo kako ngkimo yo'mayo syoho mokosyohumayoso wae weenimo'mte'no yohoho. Ngko pipi imnehono. Nom'ni hwoe syoho tohohmtnno'njo somne'no ulohofiyi so'no yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Ngko nom'ni hwamo wopayo yo'mayo so'ne jomo ujo so'no wonimango'njo hwo'nyoho. ⁴Nje hwe engo ngkimo wae yanimofososo a'amu hofikoe angomo ntimapijo so'no ngko pipi imnehono. Huno pi'ningo syofisikaofonto huno wopingo tipemanto ⁵kako kakoe hwe engo sohwoe yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohofu sohwo joho lutima'mentisofoho. Simo'mjo sohwo u'mahoningki ulimento kiko nje hwe engo sohmta'ni yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uyihneso alalelo. ⁶Ose ulahoningki kako ulimento, Ngko sikili'mijo ipofoso *wan hantilet* (100) siki ma'mentohofu. Ose ulahoningki syoho mokosyohumayo sohwo ulimento, Kiko olopo komo'no foyohumahoji olo iyoswo *wan hantilet* (100) mti'mokinyo lomo *fifiti'*nohini (50) mti'mojo. ⁷Ose ulontaningki nom'nihwo tifi i'mofopahoningki osohumo ulimento, Kiko nje hwe engo sohmta'ni yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uyihneso alalelo. Ose ulahoningki ulimento wopaki'yo *wan hantilet* (100) ma'mentohofu. Ose ulahoningki hwe mokosyohumayo sohwo ulimento, Kiko jije aku uhne so'no iyoswo nomahoji *eti'*nohino (80) mti'mojo. Ose ulimentisofoho.

⁸Oso hwe huhwo sohwo ose imentiso so'no kakoe hwe engo sohwo ole hnnimento, Nje syoho ntohofiyi hwe wonyo sohwo kako huno'njo hweho. Jisas oso pahnnimo hungkuno ulonto, kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, A'amu hwahoponjo yahinomo iningkawowo'ningkohofoso hofiko hofikoe hofiyi humayo so'no yo'mayo ho'yango engo mayo'ne huno'njofoho. Oso huno engo tipemawo'ningkohofoso a'amu Anitumne'no syafisyiwo'ningkohofu sono uyakolo'nnyofoho.

⁹Oseso sekwo sekwoe hamniyoho ho'yango yo'mayo so'nji nom'ni hwamo wopingo'nohini ulohopijoso hwangku sekwoe sikuno moi'wo imo'noso sohonta hamniyoho yo'mayoso uliko'majo sohonta Anitu kako kikimo wokitima'montonoho. Osopo wopingo ne'nohino nohumantohotnnefoho.

¹⁰Kiko yo'mayo we'e sono ito'no mokosyohumayo'manji yo'mayo engo sono ito'no womokosyohumamonnoho. I hwe fihwo kako yo'mayo we'e sono syoho ito'no miyo'manji kako yo'mayo engo homo syoho ito'no miyonehoho. ¹¹Kiko hwahoponjo hamniyoho ho'yango yo'mayo sono ito'no momokosyohumayo'njo isoso ahwomomjo ho'yango neso mokosyohumayo syoho ne tihwo wokijapmmontolo. ¹²Kiko nom'nihwoe

yo'mayo somo ito'no momokosyohumayo'njo isoso kiko'ne ho'yango yo'mayoso tihwo wokijapmmontolo.

¹³Jisas ose ulonto ulimento, Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso hopo'maho. O'o, hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso so'manji syoho ulohofiyoso sohwo kako hwe engo fihumo simeho uyihwosi nom'nihune'no simeho wonyo uyimontonoho. U, anga'nohino sohwoe syoho somne'no hi umo'ningkuhwoso'no nom'nihumne'no ngkilaho unimontonoho. Kiko Anituye syoho so'nji yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji oso hufa'uyo sohwa'umo mokosyohumayoso syoho ito'no mihnehino.

A'amu Anitumo enjwa'mo humayo so'nji a'amu Mousesiye honingkano hungkunomo enjwa'mo humayo so'ntne hungkunofoho.

(Matiyu 11:12-13)

¹⁴A'amu Falisi hofiko hamniyoho'no hi umo'nyo sohwa Jisasiye hungkuno homo somo upa'nontifi hofiko Jisasimne'no simano wonyo ikinontifi sitofo ulimentohofofoho. ¹⁵Jisas hofikimo ulimento, Sekwo a'amufe timopo yahino wopingo'njo hwafoho nalifitne'entifi yahino ito'nohino iwo'ningkohofihwasoho. I oso'no Anitu kako sekwoe simeho mo'mjo so'no huno uyohoho. Sekwo yo'mayo iwo'ningkohofosomo a'amu uhwonontifi sekwoe yofe ko ho'nosemahoningkofi Anitu kako sekwoe simeho mo'mjo so'no huno unyo so'no kako wonyofoho selalofoho.

¹⁶Mousesiye honingkano hungkuno so'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo so'nji ne'no nowentaningki Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo i'mofapmmentisofoho. M'mofape sohonta Anitu kako oso hungkuno simo'mjo somo nningkapifitne'ento limentisofoho. I oso'no Joun i'mofapmmentiso sohonta kako Anitumo enjwa'mo ito'no humayo so'no hungkuno wopingo loma'mentisofoho. Oseso olohonta a'amu pi'ningo engo Anitumo u'mano lontifi mjiyohoto yohotofo ko mjoloho'nimopahoningkofi sekwo a'amu Falisi sohwaso timo'nohino uhwontohumawo'ningkohofohwasoho. ¹⁷Hungkuno songo ko loma'mentisoso nakwoe hwaho'nji ahwomo'nji moi'wo ko imo'ningkuhwosi Anituye honingkano hungkunoso moi'wo mmo'nyo ne'no nowentihwonefoho.

Ape ho'nasiyo yahino so'no Jisas hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 5:31-32; 19:9; Mak 10:11-12)

¹⁸Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasyihwosi nom'ne ape maso sohwo kako ape ito'no mayo honingkano somo mtihupeso sohwo kako ose yososo kako honingkano wonyo'njo hweho. I nomn'ihwo kako ape nom'nihwo ho'nasyoso somo maso sohwo kako huhwo ape ito'no mayo honingkano somo mtihupeso so'no kako huhwo honingkano wonyo'njo hweho. Jisas ose ulimentisofoho.

**Hwe ho'yango engo'njo sohwo'nji Lasalos ho'yango
ane sohwo'njiye hungkunofoho.**

¹⁹Jisas kako ole ulimento, Hwe fihwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yango engo'njo sohwo nohumanto he wopingo wopingo'nohinoso yonto wosopayo wonyoangkafo'nohini nimojo hweho. ²⁰Oso hwe huhwo sohwoe hoku'yo sopo a'amu fehohnjo sohwa hwe ho'yango ane fihumo motasantifi uhumati'motofofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Lasalosiyo. Kakoe a'apaho uyo engo'njo hweho. ²¹Oso hwe hamniyoho engo'njo sohwoe ijempoho sopo nta'ni yo'mayo wosopayo mikufo piwasoyonteso womanimo lonto humamojofoho. Osopo nohumentaningki siwojoso kakoe uyomo melanyo koto'motofofoho.

²²Hwangku sohonta oso hwe ho'yango ane sohwo poyo pe'ningkahoningki a'amu ahwomomjoso utimotasantifi Apiloham'njopo uhumati'mentohofofoho. Hwe ho'yango engo'njo huhwo poyo pe'ningkahoningki a'amu sohwa hwahomo ijopijisyahumentohofofoho. ²³Oso hwe ho'yango engo'njo sohwo kako tikanomo nohumanto a'apaho tohino mikunimposo'nji humanto timo yokintahopo uhwonimentisoso Apiloham kengo nohopo nohumentaningki uhwononto Lasaloso'nji nohumentaningki uhwonimentisofoho. ²⁴Oso hwe ho'yango engo'njo sohwo ose uhwononto johohomo ngkine'no hitoho wakilofono. Kiko Lasalos ngkiyepono filihwajo. Kako nopihwosi kakoe ajo'miyo mijo yomahwosi nje melanyopo ingo wantipeno. Ngko olohonta tohomo humanji tohino engo nimnantofoho. ²⁵Ose ulahoningki Apiloham ulimento, Hwomuhwo, kiko huno wakiyono. Hohonta kiko songo humanji kiko yo'mayo yo'mayo wopingo'nohini tipema'motnno hwosoho. I, Lasalos sohwo kako yo'mayo wonyo'nohino tipema'mojo hweho. I olohonta Lasalos kako wopingo humentaningki kiko tohino'nji fosyohumahnno. ²⁶Oso'nji nom'ne huno ole wakiyono. Nakwo'nji sekwo'nji ajwo lopo Anitu kako momonyo mikunimposo ho'nahumentiso weho. A'amu olo hohnta'ni humalofoso sekuyepono wose'mano likuji oso momonyo somo nomti hupekuji mose'mapitnnehofo. A'amu sekwo'nji humalofoso oso momonyo homo somo nomti hupekuji hofiko nakuyepono mowekapifitnnehofo.

²⁷Ose ulahoningki hwe ho'yango engo'njo sohwo ulimento, Mpohwo hungkuno yokumpohn'nyo wakilimonne'no yohono. Kiko Lasalos sohomo nje mpohwoepono filihwajo. ²⁸Oso hopo sopo nje ningkwahwosa aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa humalofo. Lasalos kako nje a'amu huhwo sohwoamo olo ango tohino'njo lopo i'waho ito'no iyo'no hungkuno yokumpohn'nyo ulono. Hofiko olopo nopifitnnoho. ²⁹Ose ulahoningki Apiloham ulimento, Hofiko Mousesiye hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno

hi'njo hwafoho. Oso hungkuno homo somo haloho upa'nife. ³⁰Ose ulahoningki a'amu ho'yango'njo sohwo ulimento, O'o, Mpohwo Apiloham sohwo, hungkuno homo somo mupa'nifitnnehofo. I oso'no a'amu poyo sohwo songo nolikafihwosi hofikimo u'mahwoso'no hofiko simeho yiwolo'mo kukuji honingkano wonyomo hohujo ukinjaofantifeho. ³¹Ose ulahoningki Apiloham ulimento, Hofiko Mousesiye hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno so'nji mupa'nifijo'manji a'amu poyo fihwo songo likafihwosi u'mahwosi hungkuno ulihwoso'no hofiko kakoe hungkuno homo simeho hi'ntnnono muyifitnnehofo. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyo somo wonyo imokiyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

17 ¹Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, A'amu Anituye hungkunomo simeho uyiwo'ningkohoho somo yo'mayo yahino wonyo yamofo ulohoho'neso nehopi i'mofaponefoho. I'mofapihwoso'no a'amu pi'ningoso wopiwesyantifeho. I oso'no oso a'amu nom'nihwo piwasiyo'ne yamofo ulohofoso sohwo tohino engo manefoho. Oso'no kako huno ito'no wasyofisyono. ²Oso hwe huhwo sohwo kako nje mehomi we'e sohomo yamofo mulohofe'njo sohonta a'amu kakoe ti'wangomo sojo mikunimposo ifakojujukui mijo ayomo ho'naofontifijontesi wopingo'nesohilo. Hwapingoso a'amu nje mehomi lohwo piwasiyo'ne imokoso sohwo tohino mikunimposo manefoho. ³Oso yahino hiso'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. Jije ningkwahwo wonyo kilohoho so'manji kiko oso yahino wonyo somne'no yoka uso. Ulohojo'no kako kakoe yahino wonyo somne'no simeho tango tipemahwosi oso wonyo somo wae yafo so'no kilihwoso'no kiko oso wonyo hiso wae hmmofo. ⁴Sikuno anga'nohino fihumo kako kikimo wonyo ne'no kilohofontaningkuhwosi aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u ko imo'ningkuhwoso'no kako wonyo anga'no anga'no yoso somne'no, Tathwo kiko nje wonyo wae feenimofo, oseso ne'no kilontaningkuhwosi kiko kakoe wonyoso wae ne'no hmmofo.

Simeho hi'ntnnono uyo yahino hungkunofoho.

⁵A'amu Anituye hungkuno lutihumiku'mofo syoho'njo (*apousel*) sohwa Jisasimo ulimentohofi, Nakwo simeho hi'ntnnono kijopalokuhwone somo kiko engo fonamojo. ⁶Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono montopantokuyohoho. Sekwo ngkimo nningkape-eso nihu'no we'e patnnyo uyo pa'ningo'manji sekwo oso iyo ipisayo'njo sohomo ole ulifijoso, Pmpongo hi'nji sokato lohohoho mijo ayo nampo filohofayo. Ose ulifijo'manji iyo huhwo sohwo kako

sekwoe mangomo haloho wasepo'montonoho. I oso'no sekwo ngkimo mo'nningkapohiyohofo. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu syoho ulohofiyofe yahino ito'nohini so'ne hungkunofoho.

⁷Hwe fihwo sekwo'njopo humaso sohwo kako syoho ulohofiyi hi'njo hwo'manji oso syoho ulohofiyi sohwo kako syohopo hwaho mno ijiyotaho, yahu mokosyohumayotaho, u kako moi'wo ihwosi kako kakoe hwe engo sohwo'njopo i'mofaponto kako wopayo mijoho ko uyahoningki kako komo'no humahopihwosi wopayo manonehoho. ⁸O'o, simo'mo kako kakoe hwe engo sohwoe wosopayo ito'no esyohumahwosi kakoe he wopingo ihwosi wosopayo hiso iku'yopo ifosalokumpehwosi hwe engo sohomo wosopayo uyimtonoho. Kakoe hwe engo sohomo wopayo moi'wo kaki'no uyihwosi kako tifi wanimontonoho. ⁹Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyi huhwo sohomo kakoe syoho ito'no imentiso so'no isamoyoka ulimontolaho. O'o, awonoho. Hwapingoso kakoe syoho'nohinofoho lihwosi isamoyoka mujo'njo uyimontonoho. ¹⁰Oseso sekwo hoku yo'mayo hungkuno Anitu seloso somo sekwo ito'no ko iningkafijoso sekwo huno ole fisafihupmno. Nakwo Anituye syoho ulohofiyi hn'nwi nakwo ito'nohinoni'maho. Kakoe syoho iwo'ningkuhwone so'no nakwoe yofe ho'nonemayoso peho'neto. O'o, nakwoe syohofoho.

Hwe aho hufa'u hopi'nono uyo wonyo engo'njo sohwo

Jisas kako wopingo umokumentisofoho.

¹¹Jisas kako Jelusalemne honingkano hwaho Someliya'nji Ngkalili'nji ne'no ajwopo simentisofoho. ¹²Kako ango fipo i'mofopahoningki hwe aho hufa'u hopi'nono uyo wonyo engo'njo sohwa Jisasimo honingkanopo uswo'nimentohofoho. ¹³Hofiko ikanopo lohofontifi Jisasimo joho mohm'no ulimentohofi, Jisas Hwe Engo sohwo, kiko nakumne'no hitoho wakilofono. ¹⁴Ose ulahoningki Jisas hofikimo uhwononto ulimento, Sekwo nukuji a'amu tajo ango syoho'njo sohwo sekwoe a'apaho motakuji utihwamno. Ose ulahoningki haloho'no yontifi hofiko nowentifi hofikoe a'apahoso honingkano ajwopo wopingo umo'nimentisofoho.

¹⁵Hwe fihwo hofiko'njo ajwo sopo humaso sohwo kakoe a'apaho wopingo honingkononto kako Jisasiyepo asomo umentisofoho. Kako mango engo lonto Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. ¹⁶Kako Jisasimo u'manto hwahopo piwasyonto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo simano mongkutofosyohumanto Jisasimo isamoyoka engo ulimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwaho Someliyanta'ango hweho.

¹⁷Jisas osohomo uhwononto ulimento, A'amu aho hufa'u hopi'nono sohwo wopingo umokohono. Kiko'nohini ni'mahinoso nom'nihwa nti'mo humalofo. ¹⁸Olo hwe lohwo kako a'amu Juta hwo'maho. O'o,

temtifofo kengo mta'ango hweho. Kako'nohini Anitumo isamoyoka ujo'ne asomo pisoso peho'neto. ¹⁹Ose lonto ulimento, kiko nolikafohoji mpano. Kiko simeho hi'ntnnono ntapohino so'no jije a'apaho wopingo kumo'ningkohoho. Ose ulimentisofoho.

**Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayoso
u'mofapmmontonoho.**

(Matiyu 24:23-28, 37-41)

²⁰A'amu Falisi fehohnjo sohwa Jisasimo ulimentohofi, Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo emokosyohumayo'ne sikunoso ntohonta u'mofapmmontolo. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayoso a'amu timo'nji muhwonifitnnehofo.

²¹Sekwo ole malifitnnehofo. Ihwoni, Anitu kako kakoe a'amumo emokosyohumayoso olopo weho. U, nampo weho. Ose malifitnnehofo. O'o, Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayoso simeho mo'mo wo'nnnyoponoho. Sekwoe timo'nji muhwonifitnnehofo.

²²Jisas ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Hwangku nom'ne sikuno i'mofapihwoso'no sekwo ole wohnnantifeho. Nakwo oso Hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohmo uhwonontane'no yihwono. Ose ko hningkuji sekwo muhwonifitnnehofo. ²³Oso hohosohonta a'amu fehohnjoso ole woselantifeho, Ihwoni, oso hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohwo oso nampo humaho. U, olopo humaho. Ose selikujo'no sekwo haloho upekutoho. A'amu huhwo sohmo nuhwoningkakutoho. ²⁴Sekwo emta'mingo so'no huno seyohoho. Emta'mingo kako oso nampo nta'ni yonto kako ahwomomo ifehu'mokosyahoningki a'amu hopi'nono timo uhwoniwo'ningkohofohoho. Oso pa'nyoso oso Hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohwo kakoe pe-eso emta'mingo uhwoniwo'ningkuhwone pa'nyoso i'mofapihwoso'no sekwo uhwonifitnnehofo. ²⁵I oso'no simo'mo oso Hwomu huhwo sohwo kako tohino engo umnososo a'amu olohonta humalofoso kakine'no hohujo ukinjimofantifeho.

²⁶Oso a'amu hohonta Niwa'nji humamotofoso kako yofayokinomo humentiso sohonta yo'mayo yahino imotofo pa'ningoso oso Hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohwo poso sohonta a'amu humalofoso uyantifeho.

²⁷Hofiko humamotofoso sohonta hofiko wosopayo'nji mijo'nji nonontifi ape ma'nimotofohoho. Oso yahino hiso ne'no mjimiwentaningkofi Niwa kako yofayokinomo noswahoningki mijo ifofayo engo yonto hwe hwoya'mi hopi'nonohinoso mijo mihulo'mentisofoho.

²⁸Apilohamiye kami Lout sohwo humamojo sohonta a'amu humamentohoho oso hiso pa'nyo imotofohoho. Hofiko nohumantifi yo'mayo wopayo mijo nontifi yo'mayo ho'yango mpe yontifi nom'ni hwamo hamniyoho mayo'ne ho'yango uyontifi hofiko wopayo syoho

yontifi angō molimotofofoho. ²⁹Ose yontaningkofo sohonta Lout kako angō Soutom uliko'manto angō kengopo nowahoningki toho'nji sojo hwoyango hnnyo so'nji ahwomo mta'ni ifoyo hōpa syonto hwe hwoya'mi hopi'nonohino somo wonyo imokumentisofoho. ³⁰A'amu oso pa'ningo yontaningkuji oso hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohwo utihwa'nyopo i'mofape so'no Anitu ujo wehontojwahumontonoho.

³¹Oso sikuno homo somo utihwa'nyopo i'mofaposo sohonta a'amu fihwo kako angkuhwafopo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwoningkuhwosi kakoe angomjo ho'yango yo'mayoso mayoso'no huno mosyafisyonehoho. Oso pa'nyoso hwe fihwo syoho'mo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwoningkuhwosi kakoe angoponjo yo'mayoso mayoso'no huno mosyafisyonehoho. ³²O'o, sekwo Loutiye ape simne'no fisyafihupmno. Kako kakoe angoponjo yo'mayo so'no syafisyonto ikinjao'mentisoso sojo imo'nimentiso somne'no fisyafihupmno.

³³A'amu olo hwaho loponjo humayo somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo kakoe fosyohumayoso moi'wo umo'nimontonoho. A'amu olo hwaho loponjo humayo somo aho mokemokosyohumunyo sohwo kakoe fosyohumayo neso wotipema'monte hweho. ³⁴Ngko waselimonne'no yohono. Sekwo ito'no upa'nimno. Oso sikuno Hwomu sohwo poso sohonta hwe hufa'u hwa'u saho afapo fosyowentaningkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho. ³⁵I a'mu hufa'u fa'u wopayo sihu kolofontaningkohosisi Anitu nom'nimo utimahwosi nom'nisi wohumamontonoho. [³⁶I hwe hufa'u hwa'u syohopo lohofontaningkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho.]

³⁷Jisas ose ulahoningki inomokomoyo sohwa nupa'nontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo ose nalohinoso imo'nyoso ntipō umo'nimontolo. Ose ulahoningkofi Jisas pahnnimo hungkuno ole ulimento, A'amu poyo pe'nyo sohwoe pijafo wo'nyo sopo yihufō aji'mango oso hopo sopo uhu'mokufitnnefoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwa hofiko Mpohumo jomo ne'no ujo'ne pahnnimo hungkuno ulimentisofoho.

18 ¹Jisas kako a'amuso Mpohumo jomo ne'no ulikuji piso'mo'nyo mmunyo'njo iyo'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, ²Ango fipo a'amufe hungkuno mihwajiyo'ne hwe engo sohwo humunyofoho. Kako Anitu sohumne'no iyoho munyo'njo yonto a'amu somne'no hwotoho fewo'ningkiso hweho. ³Oso hopo sopo apiwojo fisi kako humunyoponoho. Sikuno engo sopamo kako oso hwe hungkuno ito'no mihwajiyo iyo sohwoepono piwo'ningkisiyoho. Ole ulimojo, Nje mango sohwa hofiko

ngkimo wonyo wonimokantife'no yalokwofo. Oso'no kiko ngkine'no hungkuno ito'no menihwajo. ⁴Ose ko ulahoningki simo'mo hwe engo huhwo sohwo oso apiwojo simo ufo'mayoso ngkilaho ko lonto tifi no'mo ole syafihu'mento, Ngko Anitumne'no iyoho ko miyonji a'amumne'no huno mosyafisiyo'njo ko yonji ⁵i oseso olo apiwojo losi kako ngkimo ne'no ni'mawo'nyosi syoho engo ntopantokuso so'no ngko kakimo ufo'ma'mo. Kakoe hungkunomo ito'no womihwatimonnoho. Kako ngkimo sikuno huhwo huhwi ni'mawo'nyo ihwosi nje a'apaho wonyo nimokonoho.

⁶Jisas ose ulonto ulimento, Oso hwe engo hungkuno mihwajiyo syoho'njo wonyo sohwoe hungkuno haloho nto upa'ningkohoho so'no sekwo huno fisyafihupmno. ⁷Oso hwe wonyo sohwo ose imentiso so'no sekwo huno pipi seyohoho. Anitu kako kakoe a'amu uhwsopom'mentisoso hofiko kakine'no jomo sikuno huhwo huhwi imingo'nji sikuno'nji uliwo'ningkohoho so'no kako hofikimo momuhwajiyo uyimontolaho. I komo'no womuhwatimontolaho. ⁸Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Anitu kakoe a'amumo komo'no womihwatimontonoho. I oso'no oso Hwomu Anitu nihwsopom'mentiso sohwo'ni nopm'mo a'amu ngkine'no simeho hi'ntnnono ntopontaningkujo wasehonimonntaho.

Hwe Falisi sohwo'nji hwe nom'ne hamniyoho mayo syoho'njo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.

⁹A'amu fehohnjo hofiko hofikoe yahino wopingo somne'no hofikoe yofe ho'noma'nontifi a'amu nom'ne sohwanne'no wonyofoho liwo'ningkohoho somne'no Jisas kako olo pahnnimo hungkunolo ulimento, ¹⁰Hwe hufa'u hwa'u siko Anitumo jomo ulaho lonji Anituye tajo ango engo somo humentisiyefoho. Hwe fihwo kako a'amu Falisi hweho. Nom'nihwo kako hamniyoho mayo syoho'njo hweho. ¹¹A'amu Falisi huhwo sohwo kako nolohofonto kakoe simeho mo'mo ole hnnimento, Mpohwo Anitu, ngko nom'ne a'amu pa'nyo hwoni'maho. Oso'no ngko isamayoka kilalokweno. Hofiko yo'mayo hufo yontifi yo'mayo yahino ito'nohino somo miyontifi hofiko ape ito'no ma'nyo honingkano somo mtihupewo'ningkohofihwafoho. Ngko oso pa'nyo hwoni'maho. I ngko olo hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo pa'nyo hwoni'maho. ¹²O'o, ngko Sante huhwo huhwi sikuno hufa'u somo ngko wopayo manyo'njo humawo'ningkohe hwo'nyoho. Yo'mayo hopi'nonohino nomantnneso ngko aho hofohu'nono hopi'nonohinoso mtihupo mtihupe lohofonji kenga'no kikine'no ho'nakisyiwo'ningkohe hwo'nyoho.

¹³Ose ulontaningki oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako kengopo lohofonto kako ahwomomo timo uhwonyoso wonimango'no ingku'no humanto kakoe swokinopo hwaningo pohn'nonto ulimento, Anitu ngko hwe wonyo sohwo'nne'no kiko hitoho wakilofono.

¹⁴ Jisas oso pahnnimo hungkuno ulonto a'amu homo somo ole ulimento, Ngko waselimonne'no yohono. Oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako Anitumo ose ulimentiso so'no Anitu kako uhwononto hwe wopingo hweho ulahoningki hwe huhwo sohwo kako kakoe ango pone'no asomo umentisofoho. I oso a'amu nom'ne Falisi sohwo ose'njo hwo'maho. O'o, a'amu kakoe yofe ho'noma'niwo'ningkiso sohumo Anitu kako monje uloho'montonoho. I oso'no a'amu kako kakoe yofe monje yahinuwo'ningkiso sohwoe yofeso Anitu kako woho'nima'montonoho.

Jisas kako mehomi we'e somo Anitu kako wopingo ulohofone jomo ulonto mnokinopo aho ulonjimokumentisofoho.

(Matiyu 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ A'amu pi'ningo engoso hofiko hofikoe mehomi we'e somo Jisas mnokinopo aho ulonjimokonontifi motapmmntohofofoho. I oso'no Jisasiye inomokomoyo sohwa hofikimo ose uhwonontifi yoka ulimentohofofoho. ¹⁶ Yoka ulahoningkofi Jisas kako mehomi somo johu lutimanto inomokomoyo sohwo ole ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofiko ngkiye pono wapife. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'nifijo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo ito'no wohumantifeho. ¹⁷ I hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyo'njo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Nihu'no awonoho.

Hwe yofe engo'njo yo'mayo ho'yango somo aho yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkiso sohwoe hungkunofoho.

(Matiyu 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Hwe fihwo yofe engo'njo sohwo kako Jisasimo ole ulimento, Kiko Anituye yahino netihwawo'ningkohino wopingo hwasoho. Ngko engolopohamo songo ne'no humayo yahinoso pipi tipema'mnehono. ¹⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko wopingo hwasoho eso peho'ne ntohino. Anitu kako'nohini wopingo hweho. ²⁰ Kiko honingkanu hungkuno so'no huno moi'wonoho. Ole nalohi, Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtihuposo'eno. Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kiko jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi finingkayo. ²¹ Ose ulahoningki hwe yofe engo'njo sohwo ole ulimento, Ngko hungkuno homo somo upa'nimopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose nohini iningkowalokweno. ²² Jisas oso hungkuno upa'nonto ole ulimento, Yahino anga'nohino somne'no kiko umofonyo yalokuno. Ole fiyo. Kiko jije ho'yango yo'mayoso a'amu mpe kilohofikujo'no kiko oso hamniyohoso nomahoji a'amu ho'yango ane somo yano ulofiyo. Kiko ose isoso kiko ahwomomjo

ho'yangano neso woma'monnoho. Ose yohoji kiko ngkimo tifi nningkape. ²³Ose ulahoningki hwe engo huhwo sohwo kako nupa'nonto simeho tango umentisofoho. Hwapingoso kako hamniyoho ho'yangano yo'mayoso mikunimposo'njo hweho.

²⁴Jisas kako oso hwe huhwo sohwoe simeho tango uhwononto nom'ne a'amu somo ulimento, A'amu hamniyoho yo'mayo ho'yangano aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'ningkohofoso hofiko Anitumo enjwa'mo humayo'neso syoho engo ifitnefoho. ²⁵Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwoosi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyoso hwe ho'yangano hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantoso sohwo Anitumo enjwa'mo wohumamo lihwoosi yososo hopo'maho. O'o, kako yahu sohwo yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwoosi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yangano engo'njo sohwo oseno yonefoho. ²⁶Ose ulahoningki oso a'amu oso hungkuno hiso upa'nimentohofoso so'no hofiko yomo yontifi ole ulohonimentohofi, Ose'manji a'amu Anitu'nji angono wopingo sopo songo ne'no humayo'neso tihwo woma'montolo. ²⁷Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Yo'mayo hopi'nono a'amu miyiwo'ningkiyohofoso Anitu yososo hoponoho.

²⁸Ose ulahoningki Pita ulimento, Nakwo nakwoe angopo yo'mayo yo'mayoso uliko'mentani kikimo kiningkopalokuhwono. ²⁹Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu hofiko Anitumo enjwa'mo wohumano hnnontife so'no hofiko hofikoe angono nji ape'nji hamningkwa'wehwosanji, kaningkwohwo'ya'u'nji kakoe mehomi'nji uliko'mapijo so'no ³⁰Anitu kako hofiko ose uliko'mapijososo hofikimo yo'mayoso pi'ningo engo aku uyihwoosi tifi no'mo kako hofikimo songo ne'no humayoso uyonefoho.

Jisas kako poyo imo'ningkuhwosi apa'no songo likafone so'no hungkuno ulimentisoso hufa'u sihune imo'nimentisofoho.

(Matiyu 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwo lutimantoso ulimento, Upa'nimno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosontane'no yihwono. Oso hopo sopo yo'mayo hungkuno Anitu a'amumo uyahoningki limotofo sohwo ngko oso Hwomu Anitu nihwosopo'mentiso sohwo'nne'no mti'mokumentohofoso olohonta ne umo'nimontonoho. ³²Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofiko ngkimo a'amu temtitofo kengo sofe ahomo ho'nanihufitnefoho. Hofiko ngkimo sitofo ntikuji ngkimo wonyo tohofikuji memijo niyati'mopitnefoho. ³³Hofiko ngkimo impojonyo nifonjikuji wofonjonisyantifeho. Nofonjonisyikujo'no sikuno hufa'u sihune memjanimofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho. ³⁴Ose ulahoningki inomokomoyo sohwo oso hungkuno somne'no huno mumentisofoho. Hungkuno hwapingo

ne so'no huno muyahoningki hnnimentohofi, Olo hungkuno loso fahosihwoyo hungkuno konelalofoho. Ose hnnontifi hofikoe hunoso mehohosusihumentisofoho.

Jisas a'amu timp'i'nyo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Jisas kako ango Jelikou mofonepo i'mofiwahoningki hwe timp'i'nyo sohwo oso honingkano momingopo humanto a'amu mta'ni hamniyoho yo'mayoso woloma'mo lonto joho humalisofoho. ³⁶ Osopo humanto upa'nimentisoso a'amu pi'ningo engo ntohumpotopahoningkofi upa'nonto a'amu kako'njopo solohofamentohofoso somo ulimento, Hofiko peho yalokwofo. ³⁷ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo kako posalofoho. ³⁸ Ose ulahoningkofi kako joho mohm'no ulimento, Jisas, Ntefitiye Imu sohwo, kiko ngkine'no hitoho wakilofono. ³⁹ Ose ulahoningki a'amu simo'mo sappingmentohofoso hofiko kakimo yoka ulontifi ulimentohofi, Mampi'nyo fosyohumaho. Ose ko ulahoningkofi oso huhwo sohwo joho engo lonto apa'no ulimento, Ntefitiye Imu sohwo, ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁰ Ose ulahoningki Jisas kako nolohofaponto hofikimo ulimento, Oso hwe sohwo ngkiyepono fipemotapmno. Ose ulahoningki oso hwe timp'i'nyo huhwo sohomo mofonepo uhwojowahoningkofi Jisas ulimento, ⁴¹ Ngko kikimo pipi ntohofo kiningkohoho. Ose ulahoningki kako ulimento, Hwe Engofo, ngko apa'no timo wahonimo. ⁴² Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko timo fohonyo. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no jije simeho hi'ntnnonohinoso wopingo kumokohoho. ⁴³ Jisas ose ulahoningki hwe huhwo sohwo timo komo'no hononto Jisasimo iningkawento Anitumo isamoyoka engo ulimentisofoho. Hwe hwoya'mi ose uhwonontifi hofiko hopi'nonohinoso Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho.

Sakiyosiye hungkunofoho.

19 ¹ Jisas kako ango Jelikou sopo noswonto nom'ne ango pone'ento angkuhwafo ajwo sopo pasimentisofoho. ² Hwe fihwo kakoe yofe Sakiyos sohwo humunyoponoho. Kako hwe mnokino engo'njo hamniyoho mayo syoho'njo sohwo hamniyoho engo'njo hweho. ³ Kako Jisasimo uhwonimo lonto ko imentisoso hwe moya'mi pi'ningo engo hwe tifo huhwo sohomo hoholo hoholofo ulohofahoningkofi kako Jisasimo muhwoyoni'nyo yonto ⁴ kako a'amu pi'ningo homo somo nuyakolofonto hano kunto kunto'no fekwasi lohofonto iyo milontontanyomo kotasonto Jisas olopo pihwoso'no uhwonimo lonto humokehumantisofoho. ⁵ Jisas oso hopo sopo i'mofawento timo yokintahopo uhwoningsisoso Sakiyos nohumentaningki uhwononto ulimento, Sakiyos, kiko komo'no fikitape. Ngko olohonta jije angomo wohumamonne'no yohono. ⁶ Ose ulahoningki

Sakiyos kako komo'no welikofapi lohofonto simonyo yonto Jisasimo utimanto kakoe angomne'no ipemotawomentisofoho. ⁷Hwe moya'mi ose ipemotawahoningki uhwonontifi sitofo ole mjalimimentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu honingkano wonyo'njo lohwoe angomo wofosyawomonte'no yohoho.

⁸Sakiyos kako Jisasi'njopo lohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko upa'nyo. Nje hamniyoho yo'mayo ho'yango so'nji ajwopo hotitohm'mo fehohnjo ngko mokosyohumahm'mo fehohnjo ngko a'amu umofonyo yalokwofo somo uyimonnoho. U, ngko a'amu fihumo hwasyo hungkuno lutima'mentohe'manji olohumo ngko hwasyo hungkuno lutima'mentohe so'no yo'mayoso kakimo osofosofahu'no uyimonnoho. ⁹Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ose lohino so'no nakwo huno ole nayohoho. Olo sikuno lomo olo ango lophonjo hwe moya'milofe honingkano wonyo somta'ni Anitu kako hofikimo nto isihutofomakwoho. Sakiyos huhwo Apilohamiye imu hweho. ¹⁰A'amufe Hwomu sohwo'ni olo a'amu olo pa'nyo wonyo honingkanomo humentaningkuju somne'no notipemahm'mo utimayo'ne pmmentohe hwo'nyoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu syoho ulohofiyo'ningkohoho sohwa hamniyoho ito'no mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 25:14-30)

¹¹Oso hungkuno hiso nto upo'ningkahoningkofi Jisas kako ango Jelusalem mofonepo u'mofapmmonto yahoningki a'amu hopo soponjoso ole syafihu'mentohofi, Oso sikuno Anitu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo somo utihwa'nyopo ujo wehontojwahumonte'no yohoho. Ose syafihu'mentohoho so'no Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ulimento, ¹²Hwe engo fihwo kako ango ikano fipo uhwosi osopo a'amumo mokosyohumayo'ne yofe engo mahwosi kakoe angopo asomo wapmmontonoho. ¹³Oso hwe huhwo sohwo kako ango ikanopo wamonto imentiso sohonta kako kakoe syoho ulohofiyo aho hufa'u hopi'nonohino sohwo joho lutimanto hamniyoho aho sife hopi'nono kina aho sife hopi'nono kina hu'muyonto ulimento, Sekwo olo hamniyoho sejapohe loso'nji ngko nom'ne angopo nohumentani'mo sekwo nom'ne hamniyoho engo emafikujoso ngko hwangu wopihwonimo. Ose ulimentisofoho.

¹⁴Oso hwe huhwo sohwoe angoponjo a'amu fehohnjoso hofiko kakine'no nakwolaho lontifi kako nto womentisopo hwe fihwamo tifi iningkayo'ne olo hungkuno motayo'ne lihwatimentohofoso olenoho. Olo hwe lohwo nakwoe hwe engo humayoso nakwolaho. ¹⁵Ose ko lihwojahoningkofi hwe huhwo sohwo yofe engo manto hofikimo mokosyohumayo'ne asomo pmmentisofoho. Asomo noponto kako hamniyoho uyohojohamentiso syoho ulohofiyo sohwo hamniyoho alale kema'malofu uhwonimo lonto joho lutima'mentisofoho.

¹⁶ Hwe nom'nehwo simo'mo u'manto ulimento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohino somta'ni ngko *tu hantilet* (200) kina ema'malefoho. ¹⁷ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Kiko syoho nimokosyohumayo wopingo hwasoho. Kiko oso syoho kijapmmentohe somo ito'no mokosyohumamahno so'no ngko syoho engo wokijapmmo. Kiko ango aho hufa'u hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

¹⁸ Ose ulahoningki nom'ne syoho ulohofiyo osofeponjo sohwo u'manto ulimento, Hwe engofo, kiko oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohino somta'ni ngko *wan hantilet* (100) kina ema'malefoho. ¹⁹ Ose ulahoningki hwe engo sohwo ulimento, Ngko kikimo ango aho fehohnjo hopi'nonohinoso mokosyohumuhne'no syoho wokijapmmo.

²⁰ Ose ulahoningki syoho ulohofiyo nom'nehwo u'manto ulimento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohinoso olo'mo weho. Ngko hwapife we'e somo fosyofosyonji hiyaso'mo ho'nahumentohiwojolo'noho. ²¹ Hwapingos ngko jije yahino so'no ngko huno niyohoho. Kiko hwe yokumpohn'nyo hwasoho. Yo'mayo nom'ne a'amu ho'nasyontifeso kiko mawo'ningkino hwasoho. Wosopayo nom'ne a'amu mofontifeso kiko ijiwo'ningkino. Oso'no ngko kikine'no iyoho nningkohoho. ²² Ose ulahoningki hwe engo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyo sohomo ulimento, Kiko syoho nimokosyohumayoso wonyo hwasoho. Kiko nje yahino so'no huno ko kiyahoningki kiko ngkimo ito'no mantoho'mmahno so'no ngko wonyo hwasoho kilalokweno. Ou, nehopi. Ngko hwe yokumpohn'nyo hwo'nyoho. Yo'mayo a'amu ho'nasyontifeso ngko mawo'ningkohono. Wosopayo nom'nihwa hulontife somta'ni ngko ijiwo'ningkohono. ²³ Kiko nje yahino so'no huno ito'no ko kiyahoningki kiko a'amu hamniyoho mokosyohumayo sohware angomo moho'nanisiyoso peho'no imahnnoto. Kiko osopo nje hamniyohoso ho'nasyontentesi ngko asomo pm'mo nje hamniyoho somta'ni nom'ne hamniyoho honje i'mofaposo so'nji nto mahm'mnesohilo. ²⁴ Ose ulonto kako nom'ne a'amu kako'njopo humalohofontohoho sohware ulimento, Sekwo oso aho sife hopi'nono kina olo hwe lohomo uyimentoheso nomafikuji oso hwe *tu hantilet* (200) kina mokosyohumaso sohomo umasimno. [²⁵ Ose ulahoningki hofiko ulimentohofi, Hwe engofo, kako *tu hantilet* (200) kina hi'njo hweho.] ²⁶ Ose ulahoningkofi hwe engo sohwo ulimento, Nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo ito'no upa'nimno. A'amu yo'mayoso ito'no mokosyohumawo'ningkohoho somo ngko yo'mayo nom'neso uyimonnoho. A'amu yo'mayoso ito'no momokosyohumayo'njo yontoso sohuma'ni oso yo'mayo we'e kako mokosyohumasoso ngko woma'monnoho. ²⁷ Ose ulonto ulimento, Nje a'amu fehohnjo olo ango lophonjoso ngko hofikimo umokosyohumayo'neso nakwolaho ntontifi nje mangohwa imo'nalokwofo so'no sekwo oso a'amu somo nutimotapikuji nje timo lopo fonjahumno. Jisas oso pahnnimo hungkunoso ulimentisofoho.

Jisas kako ango Jelusalem sopone'no hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto humentisofoho.

(*Matiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Joun 12:12-19*)

²⁸ Jisas oso hungkunoso moi'wo ulonto Jisas Jelusalemne honingkano siyo somo kako simo'mo nto simentisomo hofiko tifi iningkasimentohofofoho. ²⁹ Jisas kako oso hwofiki'nyo Oulifino liwo'ningkohofoho sopo ango hufa'u Mpetifase'nji Mpetani'nji mofone sopo nosi'mofonto kakoe inomokomoyo hufa'u sohwa'umo ole lihwatimento, ³⁰ Siko oso ango ne sopo u'mofahusisi siko oso kuso somo noswohosisi timo uhwonisoso ahwomo yahu *toungki* yoka'no ho'nawo'nyoso impe into'nowentaningkuhwosi uhwonanjyoho. Oso yahu songo imo'nimasoso a'amu mokehumentisofoho. Oso yahu hiso fisihutofomotapinyo. ³¹ Siko oso yahu hiso isihutofomahosiso'no a'amuso ole selikuj'o'no siko peho'no isihutofomasiyeto. Ose selikuj'o'no siko ole ulinyo. Nekwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu lohumn'e'no syoho weho, ose ulinyo.

³² Jisas ose lihwojahoningki siko nowenji yo'mayo Jisas luhwatimentisoso tipema'mentisoyefoho. ³³ Siko oso yahu huhwo sohunjo impe itolofontaningki oso yahu hofekwosa sohwa uhwonontifi ulimentohofi, Siko peho uyanjiyo'no itolofalokusiyoye. ³⁴ Ose ulahoningkofi siko ulimentisoye, Nakwoe Hwe Engo kako olo yahu lohuno syoho weho. ³⁵ Ose ulonji siko oso yahu huhwo sohwo'nji Jisasiyepono motasimentisoyefoho. Siko sikoe manji'mofoso yahufe hohujopo pojisyosyahoningki Jisas oso hopo sopo kehumamentisofoho. ³⁶ Noposokehumentisofoho nowentaningki hwe moya'mi hofikoe hwapife Jisas kako hano wene honingkano sopo Jisasiye yofe ho'nomayo'ne hu'meehumentisofofoho. Osopo Jisas kehumantano yahu sohwo hwotoho mjahmmiwomentisofoho. ³⁷ Jisas kako hwofiki'nyo Oulif Jelusalem mofone sopo i'mofaponto oso honingkano monje we sopo hwe moya'mi hofiko Jisasimo inomokoho'nawo'mentohofoso yo'mayo syoho wonyoangkafo Jisas imojo so'no syafisyontifi hofiko simonyo yontifi mango engo lontifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho. ³⁸ Mango mohm'no ole limentohofi,

Olo Hwe lohwo nakumo nemokosyohumayo'ne Anituye

yokumpohn'nyo'nji palokuso lohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako nakwo hwahoponjo hwe moya'mi hn'nne'no simeho wopingo nejahopohoho.

Anitu yokintahopo humaso sohune'no yofe engo woho'nomano.

³⁹ Ose lontaningkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa hwe moya'mi pi'ningo'njo sopo lohofontifi Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso hwe moya'mi kikimo inomokoho'nakuwotofo somo kiko yoka uso. ⁴⁰ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo upa'nimno.

Hungkuno waselimonne'no yohono. Olo a'amulo hofiko mampi'nyo humantifijontentesi olo honingkano loponjo sojolo mango engo likuji nje yofe ho'nonimafikutnnesohilo. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pone engo Jelusalem sopo yo'mayo imo'none so'no humotaho limentisofoho.

⁴¹ Jisas kako Jelusalem u'mofawento pone hopo sopo kako uhwononto humotaho limentisoso ⁴² ole limento, A'amu Jelusalemjjo soku, sekumo ito'no eshumajjiyo'ne yahinoso ko se'mahoningki sekwo hohujo ikinjaofalokwofo. Oso'no yahino wopingo hiso hiyaso'mo wentaningkuhwosi sekwo motipihwonifitnnehofo. ⁴³ Sekwo upa'nimno. Hwangku sikuno nom'ne i'mofaposo somo sekwoe mango sohwa sekumo wosefonjano likuji sekikitofikuji meku'mofasi lohofikuji hofiko tojopo ko'mokwasokuji nolikofaofikuji ⁴⁴ sekwoe angongonjonampekujiji sekwo sekwoe mehomi hi'nji hokunonji nihu'nahone poyo moi'wo imo'nifitnnefoho. Sekwoe sokango so'nji sokilojo so'nji we'e huhwo kihn'naweso mokihn'nawenefoho. Hwapingoso oso sikuno Anitu sefo'mayo'ne se'ma'maso sohonta sekwo yofe mihwofe'njo imalofo kuyoho.

Jisas kako Anituye tajo angongonjo engo somo a'amu yo'mayo ho'yango somta'ni hamniyoho mayo yontaningkofo somo wae yao'mentisofoho.
(*Matiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Joun 2:13-22*)

⁴⁵ Jisas kako Anituye tajo angongonjo engo somo noswonto a'amu ho'yango yo'mayoso hu'meesyontifi hamniyoho mentaningkofo somo wae yaofosyohoso ema'mentisofoho. ⁴⁶ Kako hofikimo ole ulimento, A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofosohwa ole mti'mokumentohofi, Olo nje angongonjo loso Mpohumo jomo ujo'ne angongonjo. I oso'no nje angongonjo loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'ningkohofosohwafe angongonjo hopa imokalokwofo. Ose mti'mokumentohofosohwo ulimentisofoho.

⁴⁷ Ose imo'nimentiso so'no sikuno huhwo huhwi Jisas kako hwe moya'mimo Anituye tajo angongonjo engo somo kakoe hungkuno lutihwamojofoho. A'amu tajo angongonjo syohongonjo yofe engongonjo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Jutafe hwe engongonjo sohwanji hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne honingkano wotipemantife'no imentohofosohwo. ⁴⁸ Ose ko yahoningkofi hwe moya'mi hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nano mjalimumentohofosohwo so'no hwe engongonjo sohwa hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne honingkanoso motipema'mmentohofosohwo.

Hofiko Jisasimo kakoe yokumpohn'nyo hwapingongonjo so'no ulohonimentohofosohwo.

(*Matiyu 21:23-27; Mak 11:27-33*)

20 ¹ Sikuno fihumo Jisas kako Anituye tajo angongonjo engo somo nohumanto hwe moya'mi somo kako Anitumo u'mayo yahino

so'no hungkuno lutihwamentisofoho. A'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamentohoho huno'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ²U'mantifi ulimentohofi, Olo so'no fonaso. Kiko olo syoho iwo'ningkino loso tihwo kilimaso'no iwo'ningkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmas'o'nji iwo'ningkinoto. ³Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko huhwo'ni hungkuno anga'no waselohonimonne'no yohono. Sekwo olo so'no ngkimo ntohoningkoko so'no ngko sekumo waselimonne'no yohono. ⁴Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ma'mentisotaho. Hwahoponjo a'amu mta'ango ma'mentisotaho. ⁵Hofiko ose upa'nontifi ole hnnimentohofi, Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji ole wonalimontonoho. Ose'manji sekwo Jouniye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ⁶I Joun kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo a'amu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji hwe moya'mi upa'ningkuji hofiko sojo wonefonjantifeho. Hwapingoso a'amu loso hofiko huno ole syofisyalokwofo, Anitu kako Jounimo hungkuno uyahoningki nalimentisofoho. ⁷Ose hnnontifi Jisasimo ole ulimentohofi, Nakwo huno monayofoho. Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso nti'mto'angotikeno. ⁸Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'ningkohe hwapingo so'no maselimnehono.

A'amu wonyo ipisayo syoho mokosyohumawo'ningkohoho sohwanne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹Ose ulonto kako olo pahnnimo hungkuno oso a'amu homo somo ulimento, Hwe fihwo kako ipisayo syoho hulimentisofoho. Oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'ningkohoho sohwafe ahomo ho'nasyonto kako ango ikanopo nowento osopo kako ne'no humamojofoho. ¹⁰Osopo nohumanto oso syoho homo somjo ipisayo mayo'ne sikuno i'mofape somo kako kakoe syoho ulohofiyo fihumo ipisayo fehohnjo mayo'ne'ento kako oso a'amu kakoe syoho mokosyohumayo sohwanne u'mahwosi ipisayo mayo'ne lihwatimentisofoho. Oso a'amu syoho mokosyohumayo sohwa syoho ulohofiyo huhwo sohomo ikujoho fonjontifi ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofofoho. ¹¹Osohonta kakwo'yohwo sohwo kako nom'ne syoho ulohofiyo fihumo lihwatimentisofoho. Osohomo hofiko ikujoho fonjontifi yahino wonyo umti'mokontifi ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofofoho. ¹²Kakwo'yohwo kako syoho ulohofiyo hufa'u sihune sohomo lihwojahoningki kako nowento a'amu'njopo i'mofowahoningki hofiko osohomo ikujoho wonyo fonjimokontifi mempo hohnta'ni swoho'nofapmmentohofofoho. ¹³Oseso syoho kakwo'yohwo

sohwo ole hnnimento, Ngko pipi imnehono. Ngko nje hwomu lohuno ngko simeho uyalokwe lohumo luhwatimeso hofiko kakoe hungkunomo haloho upeentifetikenho. Ose syafisyonto hwomu huhwo sohomo lihwatimentisofoho. ¹⁴A'amu syoho homo somo mokosyohumayo sohwa hwomu huhwo sohomo uhwonitumantifi ole hnnimentohofi, Oso hwe sohwo kako hwanguku sohonta kaningkwowoe yo'mayoso nomane hweho. Komo'nohino, nakwo kakimo poyo wofonjosyano. Ose fonjosyihwasi nakwo kakoe syohoso nihu'nahone womantanoho. ¹⁵Ose hnnontifi hofiko hwomu huhwo sohomo nokentifi mempo hohnta'ni ipisayo syoho sopo swoho'naofontifi osopo poyo nihu'nahone fonjahumentohofofoho. Jisas ose ulonto kako a'amu homo somo ulohonimento, Ose imentohofho so'no ipisayo syoho kakwo'yohwo sohwo a'amu wonyo huhwo sohwo pipi uloho'montolo. ¹⁶Hwanguku kako nopihwosi oso a'amu wonyo sohwo nofonjasyihwosi kako nom'ne a'amu sohwo syoho hiso mokosyohumayo'ne uyimontonoho. Jisas ose ulahoningki a'amuso upa'nontifi ulimentohofi, U, kako oso hwolaho.

¹⁷Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo timo uhwononto ulimento, Olo Anituye hungkuno iyoswomo mti'mokumentohofho loso hwapingo neso huno pipi seyohoho.

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'ningkohofho sohwa wae yao'mentohofho loso
 olohntajo engkwosaho loso angomo sosofitofho'ne hwapingohwo imo'ningkohoho.

Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁸Nom'nepo Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso olenoho. A'amu hopi'nono oso sojo engkwosaho pa'nyo homo somo entofomafikuji piwahupijoso hofiko hofikoe a'apaho kempu mti'mti'me lohofihwosi wuhu'mehinawo'montonoho. I oso'no oso engkwosaho huhwo sohwo kako a'amu fihwoe a'apahopo piwasososo fonjomtihupeeofososo oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apahoso hintalinyo pa'ningo umo'nimontonoho. ¹⁹Jisas oso pahnnimo hungkuno ulahoningki a'amu honingkanho hungkuno lutihwawo'ningkohofho huno'njo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji hofiko huno ole uyimento, Jisas oso pahnnimo hungkuno nakumne'no lohoho. Nakwoe simeho mo'mo me hoha nafe'no nalohoho. Huno ose syafisyontifi oso hohosohonta hofiko Jisasimo aho kehwasu wofonjosyano lontifi imentohofoso hofiko hwe moya'mi somne'no iyoho unimentisofoho.

**Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Sisa sohume'no
 hamniyoho ho'nasiyo'ne hofiko Jisasimo hungkuno
 ulohonimentohofofoho.**

(Matiyu 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰Oseso hofiko Jisasimo fonjasuyo'ne'entifi honingkanho wotipemano lontifi Jisasimo humuhwontohumantohofofoho. Hofiko

Jisasiyepono a'amu fehohnjo sohwo luhwojahoningkofi oso a'amu sohwa hofiko a'amu Jisasiye hungkunomo wopingo hwofoho wonalono lontife hwasyo humupo'nontohumantohofofoho. Ose ko imo'nontifi hofiko pojiyontifi hofiko Jisasiye hungkunomo yamofo uloho'mentohofofoho. Ole hnnimentohofi, Jisas kako a'amu hwaho mokosyohumayo huhwo sohwanne'no hungkuno wonyo loso'manji nakwo aho kehwasi oso a'amu hwaho mokosyohumayo sohwafe ahopo noho'nosyihwaso'no hofiko Jisasimo tohino uyantifeho. Ose hnnontifi Jisasimo humuhwontohumantohofofoho. ²¹ Oseso hofiko Jisasimo ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, nakwo huno nayohoho. Kiko hwe moya'mimo Anituye yahino so'no hungkuno lutihwawo'ningkinoso nehopi'nohini lutihwawo'ningkino hwofoho. Kiko a'amu yofe engo'njo sohwanne'no iyoho makinyo'njo hwofoho. Nakwo hopi'nonohinosa afaponohinoho. Hungkuno ito'nohino liwo'ningkino hwofoho. ²² Oseso nakwo olo so'no wakilohonantane'no yihwono. Kiko huno pipi kiyohoho. Nakwo hwe engo Sisa sohune'no hamniyoho woho'nosyano lakiningkohoho. Moho'nasiyo'njo uyano lakiningkohoho. ²³ Ose ulahoningkofi Jisas kako hofiko poji yamofo ulohofano lontifi imentohofoho so'no hwasyo yahino so'no huno uyahoningki ole ulimento, ²⁴ Hamniyoho anga'no ntihwaho. Olo hamniyoho losomjo huyo'mango so'nji yofe so'nji tihwoeto. Ose ulahoningki ulimentohofi, Sisafefoho. ²⁵ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, E'wano. Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. ²⁶ Jisas ose ulahoningki a'amu huhwo sohwa hungkuno wopingo somne'no hofikoe simeho mo'mo pisopisaho lontifi mampi'nyo humamentohofofoho. Oseso oso a'amu hofikimo lihwatimentohofoho sohwa hofiko Jisasiye hungkuno somne'no hungkuno ito'no mihwajiyo'ne hwe moya'mife timopo makekutnesohilo.

A'amu Satiyusi sohwa Jisasimo a'amu poyo nope'nontifi apa'no songo likafo so'no ulimentohofofoho.
(Matiyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ A'amu Satiyusi fehohnjo sohwa Jisasimo u'ma'mentohofofoho. A'amu Satiyusi huhwo sohwa hofiko huno ole uyiwu'ningkofi, A'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko nihu'nahone pe'niwo'ningkohoho. Apa'no songo molikafe'nefoho. Ose syafisiyo'ningkohofofoho. ²⁸ Hofiko Jisasimo u'mantifi ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo hwofo, Mouses nakumne'no hungkuno ole moti'mokumentono. Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomi motipemayo'njo sohwo poyo pe'ningkuhwoso'no oso ape hisimo koningkwawehwo nomahwosi kola'wehumne'no mehomi wotipemano. Mouses ose mti'mokumentisofoho. ²⁹ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa humamotofofoho. Tisimaso sohwo

kako ape manto mehomi motipemaso sohwo poyo pe'nimentisofoho.
³⁰Oseso koningkwa'wehwo aku'mu sohwo oso ape hisimo ma'mentisoso
 kako huhwo mehomi ane'njo pe'nimentisofoho. ³¹Oseso oso ape hisimo
 hinjo huhwa ose'nohini ma'mentohofoso mehomi ane pe'nimentohofofoho.
³²Hwangku oso ape hisi poyo pe'nimentono. ³³Oseso a'amu poyo pe'nyo
 sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umo'nimontolo. Hofiko'nikwehwa
 aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa ape hisimo nto
 ma'mentohofofoho.

³⁴Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Hwe moya'mi olohonta
 humalofoso hofiko ape ma'niwo'ningkohofoho. ³⁵I oso'no oso hwe moya'mi
 poyo pe'nifijoso apa'no songo likapijo hopaso apa'no likafikuji songo
 ne'nohino humafijo sohonta hofiko apa'no ape moma'nifitnnefoho.
³⁶Hofiko a'amu ahwomomjo pa'nyo nohumafikuji apa'no poyo
 mape'nifitnnefoho. Anitu hofikimo poyo pe'nyo somta'ni ulikafoso so'no
 hofiko kakoe mehomi umo'nantifeho. ³⁷Mouses huhwo kako a'amu poyo
 pe'nyo sohwa apa'no songo likafoso so'ne huno nafohoto'mentisofoho.
 Mouses kako oso iyo we'e toho ko nimentisoso yofoho miyo loho'nnyo
 somo uhwononto ulimento, Hwe Engo hwofilo'nnyo ne sohwo kako
 Apilohamiye Anituyoho. Kako Aisakiye Anituyoho. Kako Jekoupiye
 Anituyoho. ³⁸Ihwoni. Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja
 Aisakija Jekoupiya hofiko hohonta poyo ko pe'nimentohofoho sohwa songo
 humalofo so'no syafisyonto oso hungkuno hiso limentisofoho. Anitu kako
 poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, songo humalofo sofe Anituyoho.
 Anitu kakoe timopo a'amu hopi'nonohinosa songo humalofo.

³⁹Jisas ose ulahoningki a'amu fehohnjo honingkano hungkuno
 liwo'ningkohofoho huno'njo sohwa Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe
 Lonetihwayo sohwo, hungkuno wopingo nalohino. ⁴⁰Ose ulontifi hofiko
 nom'ne hungkuno Jisasimo ulohonyo so'no iyoho imentohofofoho.

**Jisas kako a'amu Falisi sohwo Kilais hwe Anitu nakwoe hwahopo
 uhwati'mentiso sohumne'no ulohonimentisofoho.**

(Matiyu 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹Jisas a'amu Falisi sohwo ulimento, A'amu ole liwo'ningkohofoho
 Kilais kako oso a'amu Anitu nakwoe hwahopo uhwati'mentiso sohwo
 Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwoe imu
 hweho. Oseso pipi liwo'ningkohofoho. ⁴²Oso Ta'njo Iyoswo somo Ntefit ole
 limento,

Anitu kako nje Hwe Engo Kilais, Anitu nakwoe hwahopo
 uhwati'mentiso sohumo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohta'ni fosyohumaho.

⁴³Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifiki'nyo'mo
 enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Ntefit ose limentisofoho. ⁴⁴Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwati'mentiso Kilais sohune'no nje Hwe Engo hweho limentiso so'no Kilais sohwo kako Ntefitiye imuhwo imo'nyoso pipilo.

A'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho huno'njo sohware yahino so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Jisasiye hungkuno upa'nontifi nohumentaningkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohware ole ulimento, ⁴⁶Sekwo a'amu honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohoho huno'njo sohware yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi honinganopo emoyiwo'ningkohofoho. Osopo emoyontaningkofi hwe moya'mi hofikimo uhwonontifi nakwoe hwe engo hwasoho uliwo'ningkohoho so'no umo'niwo'ningkisofoho. Oso'nji hofiko tajo ango somo a'amufe simanopo humayo'no umo'niwo'ningkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo simo'mjo so'no umo'niwo'ningkiso hwafoho. ⁴⁷Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ko ulontifi hofiko apiwojo sofare ango yo'mayo so'no wosemokosyohumano poji ulontifi ango hiso hofiko'ne nihu'nahone emawo'ningkohofihwafoho. Hwangku oso hwe huhwo sohwo tohino engo notipemapitnefoho.

Apiwojosi yo'mayo so'no umofonyo inyosi kako Anitumne'no hamniyoho ho'nahumentisofoho.

(Matiyu 12:41-44)

21 ¹Jisas kako Anituye tajo ango engo somo ne'no nohumanto timo uhwonimentisoso hwe moya'mi hamniyoho engo'njoso hofiko Anitumne'no hamniyoho ho'nasiyo ipofa so'mo ho'nosyantankingofi uhwonimentisofoho. ²Osopo uhwonimentisoso apiwojosi ho'yango anesi kako Anitune'no touya hufa'u'nohino ho'nosyahaningki uhwononto ³Jisas kako a'amu kako'njopo lohofa somo ole ulimento, Hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Olo apiwojo losi kako hamniyoho ho'nasiyoso nom'ne a'amu ho'nasyohofa somo kakoe we'eso uyakolokwoho. ⁴Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nosyalokwofosa hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engo somta'ni Anitumne'no we'e'nohino ho'nosyalokwofo. Olo apiwojo losi kako hamniyohomo yo'mayo so'no nihu'no umofonyo inyosi kako hamniyoho mokosyohumunyosi hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyohoho. Kako nom'ne hamniyoho wosopayo mpe-e'ne aniyoho. Ose ulimentisofoho.

**Jisas kako Anituye tajo ango engo so'no tifi no'mo wonyo imo'none
so'no hungkuno ulimentisofoho.**

(Matiyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵A'amu fehohnjoso hofiko tajo ango engo somne'no ole limentohofi, Olo tajo ango engo somjo sojo wonyoangkafoso hofiyofoho. Hwe moya'mi hofiko wokoso wonyoangkafo loso Anituye yofe ho'nomayo'ne yahumentohofu somo uhwonontifi pisopisaho limentohofofoho. Ose lahoninkofi Jisas ulimento, ⁶Hwangku olo yo'mayo wopingo uhwonalokwofo loso wonyo umo'nimontonoho. Sojo anga'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. O'o, hofiko olo ango wopingo losomo mtihupekujji womehu'mmokwojantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako yo'mayo tango i'mofapone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷Hofiko Jisasimo ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso yo'mayo hungkuno nalohinoso ntohonta umo'nimontolo. Simo'mo peho i'mofapihwoso'no huno wonayimontolo. Oso yo'mayoso i'mofape-e'ne sikunoso we'eneponoho eso. Fonaso. ⁸Ose ulahoninkofi Jisas ulimento, A'amu sekumo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. A'amu pi'ningo engo i'mofapikujji, hofiko nje yofe ntikujji ole selifitnnefoho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Anituye sikuno mofonepo nto i'mofapohoho. Ose selikujo'no sekwo hofikoe hungkunomo iningkakutoho. ⁹Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hofiko nom'ne hwahoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne so'ntnne'no upa'ningkujji sekwo yomo ikutoho. Oso yo'mayoso simo'mo i'mofapihwoso'no sikuno ae'uyo imo'nyoso komo'no mmo'nonehoho.

¹⁰Ose ulonto ulimento, Hwangku a'amu temtitofo kengo sohwanji temtitofo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'nifitnnefoho. I a'amu hwaho kengoponta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nifitnnefoho. ¹¹Hwangku hwaho lopo hwomihwo mikunimposo pi'ningo engo i'mofaponefoho. Hwaho kengo kengo sopo mijoho engo i'mofapihwosi mnokino engo wotipemantifeho. Ahwomo sopo yo'mayo wonyo imo'ningkuhwosi nom'ne yo'mayoso ahwomo sopo i'mofapihwoso'no uhwoninkujji sekwo iyoho senonefoho.

¹²Oso yo'mayo noselohe sikuno somo m'mofopontaningkuhwoso sohonta sekwo nje yofe ulikujo'no hofiko sekumo aho sekekuji wonyo selohopitnnefoho. Hofiko tajo ango somo mesehumajikujji hungkuno mjaselikujji impo'angomo mintofasehufitnnefoho. Hofiko nje yofe monje yasiyo'ne a'amu hwaho mokosyohumayo yofe engo'njo sohware simanopono ipesemotawofitnnefoho. ¹³Oso nje yofe monje yasiyo'ne

ko selohofahoningkuji sekwo hwe engo sohwafe simanopo lohofikui ngko a'amu wonyo honingkano somta'ni isihutofomayo'ne pmmentohe sohwo'niye hungkuno sekwo ulifitnnefoho. ¹⁴Oso hohosohonta oso hungkuno hofiko mjaselikuj'o'no sekwo aku hungkuno ulifitne so'no huno pi'ningo seyihwoloho. ¹⁵O'o, ngko'nohini sekwoe mangomo sekwoe hunomo hungkuno wopingo wosejapmmonnefoho. Oso hungkuno sejapmme homo somo sekwoe mango sohwa hofiko nohnnajikui sekwoe hungkunomo monje maselohopitnnehofo. ¹⁶Sekwoe a'amu so'nji seloseningkejamo nje yofe ulikuj'o'no hofiko sekwoe mango sohwafe ahopo mosehumojipitnnefoho. A'amu fehohnjo sekwo'njo hohnta'ni humalofo somo poyo semokufitnnefoho. ¹⁷Oseso hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikunimposo umnonefoho. Hwapingoso nje yofeso sekumo weho. ¹⁸Oso hohosohonta ngko hofiyi semokosyohumameso sekwoe mnokino mta'ni mijiyo anga'nohino fihwo yofomahwosi moi'wo mmo'nonefoho. ¹⁹Yo'mayo tangoso se'mahwoso'no sekwo ngkine'no yokumpohn'nyo ne'no lohupijoso sekwo songo ne'no humayo'ne neso notipemapitnnefoho.

Ango Jelusalem wonyo imo'none so'no Jisas hungkuno ulimentisofoho.
(*Matiyu 24:15-21; Mak 13:14-19*)

²⁰A'amu ikujoho'njo sohwa hofiko ango Jelusalem sopo hofoyo syukuj'o'no sekwo uhwoningkuji huno ole seyonefoho. Ango Jelusalem wonyo imo'nyo'ne sikunoso mofone nto imo'ningkohoho. ²¹Oso hohosohonta a'amu hwaho Jutiya sopo humunyoso hofiko hwofiki'nyopono hiyaso komo'no sifitnnefoho. A'amu ango Jelusalem ne sopo humalofo soku sekwo nuliko'mafikui kengopono kunto'no ufitnnefoho. A'amu ango Jelusalem mempo hohnta'ni humafijoso hofiko apa'no ango ne montimo mahufitnnefoho. ²²Oso sikuno somo a'amufe honingkano wonyo somne'no Anitu kako tohino uyone sikunofoho. Anituye hungkuno a'amu oso hiso'no mti'mokumentohofoso oso sikuno somo ne imo'nonefoho. ²³Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantnne'no ngko hitoho ntokwoho. Hwapingoso oso sikuno homo somo olo hwaho lopo tango mikunimposo i'mofapihwosi Anituye simeho tohinoso oso hwe moya'mi somo u'manefoho. ²⁴A'amu fehohnjo hwakuhwajo'nji poyo imokuhwosi a'amu fehohnjo somo hofikoe mangohwa impe intofomotakuji ango kengo kengopo uhumajonefoho. A'amu Anitumne'no nakwolaho lalokwofoso hofiko ango Jelusalem somo hwotoho fifitnnefoho. Hofiko hwotoho ne'no fentaningingkuji hofikoe sikuno moi'wo imo'nonefoho.

Hwangku sohonta A'amufe Hwomu sohwo noponefoho.
(*Matiyu 24:29-31; Mak 13:24-27*)

²⁵Jisas ose ulonto ole ulimento, Sekwo ahwomomo uhwonifijoso mofehi'nyo hamno hntokwaliyo sohwafo yo'mayo kengo kengo

i'mofapihwaso'no uhwonifitnnefoho. Olo hwaho lopo mijo ayo engoso yoka engo ho'ningkuhwosi mtihupo mtihupe lohofahoningkuhwosi a'amu hwaho ho'mo ho'mto'ango oso hiso uhwoningkuji hofiko iyoho mikunimposo unonefoho. ²⁶Hwe moya'mi pi'ningo engoso hofiko olo hwaho lopo yo'mayo imo'none so'no huno syafisyikui hofikoe simeho mo'mo iyoho mikunimposo ehumaningkuji timo hwafihwafe mokomayonefoho. Yo'mayo ahwomomjo hntokwaliyo yomo yomo yahoningkuhwosi uhwonifitnnefoho. ²⁷Oso hiso i'mofopahoningkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo'nji kako pomponaho engo'nji noponefoho. ²⁸Hwangku oso yo'mayoso i'mofape-e'ne mofone imo'ningkuhwoso'no osohonta sekwo likafikui sekwo sekwoe mnokino likojwamo lohofikui ahwomomo uhwonimno. Sekwo honingkano wonyo somta'ni isihutofosemayo sohwo asomo setimayo'ne sohwo mofoneponoho.

**Iyoswo songo inyo sohonta uhwoningkuji huno waseyono,
Ifoyo wahu'montonoho.**

(Matiyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹Ose ulonto Jisas kako olo pahnnimo hungkuno ulimento Sekwo iyo mijisiyo somo uhwonimno. ³⁰Iyoswo songo iningkiso loso uhwoningkuji ifoyo wahu'montonoho.

³¹Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somo uhwoningkuji sekwo huno ole waseyono. Oso sikuno Anitu kako yo'mayo somo yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne sikunos mofonepo nto i'mofapohoho. ³²Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olo hwaho lopo ne'no nohumentaningkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³³Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowentihwonefoho.

Jisasiye a'amuso kakine'no ito'no hontohumayo'ne hungkunofoho.

³⁴I oso'no sekwo ito'no fohontohumamno. Sekwo yo'mayo hwahoponjo so'no huno pi'ningo syafisyikutoho. Sekwo wosopayo engo ningkuji mijo yokumpohn'nyo ningkuji nonilohofikutoho. O'o, ngkine'no huno fisyafisyikuno. Sekwo siki humayoso wopingo'maho. O'o, sekwo oso pa'nyo humafijo'manji nje sikuno engo asomo pe-e'neso me tongo somne'no hmniwo'ningkiso hopaso wosema'montonoho. ³⁵Oso sikuno i'mofapeso hwe moya'mi hopi'nono ango'meemjo humalowotofa somo i'mofaponefoho. ³⁶Sikuno engolopohamo sekwo ne'no fohontohumantokuno. Sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo sejapone'no jomo engolopohamo ulikuno. Sekwo ose ifijo'manji yo'mayo tango i'mofaposo somo uyakolofikui A'amufe Hwomu sohwoe simanopo lohopitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

³⁷Sikuno huhwo huhwi Jisas kako Anituye tajo ango engo somo hwe moya'mimo Anituye hungkuno lutihwamojofoho. Oseso sikwo'miyomo kako oso hwofiki'nyo Oulif liwo'ningkohoho sopo saho fosyawo'mojofoho. ³⁸Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko kakoe hungkuno upo'nano lontifeso imingo ne'nji likafontifi Anituye tajo ango engo somo humotofofoho.

Jutas kako Jisasiye mango sohwafe ahomo uyimo limentisofoho.
(*Matiyu 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11; Joun 11:45-53*)

22 ¹Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno iyoho humayo engoso^d umo'nimonte'no yohoho. Oso sikuno homo somo a'amu Jutaso hofiko wopayo iloho iyoso engo kafo'ne so'nji miyo'njo yontifeso wopayo feejo'nohini nimotofofoho. ²Oso hwe tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jisasimo fonjasiyo'ne honingkanoso ko tipeentifi hofiko hwe hwoya'mi ikujoho nafongkupitnnoho syafisyontifi iyoho uningkahoningki ole hnnimentohofi, Nakwo Jisasimo pipi fonjosyanehwono. ³Oso sikuno somo Seten kako Jutas Isikaliyoutiye simeho mo'mo paswonto huno uyimentisofoho. Jutas huhwo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa mta'ango hweho. ⁴Jutas kako nowento oso a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho imotofo sohwanji a'amu hwapife tifo'njo Anituye tajo ango engo somo uhwontohumamotofo yofe engo'njo sohwanjimo u'manto Jisasimne'no tokoyo'ofe imentisofoho. ⁵Oso a'amu huhwo sohwa Jutasie hungkuno upa'nontifi simonyo yontifi hofiko hamniyoho uyo'ne'entifi hungkuno mtito'mentohofofoho. ⁶Jutas kako eno ulonto kako Jisasimo hofikoe ahomo kumangkiyo'ne a'amu pi'ningo mohumunyo sohonta honingkano tipeehumentisofoho.

Jisasiye inomokomoyo hufa'u sohwa'u oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo somne'no siko wosopayo ito'no esyohumentisoyefoho.
(*Matiyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Joun 13:21-30*)

⁷Oso hohosohonta oso sikuno engo iyoho humayo'ne a'amu Juta hofiko wosopayo iloho inyoso engo mokamo'nnyo feejo'nohini nimotofo sikunoso i'mofapmmentisofoho. Oso sikuno homo somo hofiko yahu *sipsip* honiyo hoku'yopo ulohoho'ne fonjohumotofo sikunofoho. ⁸Oseso Jisas kako Pita'nji Joun'njimo lihwajonto ulimento, Siko nowehosisi sikuno engo iyoho humayo'ne somjo wosopayoso ito'no yasyohosi so'no nakwo wonano. ⁹Ose ulahoningki siko ulimentisiyo, Nekwo

^d 22:1 Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

nti'mo wesyohumantayo'no kumo'ningkohoho. ¹⁰Ose ulahoningki ulimento, Upa'ninyo. Ango engo sopono nowehosisi hwe fihwo kako mitihwontoho'njo sohomo uswo'ningkohosisi siko kakimo iningkasohosisi anga kako swoso somo finingkasyinnyo. ¹¹Siko noswohosisi anga kakwo'yohwo sohomo ole ulinyo. Nekwoe Lonetihwayo sohwo kako kikine'no hungkuno ole lehwajohoho. Ngko'ne anga nje inomokomoyo sohwanji sikuno engo somjo wosopayo ntipa wonantaneto. Ose lehwajohoho. ¹²Ose ulohosiso'no kako anga tokilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo wosetihwamontonoho. Oso homo somo nakwoe wosopayo ito'no feesinyo. Anga homo somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. ¹³Jisas ose ulahoningki siko nowenji yo'mayo Jisas ulimentiso hopaso tipema'mentisiyefoho. Notipemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwo kakoe a'apaho'nji kakoe honiyo'nji nyo'ne uyimentisofoho.

(Matiyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Koulin 11:23-25)

¹⁴Oso wosopayo nyo'ne sikunoso nto i'mofopahoningki Jisas kako wosopayo nyo'ne ijempoho soponjo epohumayo sopo kakoe inomokomoyo apousel sohwanji humamentohofoho. ¹⁵Jisas nohumanto ulimento, Ngko ole'no nimo'nimojofoho. Ngko sekwo'nji olo Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo wosopayo wonantane'no yohono. Wosopayo noningkuhwasi tifi tohino engo woma'monnoho. ¹⁶Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo sikuno engo lomjo wosopayo niwo'ningkuhwone loso ningkuhwasi ngko olo hwaho lopo apa'no manimnehono. O'o, ngko poyo imo'ni'me'no olo sikuno engo lomjo wosopayo ningkuhwoneso ne u'mofapmmontonoho. Tifi no'mo Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohonta ngko olo sikuno lomjo wosopayo ningkuhwone hopa apa'no nononti'mnefoho.

¹⁷Ose ulonto kako mijo nyo'ne noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto ulimento, Sekwo olo mijolo nomafikuji yano filofanimno. Ose ulonto ulimento, ¹⁸Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo mijo loso ngko manimnehono. Ngko ne'no manyo'njo humanti'me sohwo'ni hwangu Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohonta ngko apa'no nononti'mne hwo'nyoho. ¹⁹Jisas ose ulonto kako wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwo hu'muyonto ulimento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. [Sekumo sefo'mayo'ne mtihupenji sejapohono. Tifi no'mo sekwo ole mjanimikuji ngkine'no fisanifisyikuno. ²⁰Wosopayo moi'wo ningkahoningkofi kako wosopayo uyimentiso hopaso kako mijo homo ose'nohini uyimentisofoho. Kako mijo uyonto ulimento, Olo ipisayo mijo noswanyo lo'mjo loso nje honiyofoho. Sekwo Anitu'nji

mokotiku'nyo'ne yahino songo lomne'no sekwoe wonyomne'no mpe iyo'ne usihumahefoho.] ²¹I uhwonimni. Olo a'amu nje mango sohwo ngkine'no tokoyo'ofu yone lohwo'nji olo ijempoho lopo humalohwono. ²²I Anitu kako hohonta hungkuno mtito'mentiso hopaso ngko poyo umo'nimonne'no yohono. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwo tokoyo'ofu ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. ²³Ose ulahoningki hofiko anga'no anga'nohino sohwa humahnningkofi, Ose yahino wonyo hiso tihwo uloho'monteto. Ose humahnningkohofoho.

Jisasiye inomokomoyo sohwa hungkuno toho pa'nyo ole hnnimentohofi, Nakwo yofe engo'njo nom'ni hwamo yakolo'nnyoso tihwolo.

²⁴Jisasiye inomokomoyo sohwa hofiko oso hungkunoso hnnontifi hofikoe hungkunoso toho pa'nyo imo'ningkahoningki ole so'no yoka hungkuno hnnimentohofi, Nakwo yofe engo'njo nomihwamo yakolo'nnyoso tihwolo. ²⁵Ose hnningkahoningkofi Jisas ulimento, Hwe yofe engo'njo olo hwaho lopo a'amumo mokosyohumayo sohwa hofiko hofikoe a'amu somo syoho engo ko uyahoningkofi a'amu huhwo sohwa hofiko nakumo nefe'mayo'nefoho liwo'ningkohofoho. ²⁶I oso'no sekwo oso hwa ikutoho. O'o, a'amu ngko yofe engo woma'mo loso sohwo kako nom'ne a'amumo enjwa'mnohino wohumano. I kako nom'ne hwamo womokosyohumamo loso sohwo kako oso huhwo sohwafe syoho ulohofiyu hopaso umo'nono. ²⁷Hwe engo simo'mjoso tihwolo. A'amu ijempohopo wosopayo niwo'ningkiso sohwohaho. A'amu wosopayo iloho yonto uyiwo'ningkiso sohwohaho. I a'amu ijempohopo humanto wosopayo niwo'ningkiso oso hweho. I oso'no ngko yofe engo'njo huhwo'ni oso hwa miyalokuyohono. O'o, ngko sekwoe syoho selohofiyu pa'nyo hwo'ni humaleno.

²⁸Sekwo ngko'nji nohumentaningkofi yo'mayo tangoso ngkimo yamofu ntohofu'neso nu'mahoningki sekwo ngkimo manihwati'mofefoho. ²⁹I oso'no nje Mpohwo kako ngkimo yo'mayo hopi'nonohino enjwa'mo ho'nanihumentiso so'no ngko huhwo'ni yo'mayoso sekumo enjwa'mo ho'nosesyalokweno. ³⁰Oseso ngko yo'mayo somo mokosyohumentahoni'me sohonta sekwo nje epohumayo sopo nohumafikuji nje wosopayo'nji mijo'nji nifitnefoho. Sekwo ngko'nji nohumafikuji oso a'amu Isilael hofikoe temtitofu aho hufa'lu hopi'nono sife mta'ni hufa'uyofe hwe engo umo'nantifeho. Ose imo'ningkuhwoso'no sekwo hofikimo mokosyohumantokutnefoho.

Jisas kako Pitamo ole ulimento, Kiko ngkine'no hohuju ukinjanimo'monnoho.

(Matiyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Joun 13:36-38)

³¹Jisas Pitamo ulimento, Saimoun, Saimoun, kiko upa'nyo. Seten kako sekumo wonyo wasemokumonto yalofoho. Kako sekwoe huno

wopingo somo kehilo ehilofu waseloho'monte-e'no johu losetimalofoho. ³²Seten ose ko yontaningi ngko jije simeho hi'ntnnono ntopantokunoso poyo mape'nyo'njo yone'enji Mpohumo kikine'no jomo nto ulimaleno. Oseso kiko apa'no ngkimo nningkapohoji kiko jije ningkwahwosamo nifo'mahoji yokumpohn'nyo usosofitofu. ³³Ose ulahoningi Pita ulimento, Hwe Engofu, hofiko kikimo impo'angomo intofakohufijo'manji ngko huhwo'nnonji untofaehufe. I hofiko kikimo poyo kumokufijo'manji ngko huhwo'nnonji wemokufe. ³⁴Ose ulahoningi Jisas ulimento, Pita, ngko olo hungkuno wakilimonne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo tosika yoka moho'nyo kuntoliyopo kiko ngkine'no mango hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho.

**Yo'mayo hamniyoho ho'yo ifiki'yo hwakuhwajo
so'ntnne'no hungkuno ulimentisofoho.**

³⁵Hohonta sekwo nje hungkuno lutihwayo'ne losehwatimentohe sohonta sekwo hamniyoho ki'yo'nji ifiki'yo'nji sifikwongofosyohwanji momotayo'njo imentohofofoho. Oso hohosohonta sekwo yo'mayo so'no umofonyo imentohofotaha. Ose ulahoningi hofiko ulimentohofi, Awonoho. Umofonyo mimmentuhwonefoho. ³⁶Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I olohonta kiko hamniyoho ho'yo hi'njo hwosi'manji maho. I a'amu ifiki'yo hi'njo hwo'manji osenohini womano. I a'amu hwakuhwajo ane hwo'manji kako kakoe manji'mofu yajihwosi nom'ne a'amu mpe ikujo'no kako hwakuhwajo mpe uyono. ³⁷Hwapingoso a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofu sohwa hofiko ngkine'no hungkuno ole mti'mokumentohofi, Hofiko kakimo utimafikuji a'amu wonyo hwanji mihumatipitne hweho. Oso hungkuno ngkine'no mti'mokumentohofoso ne umo'nimontonoho. Yo'mayo ngkine'no Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso olohonta ne umo'nimontonoho. ³⁸Ose ulahoningi hofiko ulimentohofi, Hwe Engofu, kiko uhwonyo. Nakwo hwakuhwajo hufa'u mokosyohumalohwono. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Hoponoho, ose ulimentisofoho.

**Jisas kako iyo uyo syoho Ngketisemani sopo
Anitumo jomo ulimentisofoho.
(Matiyu 26:36-46; Mak 14:32-42)**

³⁹Jisas noswaponto kako oso hwofiki'nyo Oulif simojo sopo sahoningi kakoe inomokomoyo sohwa iningkamentohofofoho. ⁴⁰Jisas kako oso hopo sopo i'mofawento kakoe inomokomoyo sohwo ole ulimento, Yamofu se'maso sohonta wonyo piwesyanoho likuji Anitumo jomo yokumpohn'nyo ulimno. ⁴¹Ose ulonto Jisas hofikimo we'epi nonje uliko'motamentisofoho. Sawemopo'maho. O'o, a'amu sojo fonjontifi piwasyiwo'ningkiso hopa sople humawento Anitumne'no hwomtame

ulohofonto ole ulimento, ⁴²Mpohwo, kiko huno ole kiyoso'manji olo tango u'.masoso ngko wae umo'mo. Huno ose kiyoso'manji olo tango ni'masoso wae feenimofu. I, huno ose makiyo'manji wae yanimofohotoho. Jije hunomnohini finingkayo. Nje hunomo iningkahutoho. ⁴³Ose ulahoningki a'amu ahwomo mta'ango sohwo u'manto Jisasimo yokumpohn'nyo usosofito'mentisofoho. ⁴⁴Jisas kako tango mikunimposo engo uyahoningki kako Mpohumo jomo yokumpohn'nyo ne'nohini ulontaningki kakoe a'apaho mta'ni wokino honiyo pa'ningo hwahopo lo'nimentisofoho.

⁴⁵Jisas kako Mpohumne'no jomo moi'wo ulosojwamofonto nolikafonto kakoe inomokomoyo sohwafepono umentisofoho. Kako nu'manto uhwonimentisoso kakoe inomokomoyo sohwa saho fosyowentankingofi uhwonimentisofoho. Hofikoe simeho tango ifisyimofahoningki po'nifo imo'nontifi saho fosyawo'mentohofoho. ⁴⁶Ose uhwononto ulimento, Sekwo saho peho'no fosyawotofo. Filikapmno. Sekwo yamofo ne'masoso yahino wonyoso nopiwesyanoho likuji Mpohumo jomo ulimno.

Jisasiye mango sohwa kakimo aho ko'mentohofoho.

(Matiyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Joun 18:3-11)

⁴⁷Jisas ose ulontaningki hwe pi'ningo engo sohwa Jisasimo u'ma'mentohofoho. Oso hwe Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somta'ango sohwo kako a'amu pi'ningo engo huhwo sohwo ipemotaponto Jisasiye huyo'mo nu'manto hinjoho uhu'nimentisofoho. ⁴⁸Ose uhu'ningkahoningki Jisas ulimento, Jutas, kiko A'amufe Hwomu sohwo'nimo hinjoho nihu'ningkinoso nje mango hwamo ujo wehontojwanihumne'no lantohofohino.

⁴⁹Ose ulahoningki Jisasiye inomokomoyo kako'nji humunyo sohwa yo'mayo imo'none so'no nuhwonontifi hofiko ulimentohofi, Hwe Engofo, kiko huno ole lakiyohoho. Nakwo olo a'amu lohwo hwakuhwajo'nji wofonjosyano. Huno ose lakiyohoho. ⁵⁰Ose ulontankingofi inomokomoyo fihwo kako oso hwe tajo angu syoho'njo sohwafe hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwoe aho anga sohohnjo haloho somo hwakuhwajo'nji loku'mentisofoho. Lojwahoningki halohoso piwahu'mentisofoho. ⁵¹Jisas ose uhwononto ulimento, Oso yahino wonyoso olhonta foho'namopmno. Ose ulonto oso hwe huhwo sohwoe halohopo aho upm'mokahoningki halohoso wopingo umo'nimentisofoho.

⁵²Jisas wopingo ose umokonto kako a'amu tajo angu syoho'njo sohwanji a'amu Anituye tajo angu engo somo uhwontohumayo fefo tokuso'njo sohwafe hwe engo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofiko kakimo aho ke-e'ne pmentohofu sohwo ole ulimento, Sekwo a'amu hufu iwo'ningkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotalokwofo. ⁵³Sikuno pi'ningo engo somo Anituye tajo

ango engo somo ngko sekwo'nji nohumentaningko sekwo ngkimo aho maniko'mmentohofofoho. I oso'no olohonta Seteniye yokumpohn'nyo engo imo'ningkohoho. Oso'no sekwoe sikunofoho. Ose ulimentisofoho.

Pita ole limento, Ngko Jisasine'no huno maniyohoyohoho.

(Matiyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Joun 18:12-18, 25-27)

⁵⁴Jisas ose ulahoningki hofiko Jisasimo aho kentifi ipemotawomentohofofoho. Ipemotawentifi hofiko oso a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwoe angomo motahumentohofofoho. Pita hofikimo ko iningkawomentisoso hofikimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyo humuloho'miwesyofoho. ⁵⁵Oso ango hopo sponjo a'amuso tojo ajwo somo toho intofontifi humohumentohofofoho. Osopo Pita hofiko'nji humamentisofoho. ⁵⁶Pita kako tipomponaho sopo nohumentaningki a'mu syoho ulohofiyi fisi kako Pitamo uhwononto ulimento, Olo hwe lohwo huhwo Jisasi'nji humawo'ningkiso hweho. ⁵⁷Ose ulahoningki Pita ulimento, Olo a'mu losijo awonoho. Ngko kakine'no huno maniyofoho. Ose ulimentisofoho. ⁵⁸Hwangku we'enepe nohumantifi hwe fihwo kako Pitamo uhwononto ulimento, Kiko huhwosi kakoe a'amu hwosoho. Ose ulahoningki Pita ulimento, Olo hwe lohwo ngko kakoe a'amu hwoni'maho. ⁵⁹Pita ose ulonto oso hopo sopo ne'no nohumentaningki mofehi'nyo simo'me anga'nohino uyakolofa somo hwe fihwo Pitamne'no hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Hungkuno nehopi'nohino walimonne'no yohono. Olo hwe lohwo huhwo kako Jisasi'nji humawo'ningkiso lohwo'likeno. Kako Ngkalilinta'ango hweho. ⁶⁰Ose ko ulahoningki Pita ulimento, Olo hwe lohwo kiko hungkuno lohinoso ngko huno manyo'njo yohoho. Ose ulontaningki tosika yoka kunto'no ho'nimentisofoho. ⁶¹Ose ho'ningkahoningki Jisas kako Pitamne'no ikinjamo lohofonto Pitamo uhwonimentisofoho. Pita kako Jisasiye simanomo uhwononto oso hungkuno Jisas Pitamo ulimentiso so'no huno ikwesiyafihu'mentisoso olenoho. Olo sikwo'miyo lomo yihufu tosika yoka malontaningkuhwoso sohonta kiko Pita ngkine'no mango hufa'u sihune ole walimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyofoho. ⁶²Pita kako huno ose syafisyonto kako mempo swonto kakoe yahino wonyo so'no simeho tango mikunimposo uyahoningki humotaha engo limentisofoho.

Hofiko Jisasimne'no tikafa ujontifi kakimo ikujoho fongku'mentohofofoho.

(Matiyu 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³A'amu Jisasimo aho ko'mentohofa sohwa hofiko Jisasimne'no sitofa ulontifi ikujoho fongku'mentohofofoho. ⁶⁴Hofiko Jisasiye timomo hwapife kotijiswontifi ikujoho fonjontifi ulimentohofi, Kiko huno hwapingo'njo

sohwosi tihwo kufonjohoho. Kiko huno kisyo'manji oso hweho fonaso.
⁶⁵Ose ulontifi hofiko sitofo mjalomumentohofofoho.

**Hofiko 'kaunisol' sohwafe timopo Jisasimo nom'ne
 hungkuno ulohonimentohofofoho.**

(*Matiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Joun 18:19-24*)

⁶⁶Imingo ne mofehi'nyo si'mofape so'nji a'amu *kaunisol* sohwa uhu'mokumentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa fehohnjoso hofiko tajo ang'o syoho'njo sohwafe hwe eng'o hwafoho. Fehohnjoso honingkano hungkuno lutihwawo'ningkohofihwafoho. A'amu sohwa hofiko hofikoe *kaunisol* sohwafe pono Jisasimo ipemotasantifi ole ulimentohofi, ⁶⁷Kiko yoloho fonaso. Kiko Kilais Anitu lokuhwatimentiso sohwsilaho. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Ngko selimeso sekwo ngkimo simeho hi'ntnono montapifitnehofo. ⁶⁸U, ngko sekumo nom'ne hungkuno selohonimeso sekwo nje hungkunomo aku mantifitnehofo. ⁶⁹I oso'no olohonta'nji sikuno engolopohamo memjaofihwoso sohonta A'amufe Hwomu sohwo'ni Anitu yo'mayo hopi'nonohino somne yokumpohn'nyo hwapingo'njo sohwoe aho ang'a sohohnta'ni wohumamonnoho.

⁷⁰Ose ulahoningki ulimentohofi, Kiko sohwo, kiko Anituye Hwomu Nehwsilaho. Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo ose lohofoso ngko olo huhwo'nyoho. ⁷¹Ose ulahoningki hofiko hnnimentohofi, Kakoe mango mta'ni nto upa'ningkuhwono. Nom'ne hungkuno pefoho upo'nanehwono. Awonoho. Nta'noho. Ose hnnimentohofofoho.

**A'amu Jutaso hofiko hwe eng'o Pailotiye timo sopo Jisasimo
 hungkuno ulohonimentohofofoho.**

(*Matiyu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Joun 18:28-38*)

23 ¹Oseso a'amu hopi'nonohinoso nolikafontifi Pailotiyepono Jisasimo ipemotawomentohofofoho. ²Ipemotawentifi hofiko Jisasimne'no olo hwasyo hungkuno lomantifi mjalomumentohofi, Nakwo olo hwe lohomo uhwoniwo'ningkuhwoneso kako nakwoe a'amu somo hwasyo honingkanomo ipemotawowo'ningkiso hweho. Nakwoe hwe eng'o Sisa sohune'no hamniyoho ho'nasyiwo'ningkuhwone honingkanomo wopijwonao'mto iwo'ningkiso hweho. Kako ole hnniwo'ningkiso hweho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Ngko a'amu Jutafe Hwe Eng'o hwo'nyoho. ³Ose ulahoningkofi Pailot Jisasimo ulohonimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Eng'o hwsilaho. Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ⁴Ose ulahoningki Pailot kako a'amu tajo ang'o syoho'njo sohwafe hwe eng'o sohwanji hwe hwoya'mi hopi'nonohino so'njimo ole ulimento, Ngko olo hwe lohunta'ni honingkanomo wonyo motipemahoyohono. ⁵Ose ulahoningki hofiko mohm'no olo hwasyo hungkuno ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako hwaho Jutiya so'meemjo

hwe moya'mimo hungkuno ulahoningki hofiko a'amu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwaro wae weefantife'no yalokwofo. Kako oso hungkunoso Ngkalilinta'angoso ne'no hwasyo mjalimopmmojo ae oloponoho. Hwasyo ose ulimentohofofoho.

**Heloutiye timopo a'amu hofiko Jisasimne'no
hungkuno ulimentohofofoho.**

⁶Pailot kako oso hungkuno upa'nonto hofikimo ulohonimento, Olo hwe lohwo Ngkalilinta'ango hwolaho. ⁷Ose ulahoningki hofiko hungkuno ulimentohofoso Pailot kako huno ole uyimento, Jisas kako oso hwaho Helout mokosyohumamojo soponta'ango hweho. Huno ose uyahoningki kako Heloutiyepono Jisasimo lihwatimentisofoho. Oso hohosohonta Helout huhwo'nji ango Jelusalem humamentisofoho. ⁸Helout kako Jisasimo uhwononto simonyo imentisofoho. Hwapingoso kako Jisasimne'no yo'mayo hungkuno upa'nonto kako Jisas yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwo'ningkiyohofoso ihwoso'no uhwonimo limojo hweho. ⁹Oseso Helout kako yo'mayo hungkuno pi'ningo Jisasimo ko ulohoningkahoningki Jisas kako hungkuno mujofoho. ¹⁰A'amu tajo ango syoho'njo sohware hwe engo sohwanji a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jisasimne'no hungkuno yokumpohn'nyo mjalimimentohofofoho. ¹¹Helout kakoe a'amu itokuso'njo sohwanji hofiko Jisasimo wonyo umti'mokontifi sitofo ulimentohofofoho. Oso'no hofiko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohware manji'mofa wonyoangkafoso a'amu oso homo somo uhwoningkuji tikafo ujiyo'ne ulohofihwajontifi Pailotiyepono asomo lihwatimentohofofoho. ¹²Hohonta Helouti'nji Pailoti'nji siko mangohwo pa'nyo humamajiyoso oso sikuno homo somo siko simeho afa inonji nje a'amuhwe hnnimentisoyefoho.

**Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo ko lonto Jisasimo
fonjinto'ofasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Matiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Joun 18:39-19:16)**

¹³Oso'no Pailot kako a'amu tajo ango syoho'njo sohware hwe engo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no lutimanto ¹⁴ulimento, Sekwo olo hwe lohomo ngkiyepono ipemotapohofa lohune'no sekwo ntohofi, Kako hwe moya'mife hunomo wonyo umokalofoho. Ose ntohofa so'no ngko oso hungkuno so'ne'no sekwoe timopo ulohoningkeso ngko kakoe honingkano wonyoso motipemahoyohono. O'o, sekwo upa'nimno. Sekwoe hungkunoso ne anefoho. ¹⁵Helout kako ngkiyepono olo hwe lohomo asomo lihwatimaso so'no ngko huno niyohoho. Kako huhwo olo hwe lohwoe honingkano wonyoso motipemuyonto lihwatimaso hweho. Upa'nimno. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hune'no wofonjasyantanto. Awonoho.

Wonyo ane hweho. ¹⁶Oso'no ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutofihwatimonne'no yohono. Ose ulimentisofoho. ¹⁷[Oso humamotofo sohonta yahino oleso wo'nnyoponoho. Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno iyoho humayo engo uhwonimotofoto homo somo Pailot kako a'amu impo'angomjo fihumo isihutofihwatimojofoho.]

¹⁸Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo limentiso so'no hwe moya'mi hopi'nonohino mango mohm'no ole ulimentohofi, Oso hwe sohomo fonjasyikuji Mpolapas nakuyepono fisihutofihwatimno. Ose ulimentohofofoho. ¹⁹Oso hwe Mpolapas huhwo sohwo kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nontifi hwe fihumo fonjahumentiso so'no hofiko impo'angomo uhumati'mentohofoho hweho. ²⁰Pailot kako Jisasimo usihutofihwatimo lonto hungkuno apa'no ulimentisofoho. ²¹I oso'no hofiko mango mohm'no uliwo'nimentohofi, Iyopo fonjinto'ofahumno. Iyopo fonjinto'ofahumno. ²²Ose ulahoningkofi Pailot kako hungkuno hufa'u sihune umo'nono lonto ulimento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ngko olo hwe lohwoe wonyoso motipemahoyohono. Kako poyoso peho'no umo'nimontolo. O'o, ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutofihwatimonne'no yohono. ²³Ose ko ulahoningki hofiko nihu'no yokumpohn'nyo imo'nontifi fonjinto'ofasiyo'ne apa'no mango mohm'no ulimentohofofoho. Oso'no hofikoe mangoso Pailotiye mangomo hwotoho hmentohofofoho. ²⁴Oseso Pailot hofikoe hungkunomo haloho'no yonto Jisasimo fonjasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho. ²⁵Oso hwe kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nontifi hwe fihumo fonjahumentiso so'no hofiko impo'angomo uhumati'mentohofoho sohomo Pailot kako isihutofihwatimentisofoho. I Jisas sohune'no hofikoe hungkunomo iningkawento Pailot kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwafe ahome ho'nahumentisofoho.

Hofiko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyomo fonjinto'ofahumentohofofoho.
(*Matiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Joun 19:17-27*)

²⁶Hofiko Jisasimo ipemotawentifi hwe fihwo Saimoun ango Sailininta'ango sohomo aho ka'mentohofofoho. Saimoun huhwo sohwo kako syoho mta'ango sohwo angopono pontaningki hofiko Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyoso Saimouniye sangopo nitofiyahoningkofi kako intofonto Jisasimo tifi intofimjimentisofoho.

²⁷Nto wahoningkofi hwe moya'mi pi'ningo engo hofiko Jisasimo iningkawentifi moya'mi fifa hofiko Jisasimne'no hitoho ulofahoningki humotaho limentohofofoho. ²⁸Ose lontaningkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ulimento, Sekwo Jelusalemjo moya'mi sofasi sekwo ngkine'no humotaho peho'no ntantikwofo. O'o, sekwo sekwo'ntnne'no sekwoe

mehomi'ntnne!no humotaho engo filimno. ²⁹Upa'nimno. Hwangku sikuno wonyo i'mofapihwoso'no ole lifitnnefoho.

Moya'mi hwonjo sofanji,
 moya'mi yawoso mmo'nyo'njo sofanji,
 moya'mi mehomi amno manyo sofanji,
 hofiko simonyo uyife.

³⁰Oso sikuno homo somo hwe moya'mi hwofiki'nyo engo somo ole ulifitnnefoho. Sekwo nakumo fikilopenahumno. I hwofiki'nyo we'e somo ole ulifitnnefoho. Sekwo nakumo fifehu'mokonesyohumamno. Ose ulifitnnefoho. ³¹Hungkuno ole liwo'ningkohoho, A'amu olo wonyo loso iyo mijo'njo tipemapijo sohonta ifijo'manji iyo yofoho imo'ningkuhwoso'no pipi uyantifeto. Jisas kakine'no ose ulimentisofoho.

³²Hwe hufa'u honingkano wonyo imo'mojiyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofasiyo'ne ipemotawomentohofohofoho. ³³Oso hwofiki'nyo we'e yofe ole, A'momnokino Yokino Huyo'mango Pa'nyoponoho liwo'ningkohoho sopo i'mofawentifi osopo Jisasimo fonjinto'ofahumentohofohofoho. Oso hwe wonyo imojiyo sohwa'u'nji anga'nohino sohwo Jisasiye aho angahohnta'ni fonjinto'ofasyontifi nom'ne humo Jisasiye aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofohofoho.

³⁴Hofiko Jisasimo fonjinto'ofosyahoningkofi Jisas kako Anitumo ulimento, Mpohwo sohwoi olo wonyo ntahofantikwofo loso'no hofiko huno ito'no muyo hwafoho. Oso'no kiko hofikoe wonyoso wae yimofohoji hofikimo ufo'maho. Ose ulimentisofoho. Hwe itokuso'njo sohwa hofiko Jisasiye manji'mofo yo'mayoso tihwo tihwo manekiyohoho lontifi syohi'nyo yontifi oso syohi'nyo homo somo uyakolo'mentiso a'amu sohwo ma'mentisofoho. ³⁵Hwe moya'mi hopi'nono hofiko nolohofontifi humuhwontohumantohofohofoho. Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko Jisasimne'no sitofo ole ulimentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'ningkiso hweho. Oso'no kako Kilais Anitu uhwsopom'entiso ne hwo'manji kako ufo'ma'nono. ³⁶Ose lahoningkofi a'amu itokuso'njo huhwa sitofo ulontifi hofiko Jisasi'njo mofone sopo wentifi mijo yokumpohn'nyo mangkinyo'njo ifomokosyohumantifi, Mono. Mijo hmnyo, ulontifi ³⁷ulimentohofi, Kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'ningkino nehwosi'manji kiko fo'ma'nyo. Sitofo ose ulimentohofohofoho. ³⁸Jisasiye iyo hwojyafiku'nnyo kakoe mnokino'njo tojwa sopo iyoswo hofojahumentohofohofoho. Oso iyoswo homo somjo ifalifaliyoso olenoho. OLO HWE LOHWO A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO.

³⁹Oso a'amu wonyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofahumentohofoho sohwa'u nom'nehwo Jisasimo sitofo ole ulimento, Kiko Kilais nehwosi'manji kiko fo'ma'ningkohojo nekumo fefo'maho. ⁴⁰⁻⁴¹Ose ulahoningki nom'nehwo upa'nonto yoka ulimento, Kiko pe'ningkino loso'no Anitumne'no iyoho

makingkoho liyohoho. Nekwoe yahino wonyo imotohwayo lomne'no tohino mahwoyo loso ito'nohinofoho. Olo hwe lohwo kako honingkano wonyo ane hweho. I oso'no nekwo tohino mahwoyeso kako'nji afa'no mahwono. ⁴²Ose ulonto kako Jisasimo ulimento, Hwangku kiko a'amumo mokosyohumayo'ne yofe engo majo sohonta kiko ngkine'no huno asyanifohujo. ⁴³Ose ulahoningki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini wakilimonne'no yohono. Olo sikuno lomo kiko ngko'nji ahwomomjo ang wopingo *Palatais* sopo wohumantayoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako poyo imo'nimentisofoho.

(*Matiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Joun 19:28-30*)

⁴⁴Hinjo ajwo kuntoliyopo sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 *kilouk*) oso'nji apa'no longkoningskahoningki mofehi'nyo limentisofoho. ⁴⁵Sikuno mjao'mentiso hohosohonta Anituye tajo ang engo somjo hwapife engo oso ajwoponjo ang we'e Anitu humayo'nefoho limotofo sopo hoku'yopo pmpilipeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hufa'u imo'nimentisofoho. ⁴⁶Sisimpeehoningki Jisas kako mango mohm'no ole ulimento, Mphwo, nje huyo'mangoso jije ahomo woho'nakohumne'no yohono. Ose ulonto kako poyo imo'nimentisofoho. ⁴⁷Poyo imo'ningkahoningki a'amu itokuso'njo sohwafe hwe engo sohwo oso homo somo uhwononto Anituye yofe ho'nomanto ulimento, Ou, nehopi. Olo hwe lohwo kako honingkano wonyo ane hweho. Kako ito'nohino hweho. Ose limentisofoho. ⁴⁸Hwe moya'mi hopi'nono oso hopo sopo lohofontifi yo'mayo imo'nimentiso somo timo humuhwontohumantohofoso simeho tango mikunimposo uyahoningki hofikoe ang pone'no humpo'mentohofofoho. ⁴⁹Jisasiye a'amu so'nji moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasimo iningkamotofo sofanji kengo nompohofontifi yo'mayo imo'nimentiso somo humuhwontohumantohofofoho.

Hofiko Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.

(*Matiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Joun 19:38-42*)

⁵⁰Hwe fihwo kakoe yofe Jousepiyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu Jutafe ang Alimateyanta'ango hweho. Kako hwe wopingo'nohini hweho. Kako *kaunisol* syoho'njo ko huhwo ⁵¹kako oso wonyo hofiko Jisasimo uloho'mentohofo so'no eno mujo'njo imentisofoho. O'o, kako oso hwe Anitu uhwatimo limentiso sohwoe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. ⁵²Oso hwe huhwo sohwo kako Pailotimo u'manto Jisasiye pijafoso mayo'ne ulohonimentisofoho. ⁵³Oseso kako Jisasiye pijafoso iyopo nta'ni nomanto hwapife halojo somo ifohumpo lohofonto sokimo a'amuhwa hofiko mti'mokumentohofo somo

ho'nahumentisofoho. Oso sokimo homo somo nom'ne a'amu poyo pe'nnyoso moho'nasiyomnoho. O'o, songofoho.

⁵⁴Oso sikuno Filaita somo hofiko sikuno iyoho humayo'ne yo'mayoso ito'no yasiyo'ne sikunofoho. Sikuno iyoho humayoso umo'nimonte'no yohoho. ⁵⁵Oso moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasimo iningkapmmentohofoho sofa hofiko Jousep'i'nji nowentifi Jousep Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nosyahoningki humuhwontohumantohofofoho. ⁵⁶Osofa hofikoe ango pone'no humpo'mentohofofoho. Nowentifi yo'mayo yo'mayo akino'njoso Jisasiye pijafomo ehulohofane'entifi ito'no esyohumamentohofofoho. Oso sikuno iyoho humayo somjo honingkano hungkuno limotofo hopaso hofiko iyoho humamentohofofoho.

Jisas kako apa'no songo lika'mentisofoho.

(*Matiyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Joun 20:1-10*)

24 ¹Santemo nihu'no imingo ne'nji oso moya'mi hofoso sofa hofiko Jisasiye pijafomo hwone mijo yo'mayo akino'njoso ehulohofone ito'no nto esyohumamentohofoso hu'memantifi sokimo Jisas wentanjo sopone'no umentohofofoho. ²Oso sojo ewafoso sokimo mango sopo pijwahumentohofoso nohwosompo'nowentaningki uhwonontifi ³sokimomo swontifi uhwonimentohofoso Jisasiye pijafoso motipihwonimentohofofoho. ⁴Oso hiso'no hofiko huno pi'ningo engo syafisyontifi humentaningkofi hwe hufa'u hwa'u manji'mofoso mofehi'nyo lawo'nnyo sohwa'u hofiko'njopo lohofahoningki ⁵moya'mi sofa iyoho uningkahoningki hofiko ingku'ni ingku'ni lohofontifi humamentohofofoho. Hwe huhwo sohwa'u ulimentisiyo, Sekwo a'amu songo humaso sohune'no a'amu poyo pe'nimentohofoso lohwafepono peho'ne tipmmopalokwofo. [Kako olopo mohumuyoho. Anitu nto uliko'maho.] ⁶Kako hwaho Ngkalili humanto selimentiso hungkuno so'no huno apa'no fikwesyafihupmno. ⁷Ole so'no selimento, A'amufe Hwomu sohomo a'amu honingkano wonyo'njo sohwafe aho ho'nasyikujo'no hofiko iyo hwojiyafiku'nnyo somo fonjinto'ofasyikujo'no sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no apa'no songo likafone hweho.

⁸Ose ulahoningki hofiko Jisas hofikimo hohonta ulimentiso so'no syafisyontifi ⁹oso sokimo homo somo uliko'ma'mentohofofoho. Nuliko'mantifi hofiko Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amu so'njimo yo'mayo so'no ulimentohofofoho. ¹⁰Oso moya'mi hofoso sofa ole fafoho. Maliya ango Makitolanta'ango si'nji Jouana'nji Maliya Jemisiye kona'wohisi'nji nom'ne moya'mi sofandji oso hungkuno hiso a'amu *apousel* sohwafo ulimentohofofoho. ¹¹Oso a'amu *apousel* sohwa hofiko moya'mi sofafe hungkuno somo upa'nontifi ifofo hungkuno lohapohofoso ose syafisyontifi hofiko simeho hi'ntnnono mumentohofofoho. ¹²I oso'no

Pita kako nolikafonto sokimomo uhwonimo lonto hano kunto kunto'no ufeelo'm'mentisofoho. I'mofawento mempo hohnta'ni hwomtame ehumu lohofonto timo sokimomo'mo monje syuhwonihwojahusyoso hwapife halojo so'nohini wentaningki syuhwonihwojawento kakoe angopone'no asomo ponto yo'mayo imo'nimentiso so'no huno pi'ningo engo humosyafisisofoho.

**Hwe hufa'u hwa'u Emeyos honingkano sopo
Jisasimo uhwonimentisiyefoho.
(Mak 16:12-13)**

¹³ Oso sikuno homo somo hwe hufa'u hwa'u siko ang Emeyosine'no hano umentisiyefoho. Oso honingkano Jelusalem mta'ni ang ne sopo i'mofae so'no hano uyoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'no *kiloumitafoho*. ¹⁴ Siko hano nowenji yo'mayo imo'nimentiso so'no humomjahnnimihusiyefoho. ¹⁵ Siko hungkuno mjohnnimiwentaningki Jisas kako huhwo siko'njo mofonepo nta'ni imo'noma lohofonto siko'nji humahwofofoho. ¹⁶ Jisas siko'nji ko wentifi siko Jisasimo yofe mihwofe'njo imentisiyefoho. ¹⁷ Jisas sikimo ulimento, Siko peho hungkuno mjolimiwalokusiyoy. Ose ulahoningki siko lohofu lohofonji simeho tango'njo sohwa'u simano upo'mentisiyefoho. ¹⁸ Hwe nom'nihwo kakoe yofe Kiliyoupas sohwo kako Jisasimo ulimento, A'amu ang kengo kengoponta'angoso Jelusalem uhu'mokumalofo sohonta humamahno sohwoyo yo'mayo imo'nimaso so'no kiko huno makiyoho liyohoho. ¹⁹ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Peho imo'nimasoto. Ose ulahoningki siko ulimentisi, Oso yo'mayo hopi'nonohino imo'nimaso so'no lalokuhwayoso Jisas ang Nasaletnnta'ango sohomo imo'nimasofoho. Anitu kakimo hungkuno uyahoningki nalimojo hweho. Yo'mayo imojo so'nji hungkuno limojo so'nji wonyoangkafofoho. Nakwo a'amu huhwo sohwi uhwonimentihwone hn'nonniji Anitu huhwo'nji wopingo hweho lalokuhwono. ²⁰ Nakwoe a'amu tajo ang syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji nakwoe hwe engo sohwanji hofiko hwe engo nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwafe ahomo ho'nohumalofihweho. Noho'nosyahoningkofi hofiko poyo umo'nono lontifi kakimo iyopo fonjinto'ofahumalofo hweho. ²¹ I oso'no nakwo huno ole: Oso hwe sohwo kako a'amu Juta hn'nimo a'amu aho yokumpohn'nyo nemokosyohumentaningkujo sohwa mta'ni isihutofonemayo'ne hweho. I osohonta oso yo'mayo imo'nimasoso sikuno hufa'u sihune memjao'masofoho. ²² Oso'no olo imingo lo'nji moya'mi fehohnjo nakwo'nji Jisasimo iningkamotofo sofa hungkuno nelahoningkofi nakwo yomo engo ihwonefoho. Hofiko olo imingo lo'nji Jisasiye pijaf ho'nohumalofo sopo ²³ huno uhwonawentifi asomo nopontifi ole nalohofi, Nakwo a'amu ahwomo mta'ango sohwa'umo uhwoninkahoningkuhwoni

siko ole nalisiyo, Kako songo humaho. Ose nalohoho. ²⁴A'amu fehohnjo nakwo'nji humantihwone sohwa hofiko Jisasiye pijafa ho'nohumalofo sopo uhwonowano lontifi umentohofoso moya'mi sofa uhwoningkahwofo hopa hofiko uhwoningkohofoho. I oso'no hofiko Jisas sohomo muhwoningkiyohoho.

²⁵Ose ulahoningki Jisas ulimento, Siko huno ane hwahusoho. Siko a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'no imasiyoto. ²⁶Hofiko ole nalimotofi, Kilais kako simo'mo yo'mayo so'no tohino mahwosi tifi no'mo kako yofe engo'nji yokumpohn'nyo engo'nji mane hweho. Ose nalimotofoho. ²⁷Ose ulonto Jisas kako Mousesiye hungkuno mta'ni lomanto a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofo sohwafe hungkuno so'nji ulimentisofoho. Yo'mayo hungkuno kakine'no mti'mokumentohofoso Jisas sikimo lijumo'mentisofoho. Oso'no kako yoloho neso lutihwamentisofoho.

²⁸Jisas kako ne'no lutihumuhwahoningki oso ango Emeyos siko wowanji imentisiyo sopo mofonepo i'mofawentifi Jisas kako hano ne'no wamonto ko yahoningki ²⁹siko hungkuno yokumpohn'nyo ulimentisi kiko nekwo'nji fosyohumaho. Mofehi'nyo waningku'nimonto isoso we'enepe sikuno wonammontonoho. Ose ulahoningki Jisas siko'nji ango fihumo noswontifi humamentohofoho. ³⁰Oseso hofiko wosopayo nyo'ne epohumayo sopo humantifi Jisas kako wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wosopayo hiso nokujonto sikimo uyimentisofoho. ³¹Ose uyahoningki sikoe timo ehohosisyahoningki Jisasimo yofe uhwo'mentisiyefoho. Yofe uhwofahoningki Jisas kako imo'nao'mentisofoho. Nto imo'naofahoningki siko kakimo apa'no muhwonimmentisiyefoho. ³²Ose yonji ole hnnimentisi, Nekwo kako'nji honingkanopo nopontani kako Anituye hungkuno yoloho neso le-etihwamopiso so'no nekwoe simeho wonyoangkafo emo'ningkisofoho.

³³Ose hnnimentisiyo sohonta siko nolikafonji Jelusalemne'no asomo umentisiyefoho. Nowenji siko Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amu hofiko'nji humamotofo so'njimo u'mahoningki ³⁴hofiko sikimo ulimentohofi, Ou, nehopi. Nakwoe Hwe Engo nto liko'maho. Kako Saimounimo u'mahoningki Saimoun uhwoningkohoho. ³⁵Ose ulahoningkofi oso hwe hufa'u sohwa'u sikimo yo'mayo honingkanopo u'ma'mentiso so'no ulonji ole ulimentisi, Jisas kako wopayo kujonto ejopahoningki nekwo kakine'no huno eisofoho.

Kakoe inomokomoyo sohwa hofiko Jisasimo uhwonimentohofoho.

(Matiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Joun 20:19-23; Apousel sohwafe Syoho 1:6-8)

³⁶Hofiko oso hungkunoso hnnontaningkofi Jisas kako ajwo lopo nta'ni imo'noma lohofonto hofiko'njo ajwo sopo lohofonto ulimento,

Simeho wopingo'njo fosyohumamno. ³⁷Ose ulahoningki hofiko yomo yontifi iyoho uningkaningki hnnimentohofi, Pehotikeno. Mewosotikeno. ³⁸Ose hningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo yomo peho'no epemo'nawehofo. Sekwoe simeho mo'mo huno pi'ningo peho'no seyohoho. ³⁹Nje sife aho nohoningkuji sekwo aho nipmmokumno. Ngkonoho. Ngko songo humaleno. Ihwoni. Mewoso sohwa hofiko a'apaho'nji yokino so'nji ngkimo nohoningkohoho pa'nyo'maho. O'o, mewoso yokino so'nji mikufo so'nji anefoho. ⁴⁰Ose ulonto kako kakoe sife'nji aho'nji hofikimo utihwamentisofoho. ⁴¹Ose uhwonontifi hofiko kakimo simeho hi'ntnnono muyilohwono ko syofisyontifi hofiko simonyo yontifi pisopisaha mjalimihwaningkofi Jisas ulimento, Sekwo wosopayo fiso olopo wo'nnyo hwasilaho. ⁴²Ose ulahoningki hofiko inaniku iloho yahumentohofoso umosiyahoningkofi ⁴³nomanto noningkahoningki hofiko kakimo timo uhwonimentohofoho.

⁴⁴Ose uhwoningkahoningkofi kako hofikimo ulimento, Hohonta ngko sekwo'nji humanji ole selimento, Yo'mayo hungkuno Mouses ngkine'no mti'mokumentiso so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki ngkine'no limotofo sohwafe hungkuno so'nji a'amu ngkine'no Ta'njo Iyoswomo mti'mokumentohoho so'nji oso hungkuno hopi'nonohino ngkine'no mti'mokumentohofoso ne imo'none so'no nto selimentohefoho. ⁴⁵Ose ulonto hofikoe hunomo ehohosisyahoningki hofiko Anituye hungkuno ne so'no huno ito'no umentisofoho. ⁴⁶Ole ulimento, Anituye hungkunoso ole nalohi, Kilais oso hwe Anitu uhwatimentiso sohwo tohino engo nomahwosi sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no kako poyo imo'nyoso sohwo songo wolika'montonoho. ⁴⁷Oso hungkuno wopingoso a'amufe honingkano wonyo somta'ni isihutofomayo'ne hungkuno loso ango Jelusalem sopo nta'ni ango'meemo motahumpekujji wolutihwafikufe. Hungkuno hiso olenoho. Anitu kako a'amumo wopingo uloho'mentiso so'no a'amu hofikoe honingkano wonyo somne'no nihu'nahone hohujo ikinjaofikujo'no Anitu hofikoe wonyoso wae umo'montonoho. ⁴⁸Sekwo yo'mayo homo somo uhwonimotofoto sohwaso oso hiso'no sekwo a'amu nom'nemo filutihwafikuno. ⁴⁹Upa'nimno. Ngko sohwo'ni oso nje Mpohwo wosejapmmnonoho selimentisoso sekuyepono wolihwatimnonoho. Sekwo olo ango Jelusalem lopo nohumentaningkuji ahwomomjo yokumpohn'nyoso sekumo wose'ma'montonoho. Nose'mahwoso'no oso hiso'nji nakwo nom'ne angopono wohumpehwano lifijo'manji noho fohumpekuno. Ose ulimentisofoho.

Anitu kako Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho.

(Mak 16:19-20; Apousel sohwafe Syoho 1:9-12)

⁵⁰Oseso Jisas kako hofikimo ipemotawento ango Mpetani sopo uhwojamentisofoho. Oso hopo sopo kakoe a'amu somo aho

ulonjimokumentisofoho. ⁵¹Ulonjimokukwato lohofonto hofikimo uhwoti'mofahoningki Anitu Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho. ⁵²Hofiko Jisasimne'no hwomtame nto ulohofontifi hofikoe simeho wonyoangkafo'njohwa Jelusalemne'no asomo pontifi simonyo imentohofofoho. ⁵³Hofiko sikuno huhwo huhwi Anituye tajo ango engo somo humantifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho.

Lukiye hungkunoso osohophonoho.